

การบริหารจัดการโรงเรียนคุณธรรมของผู้บริหารสถานศึกษา
สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลำพูน เขต 1

รวิภา ทาร์ตัน

การศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองเสนอเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา

หลักสูตรปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต

สาขาวิชาการบริหารการศึกษา

พฤษภาคม 2566

ลิขสิทธิ์เป็นของมหาวิทยาลัยพะเยา

การบริหารจัดการโรงเรียนคุณธรรมของผู้บริหารสถานศึกษา
สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลำพูน เขต 1

การศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองเสนอเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
หลักสูตรปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต
สาขาวิชาการบริหารการศึกษา
พฤษภาคม 2566
ลิขสิทธิ์เป็นของมหาวิทยาลัยพะเยา

MORAL SCHOOL MANAGEMENT OF LAMPHUN PRIMARY
EDUCATIONAL SERVICE AREA OFFICE 1

An Independent Study Submitted in Partial Fulfillment
of the Requirements for the Master of Education Degree
in Educational Administration

May 2023

Copyright 2023 by University of Phayao

การศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง

เรื่อง

การบริหารจัดการโรงเรียนคุณธรรมของผู้บริหารสถานศึกษา
สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลำพูน เขต 1

ของ รวิภา ทาร์ตัน

ได้รับพิจารณาอนุมัติให้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา

หลักสูตรปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา

ของมหาวิทยาลัยพะเยา

ประธานกรรมการสอบการศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. มนต์นภัส มโนการณ)

อาจารย์ที่ปรึกษาการศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. สุนทร คล้ายอ่ำ)

อาจารย์บัณฑิตศึกษามหาวิทยาลัยพะเยา

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. วิชระ จตุพร)

คณบดีวิทยาลัยการศึกษา

(รองศาสตราจารย์ ดร. รักษิต สุทธิพงษ์)

เรื่อง:	การบริหารจัดการโรงเรียนคุณธรรมของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลำพูน เขต 1
ผู้ศึกษาค้นคว้า:	รวิภา ทารัตน์, การศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง: กศ.ม. (การบริหารการศึกษา), มหาวิทยาลัย พะเยา, 2565
อาจารย์ที่ปรึกษา:	ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. สุนทร คล้ายอ่ำ
คำสำคัญ:	การบริหารจัดการโรงเรียนคุณธรรม, ผู้บริหารสถานศึกษา

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาการบริหารจัดการโรงเรียนคุณธรรมของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลำพูน เขต 1 และ 2) เปรียบเทียบการบริหารจัดการโรงเรียนคุณธรรมของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลำพูน เขต 1 จำแนกตามประเภทการทำงานและขนาดของสถานศึกษา กลุ่มตัวอย่างได้แก่ ครูผู้สอนในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลำพูน เขต 1 ผู้วิจัยทำการสุ่มตัวอย่างโดยใช้วิธีการเปิดตารางเครจซี่และมอร์แกน ได้จำนวนกลุ่มตัวอย่าง 226 คน เครื่องมือที่ใช้เป็นแบบสอบถามแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ ค่าดัชนีความสอดคล้องเท่ากับ 1.00 และค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.96 สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (One-Way Analysis of Variance: ANOVA) จากผลการวิจัยพบว่า 1) การบริหารจัดการโรงเรียนคุณธรรมของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลำพูน เขต 1 ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านการกำหนดวิธีบรรลुकุณธรรมอัตลักษณ์ของโรงเรียน ส่วนด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ด้านการสร้างกลไกการขับเคลื่อนโรงเรียนคุณธรรม 2) ผลการเปรียบเทียบการบริหารจัดการโรงเรียนคุณธรรมของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลำพูน เขต 1 จำแนกตามประเภทการทำงานและขนาดของโรงเรียน พบว่า ทั้งภาพรวมและรายด้านทุกด้าน ไม่มีความแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ .05

Title: MORAL SCHOOL MANAGEMENT OF LAMPHUN PRIMARY
EDUCATIONAL SERVICE AREA OFFICE 1

Author: Rawipa Tarat, Independent Study: M.Ed. (Educational Administration), University of Phayao,
2022

Advisor: Assistant Professor Dr. sunthon Khlal um

Keywords: Moral School Management, School Administrators

ABSTRACT

The purposes of this research were 1) to study moral school management of Lumphun primary educational service area office 1. and 2) Compare the moral school management of Lumphun primary educational service area office 1 by classifying school size and work experience. The sample in this research consisted of 226 people by using Krejcie and Morgan sampling method. the participates were the teachers in the school of Lumphun primary educational Service Area Office 1. The tools used in this research are 5 level of questionnaire. The index of conformance is 1.00, and the confidence is 0.96. The statistics is used to analyze data and to find the difference were percentage, mean, standard deviation, and one-way analysis of variance (ANOVA) and using the Scheffe 'method of analyzing pairs of means to see if there is a difference. The results of this study were as follows 1) The moral school management of Lumphun primary educational service area office 1 was high level. The six aspects with the highest and lowest mean were the development of strategic plans to complete the school moral identity, the awareness and acceptance of the plans, development of teacher leaders and student leaders, taking action to achieve change goals (according to the moral identity of the school), the enhancement of school moral identity, and creating a mechanism to drive moral schools, respectively. 2) The comparison of outcome in moral school management of Lumphun primary educational service area office 1 by work experience were found that both overview and all aspects. There was no significant difference at the .05 level. Including overview and details on all aspects. The Comparisons that was classified the school size were found that both overview and all aspects. There was no significant difference at the .05 level. Including overview and details on all aspects which is inconsistent with the hypothesis.

กิตติกรรมประกาศ

การศึกษาค้นคว้าด้วยตัวเองครั้งนี้ สำเร็จลุล่วงได้ด้วยผู้ศึกษาได้รับความอนุเคราะห์เป็นอย่างดีจาก ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สุนทร คล้ายอ่ำ อาจารย์ที่ปรึกษา ซึ่งท่านได้กรุณา สละเวลา ให้ความรู้ คำแนะนำปรึกษา ข้อคิดเห็นที่ดี และแนะนำแนวทางการศึกษา ตลอดจนตรวจทานแก้ไขข้อบกพร่องของการศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองจนเสร็จสมบูรณ์ ผู้ศึกษาขอขอบพระคุณเป็นอย่างสูงมา ณ โอกาสนี้

ขอขอบพระคุณ คณะผู้เชี่ยวชาญ คือ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สันติ บุรณะชาติ อาจารย์ประจำวิทยาลัยการศึกษา มหาวิทยาลัยพะเยา นางสาวกานดาภา ญาณะศรี ผู้อำนวยการชำนาญการพิเศษ โรงเรียนวัดเหมืองง่า และนายศิวกร ไชยชนกภักดี ผู้อำนวยการชำนาญการ โรงเรียนบ้านต้นผึ้ง (ป็นดวงศ์ประชานุกูล) ที่ได้ให้ความกรุณาตรวจสอบ ความถูกต้อง และความเที่ยงตรงของแบบสอบถาม แก้ไขและให้ข้อเสนอแนะ เพื่อปรับปรุง ให้ดียิ่งขึ้นรวมทั้งผู้อำนวยการสถานศึกษา คณะครูโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาลำพูน เขต 1 ที่ได้ให้ความอนุเคราะห์ อำนวยความสะดวกและให้ความร่วมมือ

เป็นอย่างดียิ่งในการเก็บข้อมูลและตอบแบบสอบถาม คุณค่าและประโยชน์อันพึงมีจากการศึกษาค้นคว้าฉบับนี้ ผู้ศึกษาขออุทิศแด่ผู้มีพระคุณทุก ๆ ท่าน ขอขอบพระคุณไว้ ณ โอกาสนี้

รวิภา ทาร์ตัน

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ	จ
กิตติกรรมประกาศ	ฉ
สารบัญ	ช
สารบัญตาราง	ฅ
สารบัญภาพ	ฉ
บทที่ 1 บทนำ	1
ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา	1
วัตถุประสงค์ของการวิจัย	3
สมมติฐานการวิจัย	3
ขอบเขตการวิจัย	4
นิยามศัพท์เฉพาะ	5
ประโยชน์ที่ได้รับการวิจัย	7
บทที่ 2 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	8
นโยบายและจุดเน้นของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลำพูน เขต 1	8
แนวคิด ทฤษฎีเกี่ยวกับคุณธรรม	10
แนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับคุณธรรม	13
แนวคิดและหลักการเกี่ยวกับโรงเรียนคุณธรรม สพฐ.	15
งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	43
บทที่ 3 วิธีดำเนินการวิจัย	50

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง	50
เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย.....	54
การสร้างและการหาคุณภาพเครื่องมือ.....	54
การเก็บรวบรวมข้อมูล	55
การวิเคราะห์ข้อมูล.....	56
สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล	57
บทที่ 4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล	58
ตอนที่ 1 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม	59
ตอนที่ 2 ผลการวิเคราะห์การบริหารจัดการโรงเรียนคุณธรรมของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลำพูน เขต 1	60
ตอนที่ 3 ผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบการบริหารจัดการโรงเรียนคุณธรรมของผู้บริหาร สถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลำพูน เขต 1 จำแนกตาม ประสบการณ์การทำงาน และขนาดของโรงเรียน.....	67
บทที่ 5 บทสรุป	70
สรุปผลการวิจัย	70
อภิปรายผลการวิจัย	73
ข้อเสนอแนะ.....	81
บรรณานุกรม	84
ภาคผนวก	87
ภาคผนวก ก รายชื่อผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย	88
ภาคผนวก ข แบบสอบถามเพื่อการวิจัย	89
ภาคผนวก ค ดัชนีความสอดคล้องของแบบสอบถาม	94
ภาคผนวก ง ค่าความเชื่อมั่นของเครื่องมือ.....	99
ประวัติผู้วิจัย	104

สารบัญตาราง

หน้า

ตาราง 1 แสดงตารางตัวอย่างคุณธรรมอัตลักษณ์แสดงพฤติกรรมบ่งชี้/ข้อปฏิบัติ.....	24
ตาราง 2 แสดงตารางตัวอย่างคุณธรรมเป้าหมาย.....	25
ตาราง 3 แสดงตารางตัวอย่างแสดงแผนปฏิบัติการโครงการพัฒนาโรงเรียนคุณธรรม.....	35
ตาราง 4 แสดงตารางแสดงตัวชี้วัดโรงเรียนคุณธรรม	39
ตาราง 5 แสดงจำนวนประชากรและกลุ่มตัวอย่าง	50
ตาราง 6 แสดงจำนวนและร้อยละของกลุ่มตัวอย่าง จำแนกตามประเภทการทำงาน	59
ตาราง 7 แสดงจำนวนและร้อยละของกลุ่มตัวอย่าง จำแนกตามขนาดของโรงเรียน.....	59
ตาราง 8 แสดงค่าเฉลี่ย และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน ของการบริหารจัดการโรงเรียนคุณธรรม ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลำพูน เขต 1 โดย ภาพรวม.....	60
ตาราง 9 แสดงค่าเฉลี่ย และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน ของการบริหารจัดการโรงเรียนคุณธรรม ของผู้บริหารสถานศึกษา ด้านการสร้างการรับรู้และการยอมรับ	61
ตาราง 10 แสดงค่าเฉลี่ย และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน ของการบริหารจัดการโรงเรียนคุณธรรม ของผู้บริหารสถานศึกษา ด้านการสร้างครูแกนนำและนักเรียน แกนนำ.....	62
ตาราง 11 แสดงค่าเฉลี่ย และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน ของการบริหารจัดการโรงเรียนคุณธรรม ของผู้บริหารสถานศึกษา ด้านการกำหนดคุณธรรมอัตลักษณ์ของโรงเรียน.....	63
ตาราง 12 แสดงค่าเฉลี่ย และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน ของการบริหารจัดการโรงเรียนคุณธรรม ของผู้บริหารสถานศึกษา ด้านการกำหนดวิธีบรรลุนคุณธรรม อัตลักษณ์ของโรงเรียน.....	64
ตาราง 13 แสดงค่าเฉลี่ย และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน ของการบริหารจัดการโรงเรียนคุณธรรม ของผู้บริหารสถานศึกษา ด้านการลงมือปฏิบัติเพื่อบรรลุเป้าหมายการเปลี่ยนแปลง (ตาม คุณธรรมอัตลักษณ์ของโรงเรียน).....	65

ตาราง 14 แสดงค่าเฉลี่ย และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน ของการบริหารจัดการโรงเรียนคุณธรรม
 ของผู้บริหารสถานศึกษา ด้านการสร้างกลไกการขับเคลื่อนโรงเรียนคุณธรรม.....66

ตาราง 15 แสดงผลการเปรียบเทียบการบริหารจัดการโรงเรียนคุณธรรมของผู้บริหาร
 สถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลำพูน เขต 1 จำแนกตาม
 ประสบการณ์การทำงาน67

ตาราง 16 แสดงผลการเปรียบเทียบการบริหารจัดการโรงเรียนคุณธรรมของผู้บริหาร
 สถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลำพูน เขต 1 จำแนกตามขนาด
 ของโรงเรียน.....68

สารบัญภาพ

หน้า

ภาพ 1 แสดงกรอบแนวคิดในการวิจัย.....49

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

การศึกษาถือเป็นปัจจัยที่สำคัญที่สุดสำหรับการดำเนินชีวิต จากคำกล่าว “รากฐานของดีก็คืออิฐ รากฐานของชีวิตคือการศึกษา” เป็นการสร้างคน สร้างงาน สร้างชาติ ทำให้คนพัฒนาคุณภาพชีวิตเพื่อสอดคล้องกับสภาพของสังคม ดังจะเห็นได้จากพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 (กระทรวงศึกษาธิการ, 2545, หน้า 5) ได้กำหนดหลักการจัดการศึกษาและเป้าหมายเพื่อพัฒนาคนไทยให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้งสติปัญญา ร่างกาย จิตใจ มีคุณธรรมจริยธรรม และมีวัฒนธรรมในการดำเนินชีวิต สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างปกติสุข และมาตรฐานการศึกษาแห่งชาติ (สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา, 2547, หน้า 4) ประกาศใช้เมื่อ พ.ศ. 2547 ได้กำหนดคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของคนไทย ทั้งในฐานะพลเมืองไทยและพลโลกไว้ในมาตรฐานที่ 1 พร้อมกำหนดตัวบ่งชี้ 5 ด้าน ได้แก่ ด้านกำลังใจกำลังกายสมบูรณ์ ด้านความรู้และทักษะที่จำเป็นต่อการดำเนินชีวิตและพัฒนาสังคม ด้านการเรียนรู้และทักษะการปรับตัว ด้านทักษะทางสังคม ด้านคุณธรรมจริยธรรมและจิตสำนึก ในความเป็นพลเมืองไทยและพลเมืองโลก ตัวบ่งชี้ทั้ง 5 ด้าน ดังกล่าวข้างต้นเป็นเป้าหมายหลักของการจัดการศึกษาไทย แต่ยังมีคำถามข้อสงสัยว่า การศึกษาที่ดำเนินอยู่ในปัจจุบันสามารถสร้างคุณลักษณะตามตัวบ่งชี้ได้หรือไม่ จากภาพข่าวที่ปรากฏตามสื่อมวลชนสะท้อนให้เห็นถึงปัญหาสังคมที่เสื่อมถอยด้านคุณธรรม จากข้อมูลโครงการสำรวจสถานการณ์เด็กไทยของสถาบันรามจิตติ พบว่า เด็กไทยอยู่ในสถานการณ์ที่น่าเป็นห่วงหลายด้าน ขณะเดียวกันคนไทยกำลังประสบปัญหาวิกฤตด้านนิยาม ที่มาจากการเลื่อนไหลทางวัฒนธรรมต่างชาติเข้าสู่ประเทศไทยเราทั้งทางสื่อและเทคโนโลยีสารสนเทศ โดยขาดการคัดกรองและเลือกรับวัฒนธรรมที่ดีงาม ทำให้คุณธรรมจริยธรรมของคนไทยลดลงในแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 10 (พ.ศ. 2550-2554) จึงกำหนดทิศทางการพัฒนาประเทศเพื่อ “สังคมอยู่เย็นเป็นสุขร่วมกัน คนไทยมีคุณธรรมนำความรู้ ครอบครัวยุติธรรม รู้เท่าทันโลก สังคมสันติสุข ชุมชนเข้มแข็ง เศรษฐกิจมีคุณภาพเสรีภาพ และเป็นธรรม...” การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์จึงต้องมุ่งเน้นให้มีคุณภาพคุณธรรม รอบรู้อย่างเท่าทันเกิดภูมิคุ้มกัน กระบวนการดังกล่าวจะสำเร็จได้ต้องเกิดการร่วมมือของสถาบันหลักในการอบรมเลี้ยงดู ได้แก่ สถาบันครอบครัว สถาบันศาสนา และสถาบันการศึกษา

ด้วยความมุ่งมั่นที่จะดำเนินงานตามนโยบายของคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลำพูน เขต 1 ซึ่งมีบทบาทตามที่ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ได้ออกประกาศสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน เรื่อง นโยบายสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ปีงบประมาณ พ.ศ. 2564-2565 ประกาศ ณ วันที่ 16 ธันวาคม พ.ศ. 2563 โดยมุ่งมั่นพัฒนาการศึกษาขั้นพื้นฐานให้เป็น “การศึกษาขั้นพื้นฐานวิถีใหม่ วิถีคุณภาพ” ใน 4 ด้าน ได้แก่ 1) ด้านความปลอดภัย 2) ด้านโอกาส 3) ด้านคุณภาพ 4) ด้านประสิทธิภาพ อ้างอิงจากแผนพัฒนาการศึกษาขั้นพื้นฐาน ปีงบประมาณ พ.ศ. 2563-2565 ฉบับทบทวนปีงบประมาณ พ.ศ. 2565 (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลำพูน เขต 1, 2564, สื่อบนไลน์) และประกาศสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน เรื่อง นโยบายและจุดเน้นของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ปีงบประมาณ พ.ศ. 2566 ประกาศ ณ วันที่ 28 ธันวาคม พ.ศ. 2564 อ้างอิงจากแผนพัฒนาการศึกษาขั้นพื้นฐาน ปีงบประมาณ พ.ศ. 2563-2565 ฉบับทบทวนปีงบประมาณ พ.ศ. 2565 (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลำพูน เขต 1, 2564, สื่อบนไลน์) ซึ่งเป็นการต่อยอดการพัฒนาการศึกษาขั้นพื้นฐานให้เป็น “วิถีอนาคต วิถีคุณภาพ” โดยยังคงกำหนดนโยบายใน 4 ด้าน พร้อมกับการกำหนดจุดเน้นที่สำคัญต่อการพัฒนาการศึกษาขั้นพื้นฐาน เพื่อให้การขับเคลื่อนนโยบาย และจุดเน้นของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน นำไปสู่การปฏิบัติทั้งหน่วยงานในส่วนกลางและส่วนภูมิภาค ให้ประสบผลสำเร็จอย่างเป็นรูปธรรมและต่อเนื่อง สอดคล้องตามประกาศนโยบาย และจุดเน้นของกระทรวงศึกษาธิการทุกฉบับ และแผนระดับต่าง ๆ ของประเทศ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลำพูน เขต 1 จึงได้กำหนดวิสัยทัศน์ในการดำเนินงานคือ “จัดการศึกษามีคุณภาพ ได้มาตรฐานบนพื้นฐานความเป็นไทยและท้องถิ่น” กำหนดกลยุทธ์ พันธกิจ เป้าประสงค์ และกำหนดจุดเน้นการดำเนินการที่สำคัญ คือ การบริหารจัดการโรงเรียนคุณธรรม

จากความสำคัญตามนโยบายของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลำพูน เขต 1 ในการส่งเสริมและสนับสนุนการดำเนินงานโรงเรียนคุณธรรม สถานศึกษาจะต้องมีการพัฒนาศักยภาพของครูให้ตระหนักรู้ในบทบาทหน้าที่ และความรับผิดชอบของตน การส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมในโรงเรียนและเป็นแบบอย่างที่ดีของนักเรียน พัฒนาคุณธรรมจริยธรรมในนักเรียนแบบองค์รวม เน้นกระบวนการทำงานแบบมีส่วนร่วม กระบวนการคิดเชิงระบบ และใช้โครงการคุณธรรมเป็นฐานในการเรียนรู้ผ่านการลงมือปฏิบัติจริง สถานศึกษาต้องพัฒนากระบวนการทำงานแบบมีส่วนร่วมในทุกภาคส่วน เพื่อพัฒนาและส่งเสริมคุณธรรม

จริยธรรมของนักเรียน ลดพฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์และส่งเสริมพฤติกรรมที่พึงประสงค์ให้มากขึ้น มุ่งสู่เป้าหมายในการสร้างคนดีสู่สังคม รวมไปถึงการพัฒนาโรงเรียนคุณธรรมให้เป็นต้นแบบ และเป็นศูนย์การเรียนรู้โรงเรียนคุณธรรม โดยยึดการบริหารจัดการโรงเรียนคุณธรรมผ่านกระบวนการพัฒนาโรงเรียนคุณธรรม โมเดลมูลนิธิยุวสถิรคุณ 6 ด้าน ดังนี้ ด้านที่ 1 การสร้างการรับรู้และการยอมรับ ด้านที่ 2 การสร้างครูแกนนำและนักเรียนแกนนำ ด้านที่ 3 การกำหนดคุณธรรมอัตลักษณ์ของโรงเรียน ด้านที่ 4 การกำหนดวิธีบรรลুকคุณธรรมอัตลักษณ์ของโรงเรียน ด้านที่ 5 การลงมือปฏิบัติเพื่อบรรลุเป้าหมายการเปลี่ยนแปลง (ตามคุณธรรมอัตลักษณ์ของโรงเรียน) และด้านที่ 6 การสร้างกลไกการขับเคลื่อนโรงเรียนคุณธรรม

ดังนั้น ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษาการบริหารจัดการโรงเรียนคุณธรรมของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลำพูน เขต 1 เพื่อนำผลการศึกษาไปใช้เป็นแนวทางในการแก้ไขปรับปรุง และพัฒนาการบริหารจัดการโรงเรียนคุณธรรมให้เกิดประสิทธิภาพสูงสุดในการบริหารสถานศึกษาต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาการบริหารจัดการโรงเรียนคุณธรรมของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลำพูน เขต 1
2. เพื่อเปรียบเทียบการบริหารจัดการโรงเรียนคุณธรรมของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลำพูน เขต 1 จำแนกตามประเภทกรรมการทำงาน และขนาดของสถานศึกษา

สมมติฐานการวิจัย

1. ครูผู้สอนที่มีประสบการณ์การทำงาน แตกต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการบริหารจัดการโรงเรียนคุณธรรมของผู้บริหารสถานศึกษา มีความแตกต่างกัน
2. การบริหารจัดการโรงเรียนคุณธรรมของผู้บริหารสถานศึกษาที่ขนาดโรงเรียนต่างกัน มีความแตกต่างกัน

ขอบเขตการวิจัย

ขอบเขตด้านประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากร

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ ครูผู้สอนในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษาประถมศึกษาลำพูน เขต 1 จำนวน 79 โรงเรียน ข้อมูล ณ วันที่ 22 มิถุนายน พ.ศ. 2565 จำนวน 541 คน (ระบบสารสนเทศสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลำพูน เขต 1, 2564, สื่อดอนไลน์)

กลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ ครูผู้สอนในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษาประถมศึกษาลำพูน เขต 1 กำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่างโดยใช้ตารางสำเร็จรูป ของเครจซีและมอร์แกน (Krejcie and Morgan; อ้างอิงใน ชานินทร์ ศิลป์จารุ, 2557 ,หน้า 49) ด้วยวิธีการสุ่มตัวอย่างแบบแบ่งชั้น (Stratified Random Sampling) ได้กลุ่มตัวอย่างจำนวน 226 คน

ขอบเขตด้านตัวแปรในการวิจัย

ตัวแปรต้น คือ ประสิทธิภาพการทำงาน และขนาดของโรงเรียน

ตัวแปรตาม คือ การบริหารจัดการโรงเรียนคุณธรรมของผู้บริหารสถานศึกษา 6 ด้าน โดยใช้รูปแบบของมูลนิธิยวสธิรคุณ 6 ด้าน ได้แก่

1. ด้านการสร้างการรับรู้และการยอมรับ
2. ด้านการสร้างครูแกนนำและนักเรียนแกนนำ
3. ด้านการกำหนดคุณธรรมอัตลักษณ์ของโรงเรียน
4. ด้านการกำหนดวิธีบรรลुकคุณธรรมอัตลักษณ์ของโรงเรียน
5. ด้านการลงมือปฏิบัติเพื่อบรรลุเป้าหมายการเปลี่ยนแปลง (ตามคุณธรรมอัตลักษณ์

ของโรงเรียน)

6. ด้านการสร้างกลไกการขับเคลื่อนโรงเรียนคุณธรรม

ขอบเขตด้านเนื้อหา

ผู้วิจัยทำการกำหนดกรอบแนวคิดในการวิจัย โดยใช้การบริหารจัดการโรงเรียน คุณธรรม โมเดลมูลนิธิยวสธิรคุณ 6 ด้าน (ศูนย์โรงเรียนคุณธรรม มูลนิธิยวสธิรคุณ, 2559, หน้า 13) คือ ด้านการสร้างการรับรู้และการยอมรับ ด้านการสร้างครูแกนนำและนักเรียน แกนนำ ด้านการกำหนดคุณธรรมอัตลักษณ์ของโรงเรียน ด้านการกำหนดวิธีบรรลुकคุณธรรม

อัตลักษณ์ของโรงเรียน ด้านการลงมือปฏิบัติเพื่อบรรลุเป้าหมายการเปลี่ยนแปลง (ตามคุณธรรมอัตลักษณ์ของโรงเรียน) และด้านการสร้างกลไกการขับเคลื่อนโรงเรียนคุณธรรม

ขอบเขตด้านพื้นที่

โรงเรียนใน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลำพูน เขต 1 จำนวน 79 โรงเรียน

นิยามศัพท์เฉพาะ

1. การบริหารจัดการโรงเรียนคุณธรรม โมเดลมูลนิธิยุวสถิรคุณ 6 ด้าน โดยมี รายละเอียด ดังนี้

1.1 ด้านที่ 1 การสร้างการรับรู้และการยอมรับ หมายถึง การชี้แจง กระบวนการพัฒนาโรงเรียนคุณธรรมให้ทุกคนเข้าใจและกระจ่างแจ้งในวิธีการปฏิบัติงาน เน้นให้มีส่วนร่วมในการกำหนดเนื้อหาสาระเพื่อปรับปรุงหรือเสริมสร้างพฤติกรรมของครู และนักเรียนซึ่งจะแตกต่างกันตามบริบท สภาพแวดล้อม นโยบาย และวิสัยทัศน์ของแต่ละ โรงเรียน

1.2 ด้านที่ 2 การสร้างครูแกนนำและนักเรียนแกนนำ หมายถึง การคัดเลือก แกนนำที่เป็นครูวิทยากรของโรงเรียน เพื่อจัดอบรมเพื่อครูและนักเรียนแกนนำ นอกจากนี้ แล้วยังเป็นที่มงานของโรงเรียน ที่ช่วยให้การดำเนินงานตามกระบวนการพัฒนาโรงเรียน คุณธรรมสำเร็จตามเป้าประสงค์ของโรงเรียนได้

1.3 ด้านที่ 3 การกำหนดคุณธรรมอัตลักษณ์ของโรงเรียน หมายถึง การกำหนดคุณธรรมเป้าหมายของโรงเรียนและพฤติกรรมบ่งชี้เชิงบวกของทั้ง 3 ฝ่าย (นักเรียน ครู ผู้บริหาร) ต้องมุ่งแก้ไขปัญหาของนักเรียนเพื่อช่วยเปลี่ยนแปลงพฤติกรรม ของนักเรียนเป็นหลัก

1.4 ด้านที่ 4 การกำหนดวิธีบรรลุคุณธรรมอัตลักษณ์ของโรงเรียน หมายถึง เป้าหมายของการปฏิบัติงาน โดยมีวิธีการและเครื่องมือช่วยให้บรรลุเป้าหมายตาม 4 วิธีการ ได้แก่ 1) การจัดทำโครงการคุณธรรม 2) การเป็นแบบอย่างที่ดีซึ่งกันและกัน 3) การจัด สภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการพัฒนาคุณธรรม 4) การบูรณาการคุณธรรมในการจัดการเรียนรู้ และรวมทั้ง วิธีการอื่น ๆ ที่โรงเรียนได้พิจารณาความ เหมาะสมในการนำมาใช้เพิ่มเติม ตามความต้องการของโรงเรียนอีกด้วย

1.5 ด้านที่ 5 การลงมือปฏิบัติเพื่อบรรลุเป้าหมายการเปลี่ยนแปลง (ตามคุณธรรมอัตลักษณ์ของโรงเรียน) หมายถึง การเร่งลงมือปฏิบัติทันทีและกระตุ้นสร้างการมีส่วนร่วมจากทุกฝ่าย เพื่อให้เกิดการปฏิบัติทั้งโรงเรียน

1.6 ด้านที่ 6 การสร้างกลไกการขับเคลื่อนโรงเรียนคุณธรรม หมายถึง กระบวนการพัฒนาโรงเรียนคุณธรรม มีเครื่องมือสำคัญที่เป็นกลไกในการขับเคลื่อนโรงเรียนคุณธรรมที่ช่วยให้โรงเรียนประสบความสำเร็จ ดังต่อไปนี้ 1) การวางแผน 2) การสร้างการมีส่วนร่วม 3) การส่งเสริมสนับสนุนและเสริมแรง 4) การนิเทศติดตาม 5) การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ 6) การประเมินผล 7) การถอดบทเรียน 8) การประชาสัมพันธ์

2. ประสพการณ์การทำงาน หมายถึง จำนวนปีที่ได้รับการแต่งตั้ง/มอบหมายให้ปฏิบัติหน้าที่ในสถานศึกษา แบ่งเป็น 3 กลุ่ม ได้แก่

2.1 น้อยกว่า 10 ปี

2.2 ระหว่าง 10-20 ปี

2.3 มากกว่า 20 ปี

3. ขนาดของสถานศึกษา หมายถึง การแบ่งโรงเรียนออกเป็นขนาดต่าง ๆ แบ่งออกตามฐานของจำนวนนักเรียน จำแนกเป็น 3 ขนาด

3.1 ขนาดเล็ก หมายถึง โรงเรียนที่มีจำนวนนักเรียนไม่เกิน 120 คน

3.2 ขนาดกลาง หมายถึง โรงเรียนที่มีจำนวนนักเรียนตั้งแต่ 121 – 300 คน

3.3 ขนาดใหญ่ หมายถึง โรงเรียนที่มีจำนวนนักเรียนตั้งแต่ 301 คนขึ้นไป

4. สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลำพูน เขต 1 หมายถึง หน่วยงานบริหารการศึกษา มีหน้าที่กำกับ ติดตาม และประเมินผลสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน มีโรงเรียนในสังกัด 98 โรงเรียน ครอบคลุม 4 อำเภอ คือ อำเภอเมืองลำพูน อำเภอบ้านธิ อำเภอบ้านทา อำเภอป่าซาง

5. โรงเรียนคุณธรรม สพลู. หมายถึง โรงเรียนที่เข้าร่วมโครงการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ตามแนวทางของมูลนิธิยุวสถิรคุณ โดยนำแนวคิด วิธีการในการขับเคลื่อนโรงเรียนคุณธรรม สพลู. นำมาปฏิบัติจนประสบผลสำเร็จให้เป็นต้นแบบการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรม

ประโยชน์ที่ได้รับจากการวิจัย

1. ผู้อำนวยการโรงเรียนสามารถนำแนวทางการบริหารจัดการโรงเรียนคุณธรรมไปเป็นแนวทางในการวางแผน และพัฒนาการบริหารงานของโรงเรียนให้เกิดประโยชน์สูงสุด
2. สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา ลำพูน เขต 1 สามารถนำผลการศึกษาไปเป็นข้อมูลในการวางแผน เพื่อพัฒนาการบริหารจัดการโรงเรียนคุณธรรม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาลำพูน เขต 1 ให้เกิดประสิทธิภาพ

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการวิจัยในครั้งนี้ ผู้วิจัยได้สืบค้นจากหนังสือ ตำรา บทความวิจัยที่เกี่ยวข้อง เพื่อนำมาศึกษาและเรียบเรียงในการทำวิจัยเรื่อง การบริหารจัดการโรงเรียนคุณธรรมของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษาประถมศึกษาลำพูน เขต 1 มีลำดับหัวข้อดังต่อไปนี้

1. นโยบายและจุดเน้นของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลำพูน เขต 1
2. แนวคิด ทฤษฎีเกี่ยวกับโรงเรียนคุณธรรม
3. แนวคิด และหลักการเกี่ยวกับโรงเรียนคุณธรรม สพฐ.
4. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง
5. สรุปกรอบแนวคิด

นโยบายและจุดเน้นของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลำพูน เขต 1

ตามที่ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ได้ออกประกาศสำนักงาน คณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน เรื่อง นโยบายสำนักงานคณะกรรมการการศึกษา ขั้นพื้นฐาน ปีงบประมาณ พ.ศ. 2564-2565 ประกาศ ณ วันที่ 16 ธันวาคม พ.ศ. 2563 โดยมุ่งเน้นพัฒนาการศึกษาขั้นพื้นฐานให้เป็น “การศึกษาขั้นพื้นฐานวิถีใหม่ วิถีคุณภาพ” ใน 4 ด้าน ได้แก่ 1) ด้านความปลอดภัย 2) ด้านโอกาส 3) ด้านคุณภาพ 4) ด้านประสิทธิภาพ และประกาศสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน เรื่อง นโยบายและจุดเน้น ของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ปีงบประมาณ พ.ศ. 2566 ประกาศ ณ วันที่ 28 ธันวาคม พ.ศ. 2564 ซึ่งเป็นการต่อยอดการพัฒนาการศึกษาขั้นพื้นฐานให้เป็น “วิถีอนาคต วิถีคุณภาพ” โดยยังคงกำหนดนโยบายใน 4 ด้าน พร้อมกับการกำหนดจุดเน้นที่สำคัญต่อ การพัฒนาการศึกษาขั้นพื้นฐาน

เพื่อให้การขับเคลื่อนนโยบายและจุดเน้นของ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษา ขั้นพื้นฐาน นำไปสู่การปฏิบัติทั้งหน่วยงานในส่วนกลางและส่วนภูมิภาค ให้ประสบผลสำเร็จ อย่างเป็นรูปธรรมและต่อเนื่อง สอดคล้องตามประกาศนโยบายและจุดเน้นของ กระทรวงศึกษาธิการทุกฉบับ และแผนระดับต่าง ๆ ของประเทศ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา

ประถมศึกษาลำพูน เขต 1 จึงได้กำหนด กลยุทธ์ วิสัยทัศน์ พันธกิจ เป้าประสงค์ และจุดเน้น การดำเนินการ 9 จุดเน้น ดังนี้

กลยุทธ์

กลยุทธ์ที่ 1 จัดการศึกษาเพื่อความมั่นคง

กลยุทธ์ที่ 2 พัฒนาคุณภาพและส่งเสริมการจัดการศึกษา เพื่อสร้างขีดความสามารถในการแข่งขัน

กลยุทธ์ที่ 3 พัฒนาครูและบุคลากรทางการศึกษาทั้งระบบ ให้สามารถจัดกิจกรรม การเรียนการสอน และสามารถปฏิบัติงานได้อย่างมีคุณภาพตามมาตรฐานวิชาชีพ

กลยุทธ์ที่ 4 ขยายโอกาสการเข้าถึงบริการทางการศึกษา และการเรียนรู้อย่างมีคุณภาพ โดยระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนที่เข้มแข็ง

กลยุทธ์ที่ 5 จัดการศึกษาเพื่อเสริมสร้างคุณภาพชีวิตที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม

กลยุทธ์ที่ 6 พัฒนาประสิทธิภาพการบริหารจัดการตามแนวทางการกระจายอำนาจ การศึกษา โดยยึดหลักธรรมาภิบาล เน้นการมีส่วนร่วมจากทุกภาคส่วน

วิสัยทัศน์

จัดการศึกษามีคุณภาพ ได้มาตรฐาน บนพื้นฐานความเป็นไทยและท้องถิ่น

พันธกิจ

1. ประสาน ส่งเสริม และสนับสนุนการจัดการศึกษาให้ประชากรวัยเรียนได้รับโอกาส การศึกษาอย่างทั่วถึงและมีคุณภาพ

2. ส่งเสริม สนับสนุน พัฒนาศักยภาพและคุณภาพผู้เรียนให้มีคุณธรรม จริยธรรม มีคุณลักษณะอันพึงประสงค์ สมรรถนะตามหลักสูตรและคุณลักษณะในศตวรรษ ที่ 21

3. ส่งเสริม สนับสนุน พัฒนาผู้บริหาร ครู และบุคลากรทางการศึกษา ให้เป็นไปตาม มาตรฐานวิชาชีพ

4. ส่งเสริม สนับสนุน พัฒนาการจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตที่เป็นมิตร กับสิ่งแวดล้อม ยึดหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง และเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน (Sustainable Development Goals: SDGs)

5. ส่งเสริม สนับสนุน และพัฒนาระบบบริหารจัดการศึกษาแบบมีส่วนร่วม และเสริมสร้างความรับผิดชอบต่อคุณภาพการศึกษา

6. ประสาน ส่งเสริม สนับสนุน ให้ทุกภาคส่วนมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาอย่าง เป็นรูปธรรม

เป้าประสงค์

1. ประชากรวัยเรียนทุกคนได้รับการศึกษาอย่างทั่วถึงและมีคุณภาพ
2. ผู้เรียนมีคุณภาพ มีคุณธรรม จริยธรรม คุณลักษณะอันพึงประสงค์ สมรรถนะตามหลักสูตร และคุณลักษณะในศตวรรษที่ 21
3. ครูและบุคลากรทางการศึกษา ความรู้ ความสามารถ ทักษะตามสมรรถนะตรงตามสายงาน และปฏิบัติงานได้ตามมาตรฐาน
4. สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลำพูน เขต 1 และสถานศึกษา มีระบบบริหารจัดการที่มีคุณภาพ โดยยึดหลักธรรมาภิบาล เน้นการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วน

จุดเน้นการดำเนินการ 9 จุดเน้น

1. ห้องเรียนคุณภาพสู่คุณภาพการศึกษา
2. การยกระดับภาษาอังกฤษ
3. โรงเรียนคุณธรรม
4. การจัดการเรียนรู้สะเต็มศึกษา (STEM Education)
5. การยกระดับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนขั้นพื้นฐาน
6. การจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาผู้เรียนสู่ศตวรรษที่ 21
7. การจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณลักษณะอันพึงประสงค์
8. การขับเคลื่อนหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง และการเสริมสร้างคุณภาพชีวิตที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม
9. การประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา

แนวคิด ทฤษฎีเกี่ยวกับคุณธรรม

สถานศึกษาเป็นแหล่งบ่มเพาะวิชาความรู้และเสริมสร้างคุณธรรมจริยธรรม ให้เกิดกับนักเรียน เพื่อที่จะได้เป็นดีของสังคมประเทศชาติเป็นกำลังหลักในการพัฒนา ด้วยเหตุนี้เมื่อเดือนกุมภาพันธ์ พ.ศ. 2555 พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดชบรมนารถบพิตร ทรงจัดตั้ง “กองทุนการศึกษา” และให้คณะองคมนตรีจัดหาอาสาสมัครมาช่วยงาน และได้พระราชทานพระราชประสงค์ของโครงการว่า “ให้โรงเรียน สร้างคนดีให้แก่บ้านเมือง” ฉะนั้น กระบวนการดังกล่าวได้รับการกล่าวขานว่า “โรงเรียน คุณธรรม จริยธรรม” แต่เรียกกันสั้น ๆ ว่า “โรงเรียนคุณธรรม” (ศูนย์โรงเรียนคุณธรรม มูลนิธิยุวสถิรคุณ, 2559, หน้า 2)

ความหมายของคุณธรรม

พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2555 (ราชบัณฑิตยสถาน, 2555, หน้า 189) ให้ความหมายว่า คุณธรรม หมายถึง สภาพคุณงามความดี

พระธรรมปิฎก (ป.อ.ยุตโต) (2540, หน้า 14) ให้ความหมายว่า คุณธรรม หมายถึง ภาพของจิตใจที่มีคุณสมบัติเสริมสร้างจิตใจให้ดีงาม ให้เป็นจิตใจที่สูงส่งประณีตและประเสริฐ

วคิน อินทสระ (2549, หน้า 106-113) ให้ความหมายว่า คุณธรรม หมายถึง อุปนิสัยที่ดีงามซึ่งสั่งสมอยู่ในดวงจิต อุปนิสัยนี้มาจากความพยายาม และความประพฤติติดต่อกันมาเป็นเวลานาน

พระเมธีธรรมมาภรณ์ (ประยูร ธรรมจิตโต) (2541, หน้า 15-16) ให้ความหมายว่า คุณธรรม คือ คุณสมบัติที่ดีของจิตใจ ซึ่งคุณธรรมเป็นพื้นฐานของการมีจรรยาบรรณที่ส่งผลออกมาเป็นพฤติกรรม เช่น เบญจศีล เบญจธรรมชั้นพื้นฐาน ถ้าคนเรามีเมตตากรุณา แสดงว่าเรามีคุณธรรมจริยธรรมในจิตใจ

โสคราตีส (Socrates) ให้ความหมายว่า คุณธรรม คือ ความรู้ (virtue is knowledge) การเสาะหาความรู้ที่เกี่ยวกับศีลธรรมจริยธรรม คือ การเสาะหาคุณธรรมด้วย เพราะคุณธรรมคือ ความรู้ที่แท้จริง ถ้ามนุษย์รู้จักและเข้าใจถึงธรรมชาติของความดีจริง ๆ แล้วเขาจะประกอบความดี ละเว้นความชั่ว

เพลโต (Plato) ให้ความหมายว่า คุณธรรม คือ การประพฤติปฏิบัติที่ดีงามตามหน้าที่ของจิตใจ คุณธรรมไม่สามารถเกิดขึ้นได้โดยบังเอิญ คุณธรรมเกิดจากความรู้ที่มาจากการปฏิบัติจริงไม่ใช่ทฤษฎี เพราะมนุษย์จะต้องรู้ว่าทำอะไร ทำเพื่ออะไร และทำอย่างไร

อริสโตเติล (Aristotle) ได้นำความหมายคุณธรรมของเพลโต (Plato) มาอธิบายเพิ่มเติมว่าคุณธรรม หมายถึง การเดินสายกลางระหว่างความพอดีกับความไม่พอดี ความพองามพอดี ไม่เอนเอียงไปทางด้านใดด้านหนึ่ง เช่น ความกล้าหาญจะอยู่ระหว่างความกล้าบ้าบิ่นกับความขี้ขลาด ความสุภาพเรียบร้อยอยู่ระหว่างความขี้อายกับความไร้อาย ความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่อยู่ระหว่างความฟุ่มเฟือยกับความตระหนี่

จากความหมายของคุณธรรม สรุปได้ว่า คุณธรรม คือ คุณงามความดีที่อยู่ภายในจิตใจของมนุษย์ ซึ่งถ่ายทอดออกมาเป็นอุปนิสัย หรือ พฤติกรรมที่ปฏิบัติจริง โดยยึดแนวทางของพระพุทธเจ้าในการเดินทางสายกลาง ทำให้มนุษย์ใช้ชีวิตร่วมกันในสังคมอย่างสมานฉันท์สงบสุขและปกติสุข

ความสำคัญของคุณธรรม

ศูนย์ส่งเสริมและพัฒนาพลังแผ่นดินเชิงคุณธรรม (2551, หน้า 7) ได้กล่าวถึงความสำคัญของคุณธรรมไว้ว่า เยาวชนไทยเป็นทรัพยากรมนุษย์ที่มีความสำคัญต่อการพัฒนาประเทศจำเป็นต้องมีการปลูกฝังคุณธรรม คุณลักษณะที่พึงประสงค์ ต้องปลูกฝังตั้งแต่วัยเด็กจนถึงวัยผู้ใหญ่ที่พร้อมจะสร้างประโยชน์ให้กับสังคมทั้งในปัจจุบันและอนาคต

บัว อิงภากรณ์ (2545, หน้า 3) ได้กล่าวถึงความสำคัญของคุณธรรมไว้ว่า เยาวชนไทยควรได้รับการอบรมให้มีศีลธรรม มีความซื่อสัตย์สุจริต เป็นพลเมืองที่ดี มีความคิดและประพฤติชอบธรรม นอกจากนี้ควรอบรมด้านความรู้ สติปัญญา เพื่อพร้อมสำหรับนำมาใช้ในชีวิตประจำวันรวมถึงสามารถประกอบอาชีพโดยสุจริต ไม่เบียดเบียนผู้อื่น

พระบำรุง ปญญาพโล (2555, หน้า 14) ได้กล่าวถึงความสำคัญของคุณธรรมไว้ว่า คุณธรรมมีความจำเป็น และสำคัญในการพัฒนามนุษย์ เพื่อให้มีประสิทธิภาพและคุณภาพ สร้างพลเมืองดีให้กับสังคม ปลูกฝังให้มนุษย์ปฏิบัติตามคำสอนของศาสนา หรือ ประพฤติตนในทางที่ดีทั้งกาย วาจา ใจ เพื่อให้เกิดประโยชน์และความสุขต่อตนเอง และผู้อื่น

กรมวิชาการ (2539, หน้า 15) ได้กล่าวถึงความสำคัญของคุณธรรมไว้ว่า คุณธรรมเป็นตัวกำหนดมาตรฐานของพฤติกรรมที่แสดงออกมาว่าสมควรทำ หรือ ไม่สมควรทำ คุณธรรมเป็นตัวกำหนดแบบแผนจุดยืนในการตัดสินใจ หรือ แก้ไขปัญหาข้อขัดแย้งต่าง ๆ นอกจากนี้ยังเป็นแรงผลักดัน หรือ จูงใจให้มนุษย์กระทำการสิ่งที่ดีงาม

ยนต์ ชุมจิต (2546, หน้า 264) ได้กล่าวถึงความสำคัญของคุณธรรมไว้ว่า คุณธรรมมีประโยชน์ทั้งต่อตนเองและผู้อื่น กล่าวคือ ทำให้ตนเองมีความสุขสงบ สบายใจ สบายกาย ไม่เบียดเบียนผู้อื่น ส่วนประโยชน์ต่อผู้อื่น เช่น ประโยชน์ต่อสังคม ประเทศชาติ กล่าวคือ สังคมสามารถดำเนินไปด้วยความสงบสุข เพราะคนในสังคมมีความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ซึ่งกันและกันแต่ละคนทำหน้าที่ของตนเองให้ดีที่สุด

สำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ (2540, หน้า 1) ได้กล่าวถึงความสำคัญของคุณธรรมไว้ว่า คุณธรรมมีคุณลักษณะที่นำพาจิตใจให้ประพฤติปฏิบัติตนไปในทางที่ดี ช่วยเสริมสร้างและพัฒนาคุณภาพชีวิตของมนุษย์ให้มีความดี ความเก่ง ความสุข และเกี่ยวข้องกับอารมณ์ความรู้สึกนึกคิด

พระมหาอาจารย์พงษ์ คำตัน (2554, หน้า 15) ได้กล่าวถึงความสำคัญของคุณธรรมไว้ว่า คุณธรรมเป็นตัวชี้วัดความเจริญและความเสื่อมทางสังคม เพราะค่านิยมที่เกิดจากการปฏิบัติจะส่งผลให้มนุษย์มีความสุขความพอใจกับตนเอง และส่งผลให้สังคมสงบสุข

จากความสำคัญของคุณธรรม สรุปได้ว่า คุณธรรมมีความสำคัญต่อการดำเนินชีวิตของมนุษย์ตั้งแต่เกิดจนตาย มนุษย์ต้องได้รับการอบรมเลี้ยงดูและปลูกฝังคุณธรรม ให้ดำเนินชีวิตและปฏิบัติจนเป็นนิสัย การมีคุณธรรมในจิตใจจะเป็นประโยชน์อย่างยิ่งทั้งต่อตนเอง สังคม และประเทศชาติ เพราะเมื่อมนุษย์ทุกคนคิดดี พูดดี ประพฤติดี ปฏิบัติดี จะทำให้สังคมมีแต่สิ่งที่ดีงาม ทุกคนสามารถใช้ชีวิตได้อย่างมีความสุข

แนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับคุณธรรม

ทฤษฎีของเปียเจต์ (Piaget)

ในการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมของมนุษย์ เปียเจต์ (Piaget, 1932 อ้างถึงใน นงลักษณ์ วิรัชชัย, 2551, หน้า 7) กล่าวว่า คุณธรรมเกิดจากแรงจูงใจในการปฏิบัติตน มีความสัมพันธ์กับสังคม การพัฒนาคุณธรรมจึงต้องมีการพิจารณาเหตุผลเชิงจริยธรรมตามระดับสติปัญญาของแต่ละบุคคล ซึ่งมีวุฒิภาวะที่สูงขึ้น การรับรู้จริยธรรมก็พัฒนาขึ้นตามลำดับการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมของมนุษย์มี 3 ขั้นตอน ขั้นแรก คือ ขั้นก่อนจริยธรรม ขั้นนี้เป็นขั้นที่ไม่เกิดจริยธรรม แต่สามารถเรียนรู้จากประสาทสัมผัส และมีการพัฒนาการทางสติปัญญาในขั้นนี้ ขั้นที่สอง คือ ขั้นเชื่อฟังคำสั่ง ซึ่งในขณะแรกเริ่มจะไม่คำนึงถึงเหตุผลของคำสั่งนั้น และขั้นที่สาม คือ ยึดหลักแห่งตน เป็นขั้นที่บุคคลเกิดหลักความคิด มีการพัฒนาทางสติปัญญาสูงขึ้นตามประสบการณ์ทางสังคม คลายความเกรงกลัวอำนาจภายนอกเริ่มมีความเป็นตัวของตัวเองมากขึ้น

จากทฤษฎีของเปียเจต์ สรุปได้ว่า คุณธรรมเกิดจากแรงจูงใจของมนุษย์ที่ต้องการปฏิบัติตนให้มีความสอดคล้องสัมพันธ์กับสังคมโดยรอบ โดยพิจารณาจากเหตุผลเชิงจริยธรรมตามระดับสติปัญญาของแต่ละคน 3 ขั้นตอน ได้แก่ ขั้นแรก คือ ขั้นก่อนจริยธรรม ขั้นที่สอง คือ ขั้นเชื่อฟังคำสั่ง ขั้นที่สาม คือ ยึดหลักแห่งตน

ทฤษฎีของคิชเชนเนอร์ (Kitchener)

คิชเชนเนอร์ (Kitchener, 2000 อ้างถึงใน นงลักษณ์ วิรัชชัย, 2551, หน้า 8) กล่าวว่า ถ้าบุคคลปฏิบัติตามหลักทั้ง 5 ประการ จะทำให้สามารถตัดสินใจอย่างมีคุณธรรมจริยธรรมได้ หลัก 5 ประการดังกล่าว ประกอบด้วย 1) การเคารพในเสรีภาพ (Respect autonomy) บุคคลมีสิทธิในการตัดสินใจในการดำรงชีวิตหรือทำการใด ๆ อย่างเสรีตามความคิดและการเลือกกระทำของแต่ละบุคคล ดังนั้นผู้อื่นจึงไม่ควรไปรบกวนความสุข หรือ สวัสดิภาพส่วนตัวของคนอื่น 2) ไม่สร้างความเดือดร้อนให้ผู้อื่น (Do not harm) บุคคลต้องระมัดระวังการทำร้ายจิตใจผู้อื่นไม่ว่าจะเป็นด้านร่างกายหรือจิตใจ 3) รู้จักสร้างประโยชน์ให้ผู้อื่น (Benefit other)

บุคคลต้องพยายามที่จะทำประโยชน์ให้กับผู้อื่น 4) มีความยุติธรรม (Be just) บุคคลต้องมีความเสมอภาคในการปฏิบัติต่อผู้อื่นโดยเท่าเทียมกันทุกคน และปฏิบัติตามกฎเกณฑ์เดียวกัน และ 5) มีความซื่อสัตย์ (Be faithful) บุคคลต้องการรักษาคำมั่นสัญญาเคารพผู้อื่นรวมทั้งบอกกล่าวแต่ข้อเท็จจริง

จากทฤษฎีของ คิชเชนเนอร์ สรุปได้ว่า มนุษย์สามารถตัดสินใจได้อย่างมีคุณธรรมต้องมีหลัก 5 ประการ ดังนี้ 1) การเคารพในเสรีภาพ 2) ไม่สร้างความเดือดร้อนให้ผู้อื่น 3) รู้จักสร้างประโยชน์ให้ผู้อื่น 4) มีความยุติธรรม และ 5) มีความซื่อสัตย์

ทฤษฎีของกิลลิแกน (Gilligan)

กิลลิแกน (Gilligan, 1982 อ้างถึงใน นางลักษณ วิรัชชัย, 2551, หน้า 8) กล่าวถึงสภาวะการณแสดงของบุคคลเกี่ยวกับการมีคุณธรรมออกเป็น 3 ระดับ ประกอบด้วยระดับที่หนึ่ง การยึดประโยชน์ตนเองเป็นหลัก (Orientation toward self-interest) เป็นการเปลี่ยนผ่านจากความเห็นแก่ตัวไปสู่ความรับผิดชอบต่อผู้อื่น ระดับที่สอง การยึดผู้อื่นเป็นหลัก (Orientation toward others-interest) เป็นการเปลี่ยนผ่านจากความดีงามไปสู่ความจริง ยึดถือความดี คือ ความเสียสละส่วนตัว และระดับที่สาม การยึดความสมดุลระหว่างตนเองและผู้อื่น (Focusing on the balance between self and others) ยึดถือความห่วงใยคำนึงถึงเพื่อนร่วมโลก มีความเข้าใจลึกซึ้งต่อตนเอง และผู้อื่น และมีการพึ่งพาอาศัยกัน

จากทฤษฎีของ กิลลิแกน สรุปได้ว่า การแสดงออกของมนุษย์เกี่ยวกับคุณธรรมแบ่งออกเป็น 3 ระดับ ที่บ่งบอกถึงการใช้ชีวิตร่วมกับผู้อื่นในสังคม ได้แก่ 1) ระดับที่ยึดตนเองเป็นหลัก 2) ระดับที่ยึดผู้อื่นเป็นหลัก และ 3) ระดับที่ยึดความสมดุลระหว่างตนเองและผู้อื่น เพื่อพึ่งพาอาศัยกัน

ทฤษฎีความต้องการของมาสโลว์ (Maslow is Theory of Need Gratification)

มาสโลว์ (Maslow) เป็นนักจิตวิทยาในกลุ่มมนุษยนิยม ซึ่งนักจิตวิทยาในกลุ่มนี้เชื่อว่าโดยธรรมชาติแล้วมนุษย์เกิดมาดีและพร้อมที่จะทำสิ่งดี ถ้าความต้องการของมนุษย์ได้รับการตอบสนองอย่างเพียงพอ มาสโลว์ (Maslow) เป็นผู้หนึ่งที่ได้ศึกษาค้นคว้าถึงความต้องการของมนุษย์ โดยมองเห็นว่ามนุษย์ทุกคนล้วนแต่มีความต้องการที่จะสนองความต้องการให้กับตนเองทั้งสิ้น ซึ่งความต้องการมนุษย์ มีมากมายหลายอย่างด้วยกัน เขาได้นำความต้องการเหล่านั้นมาจัดเรียงเป็นลำดับจากขั้นต่ำไปชั้นสูงสุดเป็น 5 ชั้นด้วยกัน

1. ความต้องการด้านร่างกาย (physiological needs) เป็นความต้องการขั้นพื้นฐาน
2. ความต้องการความมั่นคงปลอดภัย (safety needs) สิ่งที่แสดงถึงความต้องการขั้นนี้ คือ การที่มนุษย์ชอบอยู่อย่างสงบ มีระเบียบวินัย ไม่รุกรานผู้อื่น

3. ความต้องการความรัก และความเป็นเจ้าของ (belongingness and love need)
4. ความต้องการเกียรติยศชื่อเสียง และความภาคภูมิใจ (self-esteem need)
5. ความต้องการตระหนักในตนเอง (self-actualization need)

จากทฤษฎีความต้องการของ มาสโลว์ สรุปได้ว่า การที่มนุษย์จะมีคุณธรรมจริยธรรมได้นั้นจะต้องมีการพัฒนาตามความต้องการของตนเอง ถึงขั้นความต้องการตระหนักในตนเอง (self-actualization need) ให้เป็นมนุษย์ที่มีวัยในตนเอง รู้จักความ “พอ” ในตนเอง ทั้งทางร่างกายและจิตใจ เกิดความรู้สึกพอดี

แนวคิดและหลักการเกี่ยวกับโรงเรียนคุณธรรม สพฐ.

ความเป็นมาของโครงการโรงเรียนคุณธรรม สพฐ.

รัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงศึกษาธิการ (หม่อมหลวงปนัดดา ดิศกุล) ได้กล่าวถึง ศาสตร์พระราชา ซึ่งเป็นศาสตร์ที่ครอบคลุม เรื่องเอกลักษณ์ของชนชาติไทย เช่น การอ่อนน้อม ถ่อมตน การเป็นสุภาพชน ความขยันหมั่นเพียร ความซื่อสัตย์สุจริต ซึ่งเป็นคุณงามความดีของคนไทยที่บรรพชนไทยได้ปฏิบัติสืบทอดต่อกันมา ศาสตร์พระราชาให้ข้อคิดการประพฤติปฏิบัติตนไว้ว่า อย่าคบคนด้วยฐานะ คบคนด้วยความดีมีมิตรภาพด้วยความรักและความผูกพัน และขอให้มีความกตัญญูรู้คุณต่อบิดามารดา ผู้มีพระคุณ ประเทศชาติ และพระมหากษัตริย์ ถ้าทุกคนปฏิบัติตนตามศาสตร์ของพระราชาแล้ว ก็จะเป็นพลเมืองที่มีคุณภาพ ประเทศก็จะมีแต่คนดีและทำให้ประเทศเจริญก้าวหน้า รวมทั้งน้อมนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้ในชีวิตประจำวัน เพื่อมุ่งให้เกิดภูมิคุ้มกัน และมีการบริหารจัดการความเสี่ยงอย่างเหมาะสม เกิดความสมดุล และยั่งยืน แนวคิดหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงที่ พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดชฯ ได้ พระราชทานไว้กว่า 40 ปีที่ผ่านมา เพื่อให้ประชาชนชาวไทยนำไปเป็นแนวทางในการพัฒนาตนเอง และครอบครัวให้มีภูมิคุ้มกันที่มั่นคงในการดำเนินชีวิตอย่างมีความสุข จึงนับได้ว่า “ศาสตร์พระราชา” เป็นเสมือนองค์ความรู้ที่อยู่คู่แผ่นดินไทยซึ่งล้วนมุ่งให้ประชาชนทุกคนปฏิบัติตนเป็น “คนดี” ทั้งคิดดี พูดดี ทำดี ยึดมั่นในคุณธรรม จริยธรรม สุจริต มีวินัย และมีความสามัคคีซึ่งกันและกัน เพื่อร่วมกันพัฒนาประเทศชาติบ้านเมืองให้มีความเจริญก้าวหน้าเป็นปึกแผ่นมั่นคงตลอดไป

นอกจากนี้ พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดชฯ มีพระราชกระแสรับสั่งต่อประชาชน ชาวไทยให้ “ช่วยสร้างคนดีให้บ้านเมือง” พร้อมทั้งพระราชทานหลัก 3 ประการ ที่เกี่ยวกับครูและนักเรียนไว้ว่า

“ให้ครูรักเด็ก เด็กรักครู”

“ให้ครูสอนให้เด็กมีน้ำใจต่อเพื่อนไม่ให้แข่งขันกัน แต่ให้แข่งกับตัวเอง และให้เด็กที่เรียนเก่งช่วยสอนเพื่อนที่เรียนช้ากว่า”

“ให้ครูจัดกิจกรรมให้นักเรียนทำร่วมกันเพื่อให้เห็นคุณค่าของความสามัคคี”

จากพระราชกระแสรับสั่งข้างต้น สมเด็จพระเจ้าอยู่หัวมหาวชิราลงกรณบดินทรเทพยวรางกูร ทรงพระราชทาน พระบรมราโชบาย ด้านการศึกษาเพื่อสานต่อพระราชปณิธานของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวรัชกาลที่ 9 ว่า การศึกษาต้องมุ่งสร้างพื้นฐานให้แก่ผู้เรียน 4 ด้าน ดังนี้

ด้านที่ 1 มีทัศนคติที่ถูกต้องต่อบ้านเมือง

ด้านที่ 2 มีพื้นฐานชีวิตที่มั่นคง มีคุณธรรม

ด้านที่ 3 มีงานทำ มีอาชีพ

ด้านที่ 4 เป็นพลเมืองดี

เพื่อเป็นการสืบสานศาสตร์พระราชา และสนองพระราชกระแสรับสั่งของพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดชฯ และพระบรมราโชบายด้านการศึกษาของสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวมหาวชิราลงกรณบดินทรเทพยวรางกูร สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน จึงจัดทำโครงการโรงเรียนคุณธรรม สพฐ. ขึ้นเพื่อมุ่งปลูกฝัง ให้ผู้บริหาร ครู นักเรียนและบุคลากรทางการศึกษาได้รับการปลูกฝังคุณธรรม 5 ประการ ได้แก่ 1) ความพอเพียง 2) ความกตัญญู 3) ความซื่อสัตย์สุจริต 4) ความรับผิดชอบ และ 5) อุทิศการณคุณธรรม โดยโรงเรียนทุกแห่งเข้าร่วมโครงการโรงเรียนคุณธรรม สพฐ. ตั้งแต่ปีงบประมาณ พ.ศ. 2561

โรงเรียนคุณธรรม

โรงเรียนคุณธรรมจริยธรรม หรือเรียกย่อๆว่า “โรงเรียนคุณธรรม” หมายถึง สถานศึกษาที่ผู้บริหาร ครู นักเรียน ผู้ปกครอง ชุมชนและผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง มีส่วนร่วมในกระบวนการขับเคลื่อนกิจกรรมส่งเสริม ความดีในรูปแบบต่าง ๆ ทั้งภายในและภายนอกสถานศึกษา ซึ่งนำไปสู่การพัฒนาและปรับเปลี่ยนเป็น พฤติกรรมที่พึงประสงค์ได้อย่างยั่งยืน และนำไปขยายเครือข่ายได้

หลักการสำคัญของการพัฒนาโรงเรียนคุณธรรม

กระบวนการพัฒนาโรงเรียนคุณธรรมตามแนวทางของ มยส. ได้กำหนดหลักการสำคัญไว้ 4 ประการ เพื่อมุ่งให้โรงเรียนประสบผลสำเร็จ และเกิดความยั่งยืนในการพัฒนาคุณธรรมในโรงเรียน นักเรียนจะเติบโตไปพร้อมกับมีอุปนิสัยที่ดีงามติดตัวไปตลอด

ดังพระราชประสงค์ของ พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพล อดุลยเดช บรมนาถบพิตร ที่ว่า “ช่วยกันสร้างคนดีให้บ้านเมือง” โดยมีหลักการดังนี้

1. เป็นกระบวนการที่ต้องทำทั้งโรงเรียน (ผู้บริหาร ครูนักเรียน และผู้มีส่วนได้เสีย)
2. ให้ความสำคัญกับการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของนักเรียนเป็นหลักการดำเนินงาน ตามกระบวนการนี้จึงทำจากล่างขึ้นบน (Bottom Up) เป็นการพิจารณานำความสนใจ ความต้องการจากระดับล่าง ขึ้นมาเป็นระดับนโยบายของโรงเรียน
3. ใช้กระบวนการมีส่วนร่วม ทุกคนในโรงเรียนร่วมกันทำการปฏิบัติด้วยตนเอง โดยร่วมกันคิด (วางแผน) ร่วมกันทำและร่วมกันประเมินผล เพื่อปรับปรุงตนเองและโรงเรียน ของเราเองให้มีพฤติกรรมที่พึงประสงค์เพิ่มขึ้น และร่วมกันลดพฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์ ให้น้อยลงหรือหมดไป
4. โรงเรียนต้องทำกิจกรรมพัฒนาคุณธรรมอย่างต่อเนื่อง พยายามผนวกไว้ ในการเรียนรู้ทุกประเภทของโรงเรียน มีการติดตามและประเมินผลอย่างสม่ำเสมอ นำผล การประเมินมาปรับปรุงแผนการปฏิบัติงานคุณธรรมอย่างต่อเนื่อง โดยอาจกำหนดแผน การปฏิบัติโรงเรียนคุณธรรมไว้อย่างน้อยคร่าวละ 1 ปี
5. โครงการคุณธรรมจะเป็นไปตามบริบทของโรงเรียน

กระบวนการพัฒนาโรงเรียนคุณธรรม

กระบวนการพัฒนาโรงเรียนคุณธรรมตามแนวทางของมูลนิธิยุวสถิรคุณ มี 6 ขั้นตอน โดยมีรายละเอียดดังนี้ (ศูนย์โรงเรียนคุณธรรม มูลนิธิยุวสถิรคุณ, 2560, หน้า 13-45)

ขั้นตอนที่ 1 การสร้างการรับรู้และการยอมรับ

การสร้างการรับรู้เป็นขั้นตอนแรกของกระบวนการพัฒนาโรงเรียนคุณธรรม จัดว่าเป็นขั้นตอนที่สำคัญมาก เพราะการพัฒนาโรงเรียนคุณธรรม ต้องทำทั้งโรงเรียน ดังนั้น จำเป็นต้องให้ทุกคน เข้าใจกระบวนการพัฒนาโรงเรียนคุณธรรม เข้าใจให้กระจ่างในวิธีการทำ ส่วนเนื้อหาสาระในการปรับปรุง หรือ สร้างเสริมพฤติกรรมนักเรียน และผู้เกี่ยวข้องในโรงเรียน เป็นไปตามความต้องการของแต่ละโรงเรียนซึ่งจะแตกต่างกันตามบริบท สภาพแวดล้อม นโยบาย วิสัยทัศน์ การบริหารจัดการโรงเรียนและความตั้งใจจริง และการมีส่วนร่วมของ ทุกคนในโรงเรียน ประการสำคัญในการสื่อสาร เพื่อสร้างการรับรู้และการยอมรับนั้น ควรชี้ให้เห็นถึงความจำเป็นในการพัฒนาคุณธรรม และผลดีที่จะเกิดจากการพัฒนาโรงเรียน คุณธรรมทั้งผลดีที่จะเกิดกับ นักเรียน ครูผู้บริหารโรงเรียน และชุมชน

วิธีการ

1. การชี้แจงทำความเข้าใจร่วมกัน

1.1 โรงเรียนควรจัดให้มีการประชุมชี้แจงผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในโรงเรียน ได้แก่ ผู้บริหาร ครู-อาจารย์ นักเรียน ผู้ปกครอง ผู้มีส่วนได้เสียและผู้เกี่ยวข้องอื่น ๆ เพื่อสร้างความตระหนัก และความเข้าใจเรื่องโรงเรียนคุณธรรม และสมัครใจร่วมกันดำเนินงานพัฒนาโรงเรียนคุณธรรมให้ประสบความสำเร็จ โดยน้อมนำศาสตร์พระราชา “เข้าใจ เข้าถึง และพัฒนา” ของพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดชบรมนาถบพิตร มาใช้ ซึ่งหลัก “เข้าใจ เข้าถึง และพัฒนา” นี้พระองค์ใช้เป็นหลักการทรงงานของพระองค์ในการช่วยเหลือประชาชนในเรื่องต่าง ๆ ทรงศึกษาให้เข้าใจความเดือดร้อนของประชาชนอย่างแท้จริง เสด็จพระราชดำเนินไปถึงพื้นที่จริงเพื่อทรงฟังจากปากของประชาชน และทรงให้ความสำคัญกับการสร้างการรับรู้ และยอมรับของประชาชนเป็นอย่างมาก ทรงอธิบายให้ประชาชนเข้าใจ ผลที่คาดว่าจะเกิดขึ้นอีกด้วย ดังนั้น ในการพัฒนาโรงเรียนคุณธรรม ศาสตร์เรื่อง “เข้าใจ” จึงต้องเข้าใจจุดมุ่งหมายของโรงเรียน ต้องเข้าใจ กระบวนการพัฒนาโรงเรียนคุณธรรมตาม แนวทางมูลนิธิยุวสถิรคุณอย่างชัดเจน ศาสตร์เรื่อง “เข้าถึง” คือ การเข้าถึงข้อมูลสำคัญของ โรงเรียน สภาพที่เป็นความจริงของโรงเรียน ครู นักเรียน และ ผู้ปกครอง ฯลฯ ศาสตร์เรื่อง “พัฒนา” คือ การลงมือปฏิบัติตามแนวทางที่ได้ศึกษามา และอาจดำเนินการต่อยอดเป็น นวัตกรรมขึ้น โดยต้องชี้แจงอธิบายให้ครู นักเรียน และผู้มีส่วนได้เสียกับโรงเรียนได้รับรู้ แนวทางดำเนินงานแผนปฏิบัติของโรงเรียน และผลที่คาดว่าจะเกิดขึ้น เพื่อให้ทุกคน เกิดความตระหนัก และยอมรับในการร่วมมือกันพัฒนาโรงเรียนคุณธรรม เพื่อความสุขของทุกคนในโรงเรียน

1.2 แต่งตั้งและมอบหมายงานให้คณะทำงานรับผิดชอบ ในการวางแผน การลงมือ ปฏิบัติการ ประเมินผล และการปรับปรุงแผนจนบรรลุเป้าหมายที่กำหนดไว้โดยมีวาระ การทำงาน 1 ปี

1.3 สรุปข้อมูลพื้นฐานของโรงเรียน โดยวิเคราะห์ข้อมูลปัจจัยภายในของโรงเรียน ได้แก่ จุดแข็ง (ปัจจัยส่งเสริมการปฏิบัติงานของโรงเรียนให้มีคุณภาพ) และจุดอ่อน หรือ ข้อด้อยของโรงเรียน รวมทั้งวิเคราะห์ข้อมูลสภาพแวดล้อมภายนอก ได้แก่ โอกาส (สภาพภายนอกที่เอื้อให้โรงเรียนมีผลงาน เช่น ประชาชนต้องการ ให้ลูกหลานมีอาชีพ โรงเรียน จึงควรให้ความรู้ด้านทักษะอาชีพ เป็นต้น) และสภาพภายนอกที่เป็นอุปสรรคต่อการทำงาน ของโรงเรียน เช่น เศรษฐกิจไม่ดี ชุมชนยากจนมาก เป็นต้น รวมทั้งพิจารณาทบทวน วิสัยทัศน์

ปรัชญาต่าง ๆ ของโรงเรียนด้วย เพื่อให้โรงเรียนรู้จักตนเอง และเลือกใช้ประโยชน์ได้ถูกต้องตามความเป็นจริงของโรงเรียน

1.4 จัดเตรียมผู้เข้าประชุมระดมสมอง โดยจัดกลุ่มผู้เข้าประชุมที่มีภาระหน้าที่รับผิดชอบในกลุ่มเดียวกัน หรือ ใกล้เคียงกัน เช่น 1) กลุ่มครู บุคลากรทางการศึกษา ผู้บริหาร ผู้ปกครอง และคณะกรรมการสถานศึกษา 2) กลุ่มนักเรียนแกนนำระดับมัธยมศึกษา 3) กลุ่มนักเรียนระดับประถมศึกษา เป็นต้น การพิจารณาจัดประชุมแต่ละกลุ่มที่มีพื้นฐานหน้าที่ที่ความรับผิดชอบใกล้เคียงกัน เพื่อประโยชน์ในการมีความรู้ ความเข้าใจใกล้เคียงกัน ทั้งเรื่องเกี่ยวกับปัญหา ความต้องการพัฒนา และพฤติกรรมต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในโรงเรียน นอกจากนี้ขนาดของกลุ่ม ควรมีปริมาณที่ช่วยให้ทุกคนในกลุ่ม มีโอกาสแสดงความคิดเห็น ได้ขึ้นอยู่กับกิจกรรมที่จัดเตรียมไว้ในแผนงาน

2. โรงเรียนควรกระตุ้นการสร้างการรับรู้ตลอดเวลา ตั้งแต่เริ่มต้นชี้แจงกระบวนการดำเนินการพัฒนาโรงเรียนคุณธรรมให้ทุกคนรับรู้ และให้ดำเนินการอย่างต่อเนื่อง ให้ทุกคนรับทราบนโยบาย เป้าหมายที่โรงเรียนจะร่วมกันดำเนินการพัฒนาโรงเรียนคุณธรรมอย่างต่อเนื่อง และผลที่คาดว่าจะเกิดขึ้น โดยใช้การสื่อสารด้วยวิธีการและช่องทางที่หลากหลาย ทั้งในแนวตั้ง แนวนอน และแนวไขว้ (ความสัมพันธ์ต่างกลุ่มกัน) การสื่อสารทั้งแบบเป็นทางการและไม่เป็นทางการ ให้ทำอย่างต่อเนื่อง เป็นระยะ ๆ อย่างสม่ำเสมอ โดยเน้นให้ข้อมูลที่แสดงให้เห็นถึงคุณค่า ความสำคัญและประโยชน์ที่เกิดกับนักเรียน ครู ผู้บริหาร และชุมชน

2.1 จัดให้มีการประชุมทุกภาคส่วน ทั้งผู้บริหาร ครู เจ้าหน้าที่ นักเรียน คณะกรรมการสถานศึกษา ผู้ปกครอง และชี้แจงกระบวนการดำเนินการพัฒนาโรงเรียนเข้าสู่โรงเรียนคุณธรรม ให้ชี้แจงอย่างต่อเนื่อง ทั้งในการประชุมประจำเดือน หรือ ประชุมวาระอื่น ๆ อย่างสม่ำเสมอ เช่น ประชุมคณะกรรมการสถานศึกษา ประชุมผู้ปกครอง ปฐมนิเทศนักเรียน

2.2 ประชุมวางแผนการดำเนินงานโครงการโรงเรียนคุณธรรม เป็นต้น กิจกรรมเข้าแถวหน้าเสาธงทุกเช้า มอบหมายให้ครูพูดเรื่องคุณธรรม หรือ มีกิจกรรมให้นักเรียน นักศึกษา นำเสนอความก้าวหน้าของโครงการที่มุ่งบรรลุคุณธรรม อัตลักษณ์ของโรงเรียน

2.3 ประชาสัมพันธ์ให้นักเรียน นักศึกษา ได้ทราบการดำเนินงานของโรงเรียน ด้วยวิธีการต่าง ๆ อย่างสม่ำเสมอ เช่น กิจกรรมหน้าเสาธง เสียงตามสาย ทำป้ายประชาสัมพันธ์ในสถานศึกษา ทำป้ายนิเทศ ต้นไม้พูดได้ เป็นต้น

3. ปลูกฝังจิตสำนึก โดยการน้อมนำพระราชดำรัส ภาพ เรื่องราว พระราชกรณียกิจ ศาสตร์พระราชา หลักการทรงงานของ พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช

บรมนาถบพิตร มาถ่ายทอด ให้บุคลากรทุกภาคส่วน รวมทั้งนักเรียน นักศึกษา เพื่อให้ตระหนักถึงพระราชประสงค์ในการ “ช่วยกันสร้าง คนดีให้บ้านเมือง” และนำมาใช้เป็นแบบอย่างในการดำเนินชีวิตประจำวัน

4. สร้างความตระหนัก โดยชี้แจงหน้าที่ความรับผิดชอบที่โรงเรียนต้องดำเนินงานพัฒนาคุณธรรมให้ เยาวชนไทยตามรัฐธรรมนูญ นโยบายรัฐบาล นโยบายกระทรวงศึกษาธิการ การประกันคุณภาพการศึกษา และสร้างภาพลักษณ์ที่ดีขององค์กร

5. ใช้การสื่อสารแบบไม่เป็นทางการ (ทางอ้อม) เช่น สื่อสารผ่านครูแกนนำ นักเรียนแกนนำ ยกเหตุการณ์ตัวอย่าง เช่น เล่าเรื่องเกณฑ์การรับคนเข้าทำงาน และการให้คนออกจากงานขององค์กรต่าง ๆ ว่าต่อให้เก่งแค่ไหน แต่ถ้านิสัยไม่ดีก็ไม่มีใครต้องการให้ทำงานด้วย เป็นต้น

6. ควรแทรกการสร้างการรับรู้ และตระหนักในการดำเนินงานอย่างมีคุณภาพไว้ในทุกขั้นตอนของงาน โดยคำนึงถึงระยะเวลาที่เหมาะสม ภาระงานของผู้รับผิดชอบ และจัดประเมินความก้าวหน้าของงานเป็นระยะ ๆ เพื่อนำข้อมูลมาเป็นตัวอย่างเหตุผลของการสร้างความตระหนักในการปฏิบัติงานให้บรรลุเป้าหมาย ซึ่งจะเป็นการกระตุ้นให้ผู้ที่ทำงานตื่นตัว เข้าใจกระบวนการทำงานชัดเจน และให้ความร่วมมือมากยิ่งขึ้น

7. ศึกษาดูงานแหล่งเรียนรู้โรงเรียนคุณธรรม เพื่อให้มีประสบการณ์ในพื้นที่จริง จะช่วยสร้างความเข้าใจความตระหนัก และแรงบันดาลใจเพิ่มขึ้นได้

8. สร้างการรับรู้ให้แก่บุคคลภายนอก (ผู้ปกครอง ชุมชน เขตพื้นที่) โดยเชิญผู้ปกครองเข้ามามีส่วนร่วมโครงการโรงเรียนคุณธรรม ประชาสัมพันธ์โครงการโรงเรียนคุณธรรมทุกครั้งในการประชุมระดับจังหวัด เป็นต้น

ขั้นตอนที่ 2 การสร้างครูแกนนำและนักเรียนแกนนำ

ผู้บริหารโรงเรียนต้องให้ความสำคัญกับการคัดเลือกแกนนำให้มั่นใจว่า เมื่อแกนนำได้รับการอบรมกระบวนการพัฒนาโรงเรียนคุณธรรมแล้ว จะสามารถทำหน้าที่แกนนำได้อย่างดี แกนนำจะเป็นทั้งครูวิทยากร ของโรงเรียน เพื่อจัดอบรมเพื่อนครูและนักเรียนแกนนำ และเป็นทีมงานของโรงเรียน ที่ช่วยให้การดำเนินงาน ตามกระบวนการพัฒนาโรงเรียนคุณธรรมสำเร็จตามเป้าประสงค์ของโรงเรียนได้

วิธีการ

1. ผู้บริหารโรงเรียนควรพิจารณาความเหมาะสมของผู้ที่จะรับคัดเลือกเป็นแกนนำ และเมื่อแกนนำได้รับการอบรมตามหลักสูตรแล้ว ต้องมอบหมายงาน ให้โอกาสในการปฏิบัติงานตามที่ได้รับมอบหมาย มีการพัฒนาความรู้ ความสามารถ และทักษะในการปฏิบัติงานตามความจำเป็นเพิ่มเติม ได้รับการเสริมแรงเชิงบวก และกำลังใจ

ในการทำงานจากผู้บริหาร ร่วมวางแผนปฏิบัติงาน ประเมินความก้าวหน้าของงานในแต่ละช่วง และประเมินผลงานร่วมกัน การได้รับมอบหมายงานซึ่งเป็นนโยบายสำคัญของโรงเรียน ที่ต้องการดำเนินงานให้บรรลุวัตถุประสงค์ ถือว่าเป็นการได้รับเกียรติได้รับการยอมรับจากผู้บริหาร และเพื่อนร่วมงาน จึงเป็นกลไกในการพัฒนาแกนนำอย่างต่อเนื่อง ช่วยให้งานพัฒนาโรงเรียนคุณธรรมประสบผลสำเร็จ

2. การคัดเลือกแกนนำควรพิจารณาจากผู้ที่มีความรู้ มีทัศนคติที่ดีต่อการพัฒนาคุณธรรม มีมนุษยสัมพันธ์เป็นแบบอย่างที่ดี และสมาชิกในโรงเรียนให้การยอมรับ

3. พยายามสร้างทีมทำงานพัฒนาคุณธรรมของโรงเรียนให้กว้างขวาง แบ่งภาระรับผิดชอบงานให้ทั่วถึง สร้างการมีส่วนร่วม และผู้บริหารต้องติดตามให้คำปรึกษาแนะนำ และเสริมแรงอย่างสม่ำเสมอ

4. เตรียมสร้างแกนนำรุ่นต่อไป เพื่อส่งต่อภารกิจการพัฒนาโรงเรียนคุณธรรมไปยังรุ่นต่อรุ่นอย่างต่อเนื่อง

5. นักเรียนแกนนำควรแสวงหาโอกาสในการปฏิบัติงาน เพื่อพัฒนาตนเอง ด้านคุณธรรมอยู่เสมอ ควรพัฒนาความรู้ความสามารถ และสร้างแรงจูงใจให้ตนเอง ในการเข้าร่วมงานประเมินความก้าวหน้าของงานที่ได้ปฏิบัติ สร้างทีมทำงานให้เข้มแข็ง แบ่งภาระรับผิดชอบงานให้ทั่วถึง ส่งต่อภารกิจให้แกนนำรุ่นต่อไป และร่วมแสดงผลงานความสำเร็จ เพื่อสร้างความภาคภูมิใจให้โรงเรียน

ขั้นตอนที่ 3 การกำหนดคุณธรรมอัตลักษณ์ของโรงเรียน

คุณธรรมอัตลักษณ์ที่สามารถนำไปแก้ปัญหาในโรงเรียนได้จริง จะต้องได้มาจากการประชุมระดมความคิดของแต่ละกลุ่มบุคคล ได้แก่ กลุ่มนักเรียน กลุ่มครู และกลุ่มผู้บริหาร ทุกกลุ่มมุ่งแก้ไขประเด็นปัญหาที่กลุ่มได้ค้นพบจากการระดมความคิด คุณธรรมอัตลักษณ์จึงประกอบด้วย คุณธรรมเป้าหมายของโรงเรียน และพฤติกรรมบ่งชี้เชิงบวกของทั้ง 3 ฝ่าย (นักเรียน ครู ผู้บริหาร) หลักสำคัญของการกำหนดคุณธรรมอัตลักษณ์ของโรงเรียนคุณธรรม คือ การแปลงคุณธรรมเป้าหมายให้เป็นจริยธรรม หรือ พฤติกรรมบ่งชี้เชิงบวก กระบวนการพัฒนาโรงเรียนคุณธรรม จึงใช้ตารางคุณธรรมอัตลักษณ์เป็นเครื่องมือแสดงเป้าหมายในการปฏิบัติงานเพื่อพัฒนาโรงเรียนคุณธรรม การกำหนดพฤติกรรมบ่งชี้เชิงบวก ต้องมีความชัดเจนสอดคล้องกับปัญหา สามารถนำไปปฏิบัติได้จริง และประเมินผล การเปลี่ยนแปลงได้ประการสำคัญ ต้องมุ่งแก้ไขปัญหานักเรียนเพื่อช่วยเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของนักเรียนเป็นหลัก โดยมีคุณธรรมเป้าหมายเป็นตัวกำกับทิศทางการปฏิบัติ พฤติกรรมบ่งชี้เชิงบวก กรณีโรงเรียนมีความร่วมมือกับชุมชน หน่วยงานภาครัฐ ภาคเอกชน

โรงเรียนสามารถเชิญมาร่วมการระดมความคิดได้ เพื่อให้งานพัฒนาคุณธรรมขยายความมีส่วนร่วมมากยิ่งขึ้น

วิธีการ

1. จัดประชุมระดมความคิดเฉพาะกลุ่ม กลุ่มครู กลุ่มนักเรียน และกลุ่มผู้บริหาร เพื่อค้นหาคุณธรรมเป้าหมาย และพฤติกรรมบ่งชี้เชิงบวกของแต่ละกลุ่มจะเลือกใช้กิจกรรมประชุมสัมมนาเชิงปฏิบัติการ หรือ ประชุมอภิปรายหรือ ฯลฯ ก็ได้ โดยดำเนินการ ดังนี้

1.1 วิเคราะห์ปัญหา หรือ พฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์ในโรงเรียน พฤติกรรมที่ไม่ต้องการให้เกิดขึ้นในโรงเรียนอีก เช่น มาโรงเรียนสาย ลอกการบ้านเพื่อน เป็นต้น หรือ ช่วยกันวิเคราะห์หาพฤติกรรมที่พึงประสงค์ในโรงเรียน พฤติกรรมที่ต้องการเห็นได้ในโรงเรียน เช่น ช่วยติวเพื่อน เดินแถวให้เป็นระเบียบ ทิ้งขยะให้เป็นที่ เป็นต้น โดยตั้งคำถามให้ทุกคนคิด ดังนี้

คำถาม ในโรงเรียนนี้มีปัญหาอะไรบ้างที่อยากแก้ หรือ
สิ่งดี ๆ ที่ทุกคนอยากเห็น อยากทำ มีอะไรบ้าง

1.2 รวบรวมและจัดกลุ่มความคิดเห็น ให้เป็นเรื่อง ๆ แล้วสรุปความเข้าใจของที่ประชุมให้ตรงกัน

1.3 ค้นหาคุณธรรมเป้าหมาย โดยใช้ข้อมูลความคิดเห็นของที่ประชุม (ตามข้อ 1.1 และ ข้อ 1.2) ขอให้ที่ประชุมร่วมกันค้นหาคุณธรรมที่จะใช้แก้ปัญหาที่อยากแก้ หรือ คุณธรรมที่จะใช้เป็นหลักในการประพฤติปฏิบัติสิ่งทีอยากเห็น อยากทำ เช่น ความซื่อสัตย์ ความรับผิดชอบ ความมีน้ำใจ ความช่วยเหลือเกื้อกูลกัน เป็นต้น

1.4 จัดกลุ่ม “คุณธรรมเป้าหมาย” ให้เป็นเรื่อง ๆ โดยรวบรวมรายการคุณธรรมเป้าหมายที่ได้จากการระดมสมอง แล้วนำมาจัดกลุ่ม เลือกกลุ่มที่มีความหมายใกล้เคียงกันไว้ด้วยกัน กรณีมีคำศัพท์แตกต่างกัน หลากหลาย ควรหาหรือในที่ประชุม และให้เลือกใช้คำศัพท์ที่มีความเข้าใจตรงกัน ไม่ต้องตีความ

1.5 จัดลำดับความสำคัญของคุณธรรมเป้าหมาย โดยให้ที่ประชุมร่วมกันจัดลำดับความสำคัญของคุณธรรมเป้าหมายที่ต้องการทำก่อนหลัง กรณีที่ประชุมเสนอความเห็นเรื่องคุณธรรมจำนวนหลายเรื่อง ควรคัดเลือกมาเพียง 3 เรื่องก่อน เพื่อใช้เป็นคุณธรรมเป้าหมายของโรงเรียน

1.6 กำหนดคุณธรรมเป้าหมายให้เป็นที่ทราบทั่วกัน กล่าวคือ คุณธรรมเป้าหมายหมายถึง คุณธรรมที่ทุกคนในโรงเรียนได้ร่วมกันกำหนดขึ้น โดยการคิดวิเคราะห์พฤติกรรมที่พึงประสงค์ที่โรงเรียน ต้องการให้เกิดขึ้น เป็นคุณธรรมที่มีคุณลักษณะที่ส่งเสริมให้เกิด

พฤติกรรมที่ดีของโรงเรียน และสามารถใช้เป็นหลักในแก้ปัญหาส่วนใหญ่ของโรงเรียนได้ (ในระยะเริ่มต้น ไม่ควรกำหนดคุณธรรมเป้าหมายจำนวนมากหลายข้อ ควรกำหนดประมาณ 3 ข้อ เพื่อความสะดวกต่อการพัฒนา)

2. กำหนดพฤติกรรมบ่งชี้/ข้อปฏิบัติที่เกี่ยวข้องกับคุณธรรมเป้าหมาย โดยนำคุณธรรมเป้าหมาย แต่ละข้อ มากำหนดรายละเอียดพฤติกรรมบ่งชี้/ข้อปฏิบัติ ควรแบ่งกลุ่มผู้เข้าประชุมตามภาระหน้าที่ ความรับผิดชอบในกลุ่มเดียวกัน หรือ ใกล้เคียงกัน เพื่อประโยชน์ในการคิดวิเคราะห์และเสนอแนะพฤติกรรม บ่งชี้/ข้อประพฤติปฏิบัติของกลุ่มเดียวกันได้ ในการระดมสมองเพื่อค้นหา “พฤติกรรมบ่งชี้เชิงบวก” จะพิจารณาจากปัญหาสำคัญของโรงเรียน ที่ต้องการแก้ไข หรือ พิจารณาจากพฤติกรรมบ่งชี้เชิงบวกที่ต้องการส่งเสริมให้เกิดขึ้นในโรงเรียน และกำหนด “คุณธรรมเป้าหมาย” เช่น ความซื่อสัตย์ ความมีวินัย ความรับผิดชอบ เป็นต้น คุณธรรมเป้าหมายที่มีการระบุ พฤติกรรมบ่งชี้เชิงบวกไว้ด้วย จะเรียกรวมว่า “คุณธรรมอัตลักษณ์” โรงเรียนอาจกำหนดคุณธรรมเป้าหมายไว้ 3 ประการ/รอบปี เพื่อความกระชับในการปฏิบัติโครงการคุณธรรมให้บรรลุเป้าหมาย และประเมินผลสำเร็จได้สะดวก ช่วยให้เห็นภาพการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของนักเรียนชัดเจนง่ายมากขึ้น คุณธรรมอัตลักษณ์ จะใช้เป็นเครื่องมือในการประเมินผลการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของกลุ่มเป้าหมาย แต่ละกลุ่ม พฤติกรรมบ่งชี้แต่ละข้อ จะใช้เป็นตัวชี้วัดที่แสดงความสำเร็จของการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมในโรงเรียน หรือ พฤติกรรมที่พึงประสงค์ที่โรงเรียนต้องการให้เกิดขึ้นมากน้อยระดับไหน อย่างไร โรงเรียนสามารถกำหนดเป้าหมายเชิงปริมาณ โดยมุ่งให้มีการเปลี่ยนแปลงเกิดขึ้นในกลุ่มเป้าหมายใด จำนวนเท่าไร และเป้าหมายเชิงคุณภาพ โดยมุ่งให้กลุ่มเป้าหมายมีพฤติกรรมที่พึงประสงค์ไปในทิศทางที่ดีขึ้น เป็นต้น

คุณลักษณะของพฤติกรรมบ่งชี้เชิงบวกควรมี ดังนี้

1. สอดคล้องกับคุณธรรมเป้าหมาย
2. พฤติกรรมต้องมีความชี้เฉพาะให้ชัดเจน
3. พฤติกรรมต้องสอดคล้องกับปัญหาที่ค้นพบ
4. พฤติกรรมต้องนำไปปฏิบัติได้จริง
5. พฤติกรรมต้องสามารถวัดและประเมินผลได้

วิธีการกำหนดพฤติกรรมบ่งชี้เชิงบวก ดังนี้

1. ระดมความคิดโดยแต่ละกลุ่มแยกกันทำ
2. กำหนดจากปัญหาและสาเหตุ
3. จัดลำดับความสำคัญของปัญหา

4. เลือกปัญหาที่สำคัญที่สุดมาจำนวนหนึ่ง

5. กำหนดพฤติกรรมบ่งชี้เชิงบวกที่ต้องการให้เกิดขึ้น และมีความสอดคล้องกับปัญหาและสาเหตุ

3. กำหนดนโยบาย และ/หรือ ข้อตกลงร่วมกัน โดยนำเสนอผลการประชุมระดมสมองในส่วนของคุณธรรมเป้าหมาย และคุณธรรมอัตลักษณ์ที่มีการจำแนกพฤติกรรมบ่งชี้ของแต่ละกลุ่มเป้าหมายแล้ว เพื่อให้ทุกคนที่เข้าประชุมมีความเข้าใจตรงกัน และร่วมกันกำหนดเป็นนโยบาย/ข้อตกลงว่าจะนำมาปฏิบัติด้วยกัน โดยอาจนำเสนอในรูปแบบของตารางคุณธรรมอัตลักษณ์

“ตารางคุณธรรมอัตลักษณ์” หมายถึง การระบุพฤติกรรมบ่งชี้เชิงบวกของคุณธรรมเป้าหมายแต่ละด้านที่โรงเรียนได้คัดเลือกไว้แล้ว โดยจำแนกตามกลุ่มเป้าหมาย เช่น กลุ่มผู้บริหารโรงเรียน กลุ่มครู และกลุ่มนักเรียน เพื่อให้แต่ละกลุ่มทราบว่าต้องปฏิบัติตนอย่างไรบ้างในแต่ละด้าน เช่น ความซื่อสัตย์ของครู ได้แก่ ไม่เบียดเบียนเวลาราชการ เข้าสอนตรงเวลา ความซื่อสัตย์ของนักเรียน ได้แก่ การไม่ลอกการบ้าน เป็นต้น เมื่อสรุปคุณธรรมอัตลักษณ์ของโรงเรียนได้แล้ว ให้จัดทำตารางคุณธรรมอัตลักษณ์แล้วประกาศให้ทุกฝ่ายรับทราบ และดำเนินการให้บรรลุพฤติกรรมบ่งชี้เชิงบวกที่กำหนดไว้

ตาราง 1 แสดงตารางตัวอย่างคุณธรรมอัตลักษณ์แสดงพฤติกรรมบ่งชี้/ข้อปฏิบัติ

คุณธรรมเป้าหมาย	พฤติกรรมบ่งชี้/ข้อปฏิบัติ(จำแนกตามกลุ่ม)		
	ผู้บริหาร	ครู	นักเรียน
ความซื่อสัตย์	- จัดซื้อจัดจ้างโปร่งใส - พิจารณาความดี	- เข้าสอนตรงเวลา - ไม่เอาเวลาราชการ	- ไม่ลอกการบ้าน - ไม่โกหก
ความชอบ อย่างถูกต้อง เป็นธรรม	ความชอบ อย่างถูกต้อง เป็นธรรม	ไปทำประโยชน์ส่วนตัว	- ไม่พูดเท็จ
ความรับผิดชอบ	- มีความประพฤติดี - เป็นแบบอย่างที่ดีแก่ผู้ใต้บังคับบัญชา	- สอนให้นักเรียนรู้จักคิด วิเคราะห์ รู้จักการแก้ปัญหาด้วยตนเอง	- มีน้ำใจเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ - ทำประโยชน์ให้เพื่อน ๆ ที่ต้องการความช่วยเหลือ
ความพอเพียง	- มีแผนงาน แผนเงินที่สอดคล้องกัน - ใช้จ่ายตามแผนงาน	- ใช้จ่ายสมฐานะ - ใช้สื่อการสอนร่วมกัน - ใช้จ่ายอย่างคุ้มค่า	- ใช้จ่ายอย่างประหยัด - อดทน เสียสละเพื่อส่วนรวม

4. ในกรณีที่คุณธรรมเป้าหมายของนักเรียนไม่ตรงกับคุณธรรมเป้าหมายของกลุ่มครู และกลุ่มผู้บริหาร ให้เลือกคุณธรรมเป้าหมายของนักเรียนเป็นคุณธรรมเป้าหมายของโรงเรียน

และให้ผู้บริหารและครู กำหนดพฤติกรรมบ่งชี้เชิงบวกของผู้บริหารและครูขึ้นใหม่ (โดยคำนึงถึง ปัญหาและสาเหตุของครูและผู้บริหาร) เพื่อบรรลุเป้าหมายในการมุ่งเปลี่ยนแปลงพฤติกรรม ของนักเรียนเป็นหลัก

ตาราง 2 แสดงตารางตัวอย่างคุณธรรมเป้าหมาย

คุณธรรมเป้าหมาย		
ผู้บริหาร	ครู	นักเรียน
ความซื่อสัตย์	ความซื่อสัตย์	ความมีวินัย
ความพอเพียง	ความพอเพียง	ความรับผิดชอบ
จิตอาสา	ความรับผิดชอบ	จิตอาสา

หมายเหตุ: พิจารณาจากคุณธรรมเป้าหมายของนักเรียนเป็นหลัก

อย่างไรก็ตาม ควรให้นักเรียนได้มีส่วนร่วมจนกว่าจะได้มาเป็นตารางคุณธรรม อุดมลักษณะของโรงเรียน กรณีคุณธรรมเป้าหมายที่ได้ซ้ำกันมากที่สุด ให้จัดเป็นเรื่องเร่งด่วน ที่ต้องรีบดำเนินการแก้ไขเป็นลำดับแรก และจัดตามลำดับจนครบ 3 คุณธรรม

5. การประชุมค้นหาคุณธรรมอัตลักษณ์ของกลุ่มผู้บริหาร ควรคำนึงถึงขนาด ของสถานศึกษา เช่น กลุ่มผู้บริหารของสถานศึกษาขนาดเล็ก และขนาดกลาง จะหมายถึง ผู้อำนวยการและรองผู้อำนวยการ หรือ ครู ทำหน้าที่รอง/ผู้ช่วยผู้อำนวยการ ส่วนผู้บริหาร สถานศึกษาขนาดใหญ่ หมายถึง ผู้อำนวยการ รองผู้อำนวยการ ครู ทำหน้าที่รอง/ผู้ช่วย ผู้อำนวยการ และหัวหน้ากลุ่มสาระวิชา/แผนกวิชา เป็นต้น

6. ในรอบหนึ่งปีผลจากการลงมือปฏิบัติจริงในการเลือกทำเพียง 3 คุณธรรม เป้าหมาย จะสามารถให้ผลครอบคลุมคุณธรรม 8 ประการของหลักสูตรแกนกลางการศึกษา ขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2551 ได้ด้วยเหตุที่ หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2551 กำหนดคุณลักษณะพึงประสงค์ของนักเรียนไว้ 8 ประการ เพื่อให้นักเรียนสามารถอยู่ร่วมกับ ผู้อื่นได้อย่างมีความสุข ในฐานะพลเมืองไทยและพลเมืองโลก ได้แก่ 1) รักชาติ ศาสน์ กษัตริย์ 2) ซื่อสัตย์สุจริต 3) มีวินัย 4) ใฝ่เรียนรู้ 5) อยู่อย่างพอเพียง 6) มุ่งมั่นในการทำงาน 7) รักความเป็นไทย และ 8) มีจิตสาธารณะ

การพัฒนาโรงเรียนคุณธรรม ก็มีจุดมุ่งหมายเช่นเดียวกัน การจัดกิจกรรมในโรงเรียน เพื่อให้นักเรียน บรรลุคุณลักษณะพึงประสงค์ยังคงจัดตามปกติตามความต้องการของโรงเรียน เพียงแต่วิธีการพัฒนาโรงเรียนคุณธรรม จะแนะนำให้กำหนดเป้าหมายคุณธรรมเพียงปีละ

3 เรื่อง ซึ่งจะต้องมีองค์ประกอบครบถ้วน ได้แก่ 1) มีคุณธรรมเป้าหมายและพฤติกรรมบ่งชี้เชิงบวก ครบทั้ง 3 คุณธรรม 2) มีโครงการคุณธรรมเป็นเครื่องมือเพื่อบรรลุคุณธรรมเป้าหมายที่กำหนด และ 3) มีการกำหนดตัวชี้วัดเพื่อประเมินผลการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรม การเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นในโรงเรียนจากการทำครบทั้งสามคุณธรรม จะส่งผลทำให้เกิด การเปลี่ยนแปลง เกี่ยวกับคุณธรรมข้ออื่น ๆ ตามมาด้วย เช่น นักเรียนมีความรับผิดชอบ (เป็นคุณธรรมเป้าหมาย) ส่งการบ้านทุกครั้ง (เป็นพฤติกรรมบ่งชี้เชิงบวก) จึงทำให้ผลการเรียน ดีขึ้น (ค่าคะแนนสอบเป็นตัวชี้วัด) โรงเรียนสามารถวิเคราะห์ข้อมูลการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรม ของนักเรียนได้ว่า นอกจากนักเรียนจะมีคุณลักษณะเรื่อง “ความรับผิดชอบ” แล้ว นักเรียน ยัง “มีวินัย ใฝ่เรียนรู้ ซื่อสัตย์ต่อตนเอง มุ่งมั่นในการทำงาน” รวมทั้งมีคุณธรรมเรื่อง “มีความกตัญญู” ต่อพ่อแม่ที่สงเสียเลี้ยงดู ต่อครูอาจารย์ที่อบรมสั่งสอน เป็นต้น

โดยสรุป การทำครบทุกขั้นตอน องค์ประกอบของทั้ง 3 คุณธรรมที่ได้กำหนดเป็น เป้าหมาย จะส่งผลให้เกิดการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของนักเรียน อันจะนำไปสู่คุณธรรม ข้ออื่น ๆ ที่โรงเรียนต้องการได้

ขั้นตอนที่ 4 การกำหนดวิธีบรรลุคุณธรรมอัตลักษณ์ของโรงเรียน

คุณธรรมอัตลักษณ์เป็นเป้าหมายของการปฏิบัติงาน ส่วนวิธีการเครื่องมือช่วยให้ บรรลุเป้าหมายตามแนวทางของ มยส. ได้แนะนำไว้ 4 วิธีการ ได้แก่

1. การจัดทำโครงการคุณธรรม
2. การเป็นแบบอย่างที่ดีซึ่งกันและกัน
3. การจัดสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการพัฒนาคุณธรรม
4. การบูรณาการคุณธรรมในการจัดการเรียนรู้ และรวมทั้งวิธีการอื่น ๆ ที่โรงเรียน

ได้พิจารณาความเหมาะสม ในการนำมาใช้เพิ่มเติมตามความต้องการของโรงเรียนอีกด้วย

ขั้นตอนที่ 4.1 การจัดทำโครงการคุณธรรม

โครงการคุณธรรม คือ โครงการความดีเชิงรุก ที่เด็กคิด เด็กเลือก เด็กทำ ในรูปแบบของโครงการกลุ่ม ด้วยการลงมือปฏิบัติจริง ทำให้เกิดการเรียนรู้ถึงการทำความดี เพื่อแก้ไขปัญหาความเลื่อมทางศีลธรรม และส่งเสริมการบ่มเพาะความดีผ่านกิจกรรมรูปแบบ ต่าง ๆ อย่างเป็นรูปธรรมและเป็นระบบ ขยายการมีส่วนร่วมไปยังบุคคลต่าง ๆ ในโรงเรียนและ ชุมชน “ร่วมกันทำดี อย่างมีปัญญา”

โรงเรียนจะร่วมกันกำหนดวิธีการปฏิบัติงานให้บรรลุคุณธรรมเป้าหมาย และพฤติกรรมบ่งชี้เชิงบวก โดยใช้ “โครงการคุณธรรม” เป็นเครื่องมือในการปฏิบัติงานเรียนรู้ การสร้างคุณธรรมความดี ประการสำคัญ คือ ต้องเป็นโครงการที่เด็กคิด เด็กเลือก เด็กทำ

ให้ทุกคนมีส่วนร่วมลงมือปฏิบัติจริงอย่างเต็มที่ โดยอาจดำเนินการเป็นแผนงาน/โครงการ/กิจกรรม ภายใต้แผนงานหลักของโรงเรียน ตามความต้องการและบริบท ของโรงเรียน

วิธีการ

1. ในการออกแบบโครงการคุณธรรมให้สอดคล้องกับคุณธรรมอัตลักษณ์ของโรงเรียน ต้องคำนึงถึงปัญหาที่โรงเรียนต้องการปรับปรุงแก้ไข และวิธีการแก้ไขต้องสอดคล้องกับสาเหตุที่เกิดขึ้น เพื่อให้เกิดผลต่อการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของนักเรียนตามที่กำหนดไว้ในคุณธรรมอัตลักษณ์ของโรงเรียน โครงการคุณธรรม จึงจะสามารถแก้ไขปัญหาของโรงเรียนได้ นอกจากนี้ ควรน้อมนำหลักการทรงงานของ พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดชบรมนาถบพิตร มาใช้ในการจัดทำโครงการ กล่าวคือ ควรคำนึงถึงการประหยัด เรียบง่าย และเกิดประโยชน์สูงสุด

2. วิธีการที่กำหนดในโครงการคุณธรรม ควรพิจารณาจากพฤติกรรมที่โรงเรียนต้องการปรับเปลี่ยน แก้ไขอย่างเร่งด่วน วิธีการที่ใช้เพื่อแก้ไขต้องเป็นวิธีการเชิงบวก และมีแนวทางป้องกันพฤติกรรมเชิงลบไม่ให้เกิดขึ้น อีกทั้งส่งเสริมพฤติกรรมบ่งชี้เชิงบวกที่ต้องการพัฒนาให้ดียิ่งขึ้นไป เมื่อกำหนดวิธีการให้นักเรียนกำกับ ควบคุมตนเองในการทำกิจกรรมใดให้คำนึงถึงกิจกรรมเกี่ยวเนื่อง เพื่อกำกับควบคุมสิ่งแวดล้อมรอบตัวนักเรียนด้วย ทั้งนี้ เพื่อการเสริมสร้างแรงจูงใจ และลดสิ่งเร้าในเชิงลบ เช่น การแก้ปัญหานักเรียนอ้วน โครงการมีกิจกรรม ควบคุมสิ่งเร้า แต่โรงอาหารของโรงเรียนชายชนมกรูบกรอบ อาหารรสหวาน-มันจัด ไม่มีประโยชน์ต่อนักเรียน หรือ การแก้ปัญหานักเรียนมาสาย ไม่ควรติดกิจกรรมให้เฉพาะนักเรียนที่มาสาย ควรทำกิจกรรมกับนักเรียนทุกคน เป็นต้น

3. โครงการคุณธรรมที่ให้ผลต่อการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของนักเรียน ต้องเป็นโครงการที่เด็กคิด เด็กเลือก เด็กทำ มีกิจกรรมที่เปิดโอกาสให้นักเรียนได้ค้นคว้าและฝึกปฏิบัติด้วยตนเอง ควรเป็นโครงการที่ตรงตามความสามารถ ความถนัด ความสนใจของนักเรียน สามารถปฏิบัติได้จริง และต้องยึดหลักการมีส่วนร่วม รวมทั้งไม่ก่อให้เกิดผลกระทบทางลบต่อคุณภาพชีวิต

4. การออกแบบโครงการคุณธรรม ควรคำนึงถึงความสำคัญของโครงการคุณธรรม ซึ่งต้องมีคุณลักษณะสามารถแก้ไขปัญหาของโรงเรียนได้ องค์ประกอบของโครงการ ควรประกอบด้วย 1) ปัญหา 2) สาเหตุของปัญหา 3) วัตถุประสงค์ 4) กำหนดเป้าหมายของปัญหา 5) วิธีแก้ไขปัญหา 6) หลักธรรม/ พระราชดำรัส/พระราชดำริ/คำสอนที่นำมาใช้ 7) คุณธรรมเป้าหมาย และพฤติกรรมบ่งชี้เชิงบวกที่ต้องการบรรลุ 8) ตัวชี้วัดความสำเร็จของโครงการ และวิธีการประเมินผล 9) ชื่อโครงการ 10) คณะผู้รับผิดชอบ และ 11) ที่ปรึกษา

5. ทุกโครงการงานของโรงเรียนสามารถใช้เป็นเครื่องมือในการพัฒนาคุณธรรมได้ทั้งสิ้น ทั้งโครงการทาง วิชาการในชั้นเรียน กิจกรรมในการพัฒนาผู้เรียน กิจกรรมในชมรมต่าง ๆ เป็นต้น โรงเรียนควรบูรณาการ โครงการงาน/กิจกรรมที่โรงเรียนเคยทำอยู่แล้ว เข้ากับโครงการงาน เพราะจะทำให้ทำงานสำเร็จไปด้วยกัน และอาจออกแบบโครงการงานคุณธรรมใหม่เพิ่มเติม ตามความจำเป็น เพื่อให้ให้นักเรียนมีโอกาสฝึกฝนคุณลักษณะที่ดีให้ครบ ตามที่กำหนดไว้ใน คุณธรรมอัตลักษณ์ของโรงเรียน

6. โรงเรียนควรกำหนดตัวชี้วัดของแต่ละโครงการงานย่อย เพราะผลผลิตของโครงการงานย่อยหลาย ๆ โครงการงานจะนำไปสู่ความสำเร็จของโครงการงานหลักของโรงเรียน

ขั้นตอนการจัดทำโครงการงานคุณธรรม

การจัดทำโครงการงานคุณธรรม (Moral Project) จะแบ่งกลุ่มตามความสนใจโครงการงาน เรื่องใดเรื่องหนึ่ง หรือ อาจแบ่งตามระดับชั้นเรียน แบ่งตามชมรมความสนใจ แล้วจัดเป็น ประชุมสัมมนาเชิงปฏิบัติการ หรือ ประชุมอภิปรายหารือ หรือ ประชุมระดมสมอง โดยมี ขั้นตอนตามลำดับ ดังนี้

1. วิเคราะห์ปัญหา หรือ พฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์ซึ่งกลุ่มต้องการให้โรงเรียน มีการแก้ไข โดยตั้งคำถามให้ทุกคนคิดวิเคราะห์ เช่น พฤติกรรมของเพื่อน ๆ ที่อยากปรับปรุง หรือ คุณธรรมพื้นฐานของโรงเรียน มีข้อใดยังไม่ดีทำบ้าง เป็นต้น

คำถาม ในโรงเรียนนี้มีปัญหาอะไรบ้างที่อยากแก้ หรือ สิ่งดี ๆ ที่อยากทำ มีอะไรบ้าง

2. ควรจัดลำดับปัญหาที่สำคัญด่วนที่สุด ที่ทุกคนเห็นพ้องต้องกันว่า ควรรีบแก้ไข เลือกมา 1 ปัญหาตามความเห็นของที่ประชุม

คำถาม ปัญหาข้อใดที่อยากแก้ไขมากที่สุด

3. หาสาเหตุของปัญหา โดยนำปัญหาที่คัดเลือกแล้ว มาระดมสมองหาสาเหตุของปัญหานั้น ๆ ซึ่งอาจเกิดจากสาเหตุปัจจัยภายใน และ/หรือ ปัจจัยภายนอกอย่างไรบ้าง อาจใช้ การอภิปรายหาเหตุผล นำข้อมูลสถิติ ข้อเด่น ข้อด้อย ความเป็นไปได้ ความเร่งด่วน มาพิจารณาประกอบ เพื่อหาข้อยุติในการตัดสินใจเลือก เป็นประเด็นปัญหาที่อยากแก้ไขมากที่สุด

คำถาม ปัญหาเรื่องนี้มีสาเหตุมาจากอะไรบ้าง มีข้อมูลประกอบการพิจารณา อะไรบ้าง

4. กำหนดเป้าหมายของการแก้ปัญหานั้น ๆ โดยนำปัญหาที่คัดเลือกมา กำหนด เป้าหมาย ทั้งเป้าหมายเชิงปริมาณ หมายถึง กลุ่มบุคคลที่ต้องการให้เกิดการเปลี่ยนแปลง

นักเรียนชั้นไหน จำนวนเท่าไร ฯลฯ เป็นต้น และกำหนดเป้าหมายเชิงคุณภาพ หมายถึง พฤติกรรมอะไรที่ต้องการให้เกิดขึ้น หรือ เกิดการเปลี่ยนแปลงสภาพแวดล้อมอย่างไร

คำถาม ต้องการเปลี่ยนแปลงใคร/กลุ่มไหนจำนวนเท่าไร เปลี่ยนแปลงเป็นอย่างไร

5. กำหนดชื่อโครงการที่ชัดเจน เข้าใจง่ายและควรสะท้อนกิจกรรม และกลุ่มเป้าหมายที่เกี่ยวข้อง เช่น “โครงการลด ละ เลิก บุหรี่-เมรัย” “โครงการรักษาสัตว์รักษ์สังคม” เป็นต้น

6. กำหนดวิธีแก้ไขปัญหา หรือ วิธีดำเนินงานเพื่อไปสู่เป้าหมายนั้น จะมีแผนอย่างไร

คำถาม วิธีการแก้ไขแต่ละสาเหตุทำอย่างไรบ้าง

7. หลักธรรม/พระราชดำรัส/พระราชดำริ/คำสอน ใช้หลักธรรมอะไรเป็นหลักคิด ในการดำเนินโครงการ น้อมนำพระราชดำรัส/พระราชดำริ/คำสอน อะไรมาเป็นหลัก ในการดำเนินโครงการ โครงการแต่ละโครงการสามารถมีคุณธรรมหลายข้อเป็นหลักคิด ในการปฏิบัติโครงการได้

คำถาม การดำเนินงานแก้ปัญหาจะใช้คุณธรรม/พระราชดำรัส/พระราชดำริ/ คำสอน อะไรบ้างเป็นหลักคิด

8. การเชื่อมโยงไปสู่คุณธรรมอัตลักษณ์ของโรงเรียน โดยที่ประชุมพิจารณา การเชื่อมโยง ไปสู่คุณธรรมอัตลักษณ์ของโรงเรียนได้อย่างไร โครงการแต่ละโครงการ สามารถเชื่อมโยงไปสู่คุณธรรมอัตลักษณ์หลายข้อได้ โดยพิจารณาถึงกระบวนการในการปฏิบัติ โครงการ และคุณธรรมที่ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมขึ้น

คำถาม โครงการนี้นำไปสู่คุณธรรมอัตลักษณ์ของโรงเรียนได้อย่างไร

9. กำหนดวิธีการวัดและประเมินผล โดยกำหนดตัวชี้วัด เพื่อวัด หรือ ประเมินผลว่า มีการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมอะไรไปมากน้อยเพียงไรในแต่ละกลุ่มเป้าหมาย

10. จัดทำร่างเอกสารโครงการคุณธรรม โดยรวบรวมข้อมูลทั้งหมด แล้วจัดทำเป็น เอกสาร ร่างโครงการ เพื่อนำไปทดลองปฏิบัติสักระยะหนึ่ง แล้วปรับปรุงให้สอดคล้องกับ สถานการณ์และบริบทของโรงเรียน ก่อนนำไปใช้จริง ทั้งนี้เนื่องจากโครงการคุณธรรม เป็นเครื่องมือที่ใช้พัฒนาทักษะการคิด และการปฏิบัติงานกลุ่มของ นักเรียน จึงควรจัดทำ โครงการฉบับร่างแล้วนำไปทดลองใช้ก่อนสักระยะ เพื่อให้นักเรียนได้เรียนรู้ แล้วปรับปรุง แผนเป็นระยะ ๆ จนกลุ่มคิดว่าสามารถนำไปปฏิบัติให้ได้ผลตรงตามความต้องการได้แล้ว

11. จัดทำเป็นโครงการคุณธรรม โดยนำข้อมูลและเอกสารที่เกี่ยวข้องที่ได้จากการทดลอง ทุกขั้นตอนมาเรียบเรียงให้อ่านเข้าใจง่าย อาจใช้รูปแบบการเขียนโครงการ คุณธรรม หรือ รูปแบบตามความเหมาะสมของโรงเรียน กรณีมีความคิดเห็น ข้อทักท้วง

ผู้บริหารและคณะทำงานควรร่วมกันชี้แจง และ/หรือ พิจารณา ปรับปรุงแก้ไขแผนโครงการให้แล้วเสร็จ และเผยแพร่ใช้เป็นโครงการจริงต่อไป

โครงการคุณธรรม ประกอบด้วย

1. ชื่อโครงการ
2. ความสำคัญของปัญหา
3. วัตถุประสงค์
4. กลุ่มเป้าหมาย
5. แผนการดำเนินโครงการ
6. งบประมาณ
7. หลักธรรมที่นำมาใช้
8. ความเชื่อมโยงสู่คุณธรรมอัตลักษณ์
9. วิธีการวัดและประเมินผล
10. ผู้รับผิดชอบโครงการ

ขั้นตอนที่ 4.2 การเป็นแบบอย่างที่ดีซึ่งกันและกัน

การพัฒนาคุณธรรมของนักเรียน ครู และผู้บริหารจำเป็นต้องกระทำตลอดเวลาต่อเนื่องเป็นประจำ สม่ำเสมอ การเป็นแบบอย่างที่ดีซึ่งกันและกัน จึงเป็นอีกวิธีการที่ช่วยให้บรรลุคุณธรรมอัตลักษณ์ของโรงเรียน

วิธีการ

1. การเป็นแบบอย่างที่ดีในโรงเรียนคุณธรรม เป็นกิจกรรมที่ทำทั้งในการปฏิบัติงานและการปฏิบัติตนทั้งผู้บริหาร ครู และนักเรียน ต้องมีความรับผิดชอบตามบทบาทหน้าที่และวินัยของโรงเรียน เช่น เข้าห้องเรียนตรงเวลา แต่งกายเป็นระเบียบเรียบร้อย และเป็นแบบอย่างที่ดีทั้งกาย วาจา ใจ ทั้งต่อหน้าและลับหลัง มีความกตัญญูทักเตือนต่อบิดามารดามีสัมมาคารวะต่อผู้สูงอายุ มีจิตอาสาในชุมชน

2. กลไกสำคัญที่ช่วยสร้างแบบอย่างที่ดีในโรงเรียน คือ การสร้างแรงจูงใจและการสร้างแรงกระตุ้น ได้แก่

2.1 การสร้างแรงจูงใจให้ทุกคนมีพลังที่จะช่วยกันสร้างคนดีให้บ้านเมือง โดยให้ทุกคนมีส่วนร่วมในงานพัฒนาโรงเรียนคุณธรรม โดยต้องรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่นเคารพซึ่งกันและกัน ให้โอกาส ให้ความช่วยเหลือ ยกย่อง ชื่นชม และมีมิตรภาพที่ดีต่อกัน มีความเป็นธรรมเท่าเทียมกัน

2.2 การสร้างแรงกระตุ้น โดยส่งเสริม สนับสนุนให้ทุกคนรู้สึกว่าการสร้างแบบอย่างที่ดีเป็นความ รับผิดชอบ ให้ปฏิบัติตนมีความสุข สนุกกับงานของโรงเรียน โดยให้กำลังใจ จริงใจ เอาใจใส่และให้คำปรึกษา

2.3 การคัดสรรเลือกแบบอย่างที่ดีที่มีการประกาศยกย่อง ชื่นชม ให้รางวัลเสริม

2.4 กระตุ้นให้เกิดการเป็นแบบอย่างที่ดีด้วยการส่งเสริม สนับสนุน เชิดชู ยกเป็นตัวอย่างให้สาธารณชนรับรู้อการทำได้

3. โรงเรียนควรส่งเสริมให้เกิดแบบอย่างที่ดีเพิ่มขึ้นอยู่เสมอ เช่น กำหนดให้ทุกคนร่วมกิจกรรมของโรงเรียนคุณธรรมอย่างพร้อมเพรียง และกำหนดกิจกรรมการสร้างแบบอย่างที่ดีไว้ในแผนปฏิบัติงาน เป็นต้น

4. การเสริมแรงทางบวกของผู้บริหาร ครูเจ้าหน้าที่ นักเรียนแกนนำจะช่วยกระตุ้นให้ผู้ปฏิบัติเห็นความสำคัญ และปฏิบัติอย่างต่อเนื่องจนเกิดเป็นวัฒนธรรมองค์กร เช่น การยกย่อง ชมเชย ผ่านช่องทางสื่อ ต่าง ๆ ต่อสาธารณชน เพื่อสร้างความภาคภูมิใจ และเป็นแบบอย่างที่ดีให้กับสังคม

ขั้นตอนที่ 4.3 การจัดสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการพัฒนาคุณธรรม

สภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการพัฒนาโรงเรียนคุณธรรมมีความสำคัญต่อจิตใจของนักเรียน ครูผู้สอน และผู้ที่เข้ามาในโรงเรียน สภาพแวดล้อมที่สะอาด ร่มรื่น ช่วยทำให้จิตใจแจ่มใส มีทัศนคติเชิงบวก เกิดสัมพันธภาพที่ดีระหว่างครูกับนักเรียน และผู้เกี่ยวข้องที่เข้ามาในโรงเรียนจะรับรู้บรรยากาศของโรงเรียนคุณธรรม ที่ส่งผลให้เกิดความชื่นชมและยอมรับโรงเรียน

วิธีการ

1. จัดสภาพแวดล้อมทางด้านจิตใจ โดยน้อมนำพระราชกระแสรับสั่งของพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดชบรมนาถบพิตร ที่ว่า “ครูรักเด็ก เด็กรักครู” “ให้นักเรียนมีน้ำใจช่วยเหลือกัน” “นักเรียนมีความสามัคคีต่อกัน” มาเป็นแนวทางในการปฏิบัติ

2. จัดสภาพแวดล้อมทางกายภาพภายในโรงเรียน ให้มีบรรยากาศให้ร่มรื่น สะอาด สวยงาม ปลอดภัย มีป้ายแสดง “คุณธรรมอัตลักษณ์” ของโรงเรียนอย่างชัดเจน และควรจัดกิจกรรมให้นักเรียนมีส่วนร่วมในการเสนอความคิดเห็น และมีส่วนร่วมในการพัฒนาสิ่งแวดล้อมในโรงเรียน

3. จัดห้องเรียนให้เป็นระเบียบเรียบร้อย สะอาดน่าอยู่ และมีบรรยากาศที่เอื้อต่อการเรียนรู้ร่วมกัน

4. จัดสภาพแวดล้อมทางสัมพันธภาพ โดยสร้างปฏิสัมพันธ์ที่ดีระหว่างครู และผู้เรียน ครูรักและเมตตา นักเรียน นักเรียนรักและเคารพครู เพื่อนรักและสามัคคีกัน รุ่นพี่-รุ่นน้องมีสัมมาคารวะ บุคลากรในองค์กรมีสัมพันธภาพที่ดีต่อกัน ผู้บริหารใช้หลักธรรมมาภิบาล เพื่อให้ครูทำงานร่วมกันอย่างมีความสุข และโรงเรียนมีความสัมพันธ์ที่ดีกับ ครอบครัวและชุมชน

5. ตีตบ้ายประชาสัมพันธ ทั้งแนวทางและผลงานของการพัฒนาโรงเรียนคุณธรรม พระราชดำรัสของ พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดชบรมนาถบพิตร พระบรมราชาบายของ สมเด็จพระเจ้าอยู่หัวมหาวชิราลงกรณบดินทรเทพยวรางกูร การใช้เสียงตามสาย การใช้วิทยุทัศน์เสนอเรื่องเด่น ๆ ที่ประสบความสำเร็จ เพื่อเผยแพร่ เป็นต้น

ขั้นตอนที่ 4.4 การบูรณาการคุณธรรมในการจัดการเรียนรู้

ตามที่ได้กล่าวไว้แล้วว่า โครงการของโรงเรียนทุกโครงการสามารถใช้เป็นเครื่องมือ ในการพัฒนา คุณธรรมได้ทั้งสิ้น โดยเฉพาะอย่างยิ่ง โครงการ/กิจกรรมในชั้นเรียน มีความสำคัญที่สุด การบูรณาการคุณธรรม ในการเรียนการสอนจะช่วยให้กิจกรรม ในการพัฒนาโรงเรียนคุณธรรมมีความต่อเนื่อง เป็นการฝึกอุปนิสัยที่ดี ให้กับนักเรียนได้ ตลอดเวลา ได้ฝึกจนติดเป็นนิสัย เมื่อจบการศึกษาแล้วยังมีอุปนิสัยที่ดีติดตัวไปตลอด และทำให้การพัฒนาโรงเรียนคุณธรรมเกิดความยั่งยืน มีโอกาสฝึกนักเรียนรุ่นต่อรุ่น อย่างไม่ขาดตอน ถือเป็นความสำเร็จของโรงเรียนอย่างยั่งยืน

วิธีการ

1. สร้างความตระหนักให้ครูผู้สอน เห็นความสำคัญของการบูรณาการคุณธรรม ในการจัดการเรียนรู้ นอกจากการสอนเนื้อหาสาระวิชาแล้ว ครูผู้สอนทุกคนต้องอบรมสร้าง นิสัยให้นักเรียนเป็นคนดีควบคู่กันไปด้วยเสมอ ไม่สามารถแยกส่วนได้ ดังนั้น ในการเขียน แผนการจัดการเรียนรู้ครูผู้สอน สามารถที่จะกำหนดคุณธรรมเป้าหมายที่ต้องการให้เกิดกับ ผู้เรียนไว้ในหัวข้อใหญ่ ๆ 4 หัวข้อ ซึ่งมีอยู่แล้วในแผนการจัดการเรียนรู้ คือ

- 1.1 คุณลักษณะที่พึงประสงค์
- 1.2 จุดประสงค์การเรียนรู้
- 1.3 การจัดกิจกรรมการเรียนรู้
- 1.4 การประเมินผลการเรียนรู้ซึ่งสามารถที่จะบูรณาการคุณธรรมไว้ได้ในทุกกลุ่ม

สาระการเรียนรู้ และในกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน

2. การบูรณาการคุณธรรมในการจัดการเรียนรู้ทำได้หลายลักษณะ ได้แก่

- 2.1 การนำคุณธรรมจริยธรรมไปเป็นสาระการเรียนรู้

2.2 การบูรณาการเชิงเนื้อหาสาระเชื่อมโยงกัน เช่น การสอนเรื่องความซื่อสัตย์ ในวิชาคณิตศาสตร์ เรื่องการทอนเงินผิด หรือ การสอนเรื่องความซื่อสัตย์ในวิชาพลศึกษา เรื่องการเคารพและยอมรับกติกา รู้แพ้ รู้ชนะ รู้อภัย

2.3 การบูรณาการความรู้แนวคิดกับคุณธรรม เช่น การเล่านิทานคุณธรรม ความเชื่อ แนวคิด หลักธรรมคำสอนทางศาสนา

2.4 การบูรณาการคุณธรรมกับการปฏิบัติ เช่น กิจกรรมส่งเสริมการสร้างสื่อ สารสนเทศต่าง ๆ โดย สอดแทรกเรื่องราวเกี่ยวกับการพัฒนาคุณธรรมไว้

2.5 การบูรณาการคุณธรรมกับชีวิตจริงของผู้เรียน เช่น การฝึกประสบการณ์ วิชาชีพ การฝึกหัด กิจกรรมในชมรม/ชุมนุมของโรงเรียน ชมรม เป็นต้น

3. ขั้นตอนง่าย ๆ ของการบูรณาการคุณธรรมเข้าไว้ในการจัดการเรียนรู้ โรงเรียน สามารถบูรณาการคุณธรรมไว้ในโครงการ/โครงการ/กิจกรรมต่าง ๆ ของโรงเรียน ที่โรงเรียน กำลังทำอยู่แล้วก็ได้ เนื่องจาก โครงการ/โครงการ/กิจกรรมต่าง ๆ ย่อมมีการวัด และประเมินผลผลิตที่เกิดขึ้นอยู่แล้ว เมื่อโรงเรียนเพิ่มตัวชี้วัด ด้านคุณธรรมเข้าไป เช่น เพิ่มคำถามว่า “ทำโครงการนี้สำเร็จ ใช้คุณธรรมอะไรบ้าง” โครงการ/โครงการ/ กิจกรรมต่าง ๆ เหล่านั้น ก็เป็นโครงการคุณธรรม สามารถช่วยในการประเมินผลการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรม ของนักเรียนได้ เช่น นักเรียนที่ฝึกกีฬาอย่างสม่ำเสมอ เป็นการฝึกคุณธรรมเรื่องอะไรบ้าง (ความมีวินัยในตนเอง ความอดทน) เป็นต้น

ขั้นตอนที่ 5 ลงมือปฏิบัติเพื่อบรรลุเป้าหมายการเปลี่ยนแปลง (คุณธรรมอัตลักษณ์)

การลงมือปฏิบัติเป็นขั้นตอนที่สำคัญที่สุด หลังจากที่ได้คุณธรรมอัตลักษณ์ ของโรงเรียนแล้ว โรงเรียนต้องเร่งลงมือปฏิบัติทันที และต้องกระตุ้นสร้างการมีส่วนร่วมจาก ทุกฝ่าย เพื่อให้เกิดการปฏิบัติทั้งโรงเรียน

วิธีการ

1. น้อมนำหลักการทรงงานของ พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช บรมนาถบพิตร มาใช้เช่น “ทำอย่างมีความสุข” “ทำตามลำดับขั้นตอน” เพื่อเป็นหลักคิด ในการลงมือปฏิบัติ

2. นำหลักการพัฒนาโรงเรียนคุณธรรมมาใช้ ได้แก่

2.1 ส่งเสริมให้มีการทำทั้งโรงเรียน

2.3 ให้ทั้งโรงเรียนทำอย่างมีส่วนร่วมโดยร่วมมือกันทำ

2.3 ทำจากล่างขึ้นบนโดยให้ความสำคัญกับความต้องการของนักเรียน

เป็นหลัก

2.4 โรงเรียนต้องทำอย่างต่อเนื่องสม่ำเสมอ ซึ่งจะประสบความสำเร็จอย่างแน่นอน

3. ประกาศเจตนารมณ์ในการร่วมมือกันพัฒนาโรงเรียนคุณธรรม เมื่อจัดทำคุณธรรมอัตลักษณ์ของโรงเรียนแล้ว ให้ประกาศตารางคุณธรรมอัตลักษณ์ของโรงเรียนให้รู้ทั่วกัน และแบ่งงานความรับผิดชอบทั่วกัน

4. วางแผนสร้างการมีส่วนร่วมจากทุกฝ่าย โดยใช้แผนพัฒนาโรงเรียนและแผนปฏิบัติการเป็นเครื่องมือกำกับการปฏิบัติการ เพื่อช่วยให้เกิดความร่วมมือกันในโรงเรียน

5. จัดทำโครงการคุณธรรม บูรณาการการสร้างเสริมคุณธรรมจริยธรรมในชั้นเรียน กิจกรรมพัฒนา ผู้เรียน ปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ดีแก่กันและกัน และพัฒนาสภาพแวดล้อมให้เอื้อต่อการพัฒนาคุณธรรม

6. สร้างกลไกการขับเคลื่อนสู่เป้าหมายด้วยวิธีการต่างๆ ตามความเหมาะสม

ขั้นตอนที่ 6 สร้างกลไกการขับเคลื่อนโรงเรียนคุณธรรม

กระบวนการพัฒนาโรงเรียนคุณธรรม มีเครื่องมือสำคัญที่เป็นกลไก ในการขับเคลื่อนโรงเรียนคุณธรรม ที่ช่วยให้โรงเรียนประสบความสำเร็จ ดังต่อไปนี้

ขั้นตอนที่ 6.1 การวางแผน

กลไกสำคัญในการขับเคลื่อนโรงเรียนคุณธรรม ได้แก่ การกำหนดนโยบายและประกาศให้ทุกคน ทราบและให้ความร่วมมือในการปฏิบัติงานเพื่อพัฒนาโรงเรียนให้เป็นโรงเรียนคุณธรรม โดยจัดทำแผน (แผนพัฒนาโรงเรียน และแผนปฏิบัติการ) ให้รองรับการดำเนินงานตามนโยบายให้เป็นรูปธรรม

ตาราง 3 แสดงตารางตัวอย่างแสดงแผนปฏิบัติการโครงการพัฒนาโรงเรียนคุณธรรม

กิจกรรม	ผลลัพธ์ที่ ต้องการได้	ผู้รับผิดชอบ	วัน/เดือน/ปี
1. กำหนดให้การพัฒนาโรงเรียนคุณธรรมเป็นนโยบายของโรงเรียน และจัดทำแผนปฏิบัติของโรงเรียน			
2. ตั้งคณะทำงานชุดต่าง ๆ เพื่อขับเคลื่อนโครงการ			
3. สร้างการรับรู้ความตระหนัก และการยอมรับเพื่อให้เกิดบรรยากาศความร่วมมือในการพัฒนาโรงเรียนคุณธรรม			
4. พัฒนาครูแกนนำและนักเรียนแกนนำ			
5. ศึกษาดูงานด้านกระบวนการพัฒนาโรงเรียนคุณธรรมของโรงเรียนคุณธรรมที่ดำเนินการได้ดี			
6. ระดมความคิดเพื่อจัดทำคุณธรรมอัตลักษณ์ของโรงเรียน			
7. นักเรียนออกแบบโครงงานเพื่อบรรลุคุณธรรมอัตลักษณ์			
8. ผู้บริหารโรงเรียนและครูออกแบบโครงงานหรือ กิจกรรม เพื่อบรรลุคุณธรรมอัตลักษณ์			
9. ประชาสัมพันธ์คุณธรรมอัตลักษณ์ของโรงเรียน			
10. นักเรียน ครูผู้บริหาร ลงมือปฏิบัติตามโครงงาน หรือ กิจกรรมที่ออกแบบไว้			
11. รมรงค์การสร้างแบบอย่างที่ดี (Role Model)			
12. จัดสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการพัฒนาคุณธรรมอัตลักษณ์			
13. นำคุณธรรมอัตลักษณ์ไปบูรณาการกับการเรียนการสอน			
14. วางแนวทางการสร้างการมีส่วนร่วมทั้งภายในโรงเรียน ครอบครัว และชุมชน			

ตาราง 3 (ต่อ)

กิจกรรม	ผลลัพธ์ที่ ต้องการได้	ผู้รับผิดชอบ	วัน/เดือน/ปี
15. วางแนวทางการติดตามนิเทศภายใน การ ประเมินผล การจัดทำเครื่องมือการนิเทศ และ เครื่องมือการประเมินผล			
16. วางกลไกการสนับสนุน ส่งเสริมการขับเคลื่อน โครงการพัฒนาโรงเรียนคุณธรรม			
17. ดำเนินการติดตามนิเทศภายในตามแนวทาง ที่วางไว้			
18. ดำเนินการประเมินผลตามแนวทางที่วางไว้			
19. ดำเนินการสร้างการมีส่วนร่วม			
20. วิเคราะห์ผลการติดตามนิเทศภายในและ การประเมินผล			
21. นำผลการติดตามนิเทศภายในและ การประเมินผลไปใช้ในการพัฒนา			
22. การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ภายในโรงเรียน			
23. การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกับเครือข่าย โรงเรียนคุณธรรม ตามที่เขตพื้นที่กำหนด			
24. ประชาสัมพันธ์			
25. ถอดบทเรียนการพัฒนาโรงเรียนคุณธรรม			

นอกจากนี้ ผู้บริหารควรจัดทีมทำงานพัฒนาโรงเรียนคุณธรรมขึ้น ให้มีส่วนร่วมตั้งแต่
ขั้นตอนการวางแผน ช่วยติดตามการปฏิบัติงาน ตลอดจนการประเมินความก้าวหน้า
และความสำเร็จของงานโรงเรียน ควรพัฒนาศักยภาพของครูแกนนำและนักเรียนแกนนำ
อย่างต่อเนื่อง เพื่อให้เป็นทีมทำงานที่มีประสิทธิภาพ ให้โอกาสได้ทำงาน มอบหมายงาน
อย่างสม่ำเสมอ พัฒนาความรู้ความสามารถทักษะในการปฏิบัติงาน และช่วยให้แกนนำ
สามารถสร้างทีมทำงานร่วมกันได้ผู้บริหารควรติดตาม เสริมแรงอย่างสม่ำเสมอ และให้มี
ส่วนร่วมใน การประเมินผลงานร่วมกัน

ขั้นตอนที่ 6.2 การสร้างการมีส่วนร่วม

ผู้บริหารต้องคำนึงถึงผู้มีส่วนได้เสียทุกกลุ่ม ควรให้โอกาสทุกกลุ่มในการให้ข้อมูล ให้คำแนะนำ ให้โอกาสร่วมทำ ร่วมแก้ไขปัญหา และร่วมชื่นชมความสำเร็จในการพัฒนา โรงเรียนคุณธรรม

ขั้นตอนที่ 6.3 การส่งเสริมสนับสนุนและเสริมแรง

การเสริมแรงเชิงบวกที่ผู้บริหารเลือกใช้ทั้งการชมเชย ยกย่อง ให้เกียรติให้โอกาส ร่วมงาน จะเป็นเครื่องมือสำคัญที่ส่งเสริมให้การขับเคลื่อนโรงเรียนคุณธรรมเป็นไปอย่างอบอุ่น เป็นกันเองและเพิ่มแรงบันดาลใจในการปฏิบัติงานได้

ขั้นตอนที่ 6.4 การนิเทศติดตาม

ระบบการนิเทศติดตามโรงเรียนคุณธรรม มีจุดประสงค์เพื่อเอื้อยชมการดำเนินงาน ของกระบวนการพัฒนาโรงเรียนคุณธรรม และการปฏิบัติงานเกี่ยวกับโครงการคุณธรรม มุ่งให้คำปรึกษาแนะนำ และกระตุ้นให้เกิดการมีส่วนร่วมทั้งโรงเรียน โดยผู้นิเทศจะรับฟัง ความก้าวหน้า ปัญหาอุปสรรคของการดำเนินงาน โดยให้ความสำคัญกับการมีส่วนร่วมของ ทุกกลุ่ม นักเรียน ครู ผู้ปกครอง ชุมชน เอื้อยชมการปฏิบัติงานจริงในโรงเรียน ให้คำปรึกษา แนะนำตามความจำเป็น เมื่อโรงเรียนต้องการให้ความช่วยเหลืออย่างกัลยาณมิตร เป็นกำลังใจ ให้โรงเรียน สนับสนุนการสร้างทีมทำงานนิเทศภายในของโรงเรียน และจัดการนิเทศ ติดตาม โรงเรียนอย่างสม่ำเสมอ ร่วมถอดบทเรียนความสำเร็จในการพัฒนาโรงเรียนคุณธรรม เพื่อนำไปขยายผลการพัฒนาโรงเรียนคุณธรรมให้ทั่วถึง ซึ่งพบว่า ระบบการนิเทศติดตาม โรงเรียนคุณธรรม เป็นกลไก และเป็นปัจจัยสำคัญที่ส่งผลให้กระบวนการพัฒนาโรงเรียน คุณธรรมบรรลุผลสำเร็จ โรงเรียนควรจัดให้มีการติดตาม นิเทศภายใน เพื่อรวมเตรียม ความพร้อมของการปฏิบัติงาน รับฟังความก้าวหน้าของการปฏิบัติงาน ให้คำปรึกษา คำแนะนำ ช่วยแก้ไขปัญหาอุปสรรคของการดำเนินงาน ติดตามเป็นกำลังใจให้ผู้ปฏิบัติงาน อย่างต่อเนื่อง ร่วมประเมินผล และถอดบทเรียนความสำเร็จของโรงเรียน

ขั้นตอนที่ 6.5 การแลกเปลี่ยนเรียนรู้

การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ เป็นเครื่องมือที่นิยมใช้ในโลกของการทำงานสมัยใหม่ ซึ่งให้ ความสำคัญกับการใช้ข้อมูลพัฒนาประสิทธิภาพของการปฏิบัติงาน การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ เป็นกิจกรรมหนึ่งในระบบการจัดการความรู้ ประกอบด้วย การค้นหา สร้างรวบรวม กลั่นกรอง และจัดเก็บความรู้อย่างเป็นระบบ เพื่อให้ผู้ที่ต้องการใช้ข้อมูลสามารถเข้าถึงข้อมูลนั้น ได้ตลอดเวลา ผู้บริหาร ครูและผู้เกี่ยวข้องต้องเรียนรู้สร้างระบบ และใช้ความรู้ ในการปฏิบัติงานอย่างสม่ำเสมอและต่อเนื่อง การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ช่วยให้สามารถดึงความรู้

ที่ได้จากการปฏิบัติงานมาแลกเปลี่ยนซึ่งกันและกัน ทั้งเคล็ดลับการปฏิบัติงาน เทคนิคการทำงาน เทคนิคการแก้ปัญหา และปัจจัยที่ส่งผลให้ประสบความสำเร็จ เป็นต้น ข้อมูลที่ได้จากเวทีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้จะนำมาจัดให้เป็นระบบ เพื่อช่วยให้เข้าถึงข้อมูลสะดวกและนำไปใช้ได้ง่าย

1. จัดให้มีการประชุมแลกเปลี่ยนเรียนรู้ในแต่ละกลุ่มบุคคล ได้แก่ กลุ่มครู กลุ่มนักเรียน กลุ่มผู้ปกครอง กลุ่มชุมชน และกลุ่มเครือข่ายผู้บริหาร เป็นต้น เพื่อแลกเปลี่ยนประสบการณ์และความคิดเห็น โดยอาจประชุมแบบปกติ หรือ ผ่านการสื่อสารทางไกลรูปแบบต่าง ๆ เพื่อรวบรวมผลการปฏิบัติงาน ความก้าวหน้า ปัญหา อุปสรรค และความสำเร็จรูปแบบต่าง ๆ ในการพัฒนาโรงเรียนคุณธรรม

2. สร้างระบบการจัดการความรู้ของโรงเรียนคุณธรรม โดยนำข้อมูลความรู้ที่ได้รับจากการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ มาพัฒนาเป็นฐานข้อมูล วิเคราะห์สังเคราะห์ข้อมูล เพื่อประโยชน์และความสะดวกในการนำไปใช้รวมทั้งจัดข้อมูลให้เป็นระบบ เพื่อพัฒนาเป็นองค์ความรู้ใหม่ เพื่อใช้ประโยชน์พัฒนาโรงเรียนคุณธรรมต่อไป และจัดแลกเปลี่ยนเรียนรู้ให้เกิดการเรียนรู้รอบใหม่หมุนเวียนไปตลอด

3. รวบรวมผลงานของกระบวนการพัฒนาโรงเรียนคุณธรรม และโครงการคุณธรรมที่ประสบความสำเร็จดีเด่น จัดเป็นวิธีปฏิบัติที่เป็นเลิศ (Best Practice) เพื่อใช้ขยายผลให้กับโรงเรียนคุณธรรมเครือข่าย

4. รวบรวมรายชื่อครู และนักเรียน ที่มีผลงานดี มีความชำนาญเชี่ยวชาญ ในการทำโครงการคุณธรรม หรือ กระบวนการพัฒนาโรงเรียนคุณธรรมที่ประสบความสำเร็จ เพื่อพัฒนาศักยภาพเพิ่มประสิทธิภาพในการปฏิบัติงาน และผลักดันให้สร้างสรรค์นวัตกรรมด้านการพัฒนาคุณธรรมมากขึ้น

5. จัดประชุมแลกเปลี่ยนเรียนรู้ในกลุ่มเครือข่ายโรงเรียนคุณธรรมจะช่วยขยายผลการพัฒนาโรงเรียนคุณธรรม และยกระดับมาตรฐานกระบวนการพัฒนาโรงเรียนคุณธรรมให้ดีขึ้น

ขั้นตอนที่ 6.6 การประเมินผล

โรงเรียนมีคุณธรรมอัตลักษณ์ทำหน้าที่เป็นเป้าหมายของการปฏิบัติ โรงเรียนคุณธรรมมีโครงการคุณธรรมเป็นเครื่องมือเพื่อบรรลุเป้าหมายของการปฏิบัติ รวมทั้งการสร้างแบบอย่างที่ดีการจัดสภาพแวดล้อมของโรงเรียนที่เอื้อต่อการพัฒนาคุณธรรมและการบูรณาการคุณธรรมในชั้นเรียนครบทุกประการแล้ว โรงเรียนต้องจัดทำประเมินผล เพื่อให้ทราบผลการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของนักเรียนไปในทิศทางที่ดีขึ้นหรือไม่

1. โรงเรียนต้องทำความเข้าใจกับตัวชี้วัดโรงเรียนคุณธรรม จำนวน 7 เรื่อง เพื่อพิจารณากิจกรรมที่จะกระทำให้สอดคล้องกับคุณธรรมอัตลักษณ์ และกำหนดตัวชี้วัดให้เหมาะสมที่จะใช้วัด หรือ ประเมินผลที่จะเกิดขึ้น

ตาราง 4 แสดงตารางแสดงตัวชี้วัดโรงเรียนคุณธรรม

ตัวชี้วัด	หลักฐาน/ร่องรอย/ลักษณะที่พบ
1. มีกระบวนการพัฒนา คุณธรรม จริยธรรมทั้งโรงเรียน	<ul style="list-style-type: none"> - ครูนักเรียนและบุคลากรทราบแผนการพัฒนาคุณธรรม จริยธรรมของโรงเรียน - มีภาพความสัมพันธ์ที่ตีระหว่าง ครู นักเรียน ผู้บริหาร กรรมการสถานศึกษา และผู้ปกครอง - ครูและนักเรียนมีความสุข ยิ้มแย้ม แจ่มใส ทักทายโต้ตอบอย่างมีสัมมาคารวะ - สภาพแวดล้อมของโรงเรียนสะอาด ร่มรื่น น่าเรียน
2. ใช้โครงการคุณธรรม กิจกรรม เป็นเครื่องมือในการพัฒนา	<ul style="list-style-type: none"> - ครู นักเรียน ผู้บริหาร แบ่งงานรับผิดชอบพัฒนาโรงเรียนคุณธรรม - มีโครงการคุณธรรม กิจกรรมคุณธรรมที่แต่ละคน มีส่วนร่วมลงมือปฏิบัติ
3. พฤติกรรมที่พึงประสงค์เพิ่มขึ้น	<ul style="list-style-type: none"> - ครู นักเรียน ผู้บริหาร มีวินัยในการปฏิบัติตามหน้าที่รับผิดชอบ - ครู นักเรียน ผู้บริหาร มีพฤติกรรมที่พึงประสงค์ตามที่กำหนดไว้ในคุณธรรมอัตลักษณ์ของโรงเรียน
4. พฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์ลดลง	<ul style="list-style-type: none"> - ครู นักเรียน ผู้บริหาร ลดพฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์ลง
5. เกิดกระบวนการมีส่วนร่วม	<ul style="list-style-type: none"> - บรรยากาศในโรงเรียนทุกภาคส่วนร่วมมือกันครู นักเรียน ผู้บริหาร ร่วมกัน ปฏิบัติงาน เพื่อบรรลุพฤติกรรมที่พึงประสงค์ตามที่กำหนดไว้ในคุณธรรม เป้าหมายของโรงเรียน
6. มีองค์ความรู้และมีการ บูรณาการคุณธรรมใน ชั้นเรียน	<ul style="list-style-type: none"> - มีองค์ความรู้ นวัตกรรม การสร้างเสริมคุณธรรม จริยธรรมที่เผยแพร่ได้ และ/หรือ มีแผนการเรียนรู้ การสร้างเสริมคุณธรรม จริยธรรมในชั้นเรียน
7. เป็นแหล่งเรียนรู้ด้านพัฒนาคุณธรรม	<ul style="list-style-type: none"> - โรงเรียนมีความพร้อมในการเป็นแหล่งศึกษาดูงานพัฒนาคุณธรรม จริยธรรม

2. กำหนดตัวชี้วัดย่อยของโครงการคุณธรรม และ/หรือ กิจกรรมคุณธรรมที่โรงเรียนกำหนดขึ้น เพื่อพิจารณาความสอดคล้องที่จะส่งผลให้เกิดตัวชี้วัดหลักของโรงเรียนคุณธรรม เช่น

ตัวชี้วัดย่อย

1. จำนวนนักเรียนที่มาโรงเรียนทันเวลา
2. จำนวนนักเรียนที่ส่งการบ้านทุกครั้ง

ตัวชี้วัดหลัก

1. จำนวนนักเรียนที่มีพฤติกรรมที่พึงประสงค์เพิ่มขึ้น
3. โรงเรียนควรกำหนดวิธีการรวบรวม และจัดเก็บข้อมูลให้เหมาะสม สอดคล้องกับการปฏิบัติงานของโรงเรียน เช่น การสังเกต การสัมภาษณ์ การใช้แบบสอบถาม เป็นต้น
4. โรงเรียนควรประเมินความก้าวหน้าของงาน ตามช่วงระยะเวลาที่ต้องการ และนำผลที่ได้จากการประเมินความก้าวหน้า ไปปรับปรุงแผนปฏิบัติการให้มีความเหมาะสมมากขึ้น ส่วนการประเมินผลสรุปเมื่อครบปีสามารถนำไปใช้ ในการปรับปรุงแผนปฏิบัติการพัฒนาโรงเรียนคุณธรรมในรอบปีต่อไป
5. ควรให้โอกาสทุกฝ่ายเข้ามามีส่วนร่วมในการประเมินผล เพื่อใช้ในการปรับปรุงโครงการ/กิจกรรม ของตัวเองและเป็นการกระตุ้นให้เกิดการมีส่วนร่วมในโรงเรียนอย่างทั่วถึง
6. แบบฟอร์มการประเมินตนเองของศูนย์โรงเรียนคุณธรรม มยส. จัดทำขึ้นเพื่อประโยชน์ในการบริหารจัดการการพัฒนาโรงเรียนคุณธรรม โรงเรียนสามารถใช้เพื่อการวางแผนในช่วงเริ่มต้นงาน และใช้เพื่อปรับปรุงแผนปฏิบัติงานให้ทันต่อเหตุการณ์ ในระหว่างดำเนินงาน แบบประเมินตนเองจะช่วยให้โรงเรียนทราบ จุดแข็ง จุดที่ควรปรับปรุง ในการดำเนินงาน และทำให้ทราบจุดเด่น จุดดีของโรงเรียนคุณธรรมที่ควรนำไปขยายผล ทั้งนี้ การใช้แบบประเมินตนเอง จะเป็นไปตามความต้องการของโรงเรียนเองที่จะใช้แบบประเมินตนเองเป็นเครื่องมืออย่างหนึ่งในการพัฒนาโรงเรียนคุณธรรม

ขั้นตอนที่ 6.7 การถอดบทเรียน

การถอดบทเรียน หมายถึง การทบทวนประสบการณ์ และการเรียนรู้เกี่ยวกับการปฏิบัติงานจริง ในการพัฒนาโรงเรียนคุณธรรม โดยทบทวนสิ่งที่ปฏิบัติทำความเข้าใจ สรุปความรู้วิเคราะห์เหตุและปัจจัยที่ทำให้การดำเนินงานประสบความสำเร็จหรือล้มเหลว การถอดบทเรียนเป็นวิธีการช่วยให้โรงเรียนเรียนรู้จากความสำเร็จ หรือ ความผิดพลาด ในการปฏิบัติงานที่ผ่านมา เพื่อประโยชน์ในการสรุปบทเรียนที่เป็นรูปธรรมที่ได้จากกระบวนการพัฒนาโรงเรียนคุณธรรม ทั้งผลการดำเนินงานตามคุณธรรมอัตลักษณ์ของโรงเรียนซึ่งเป็นเป้าหมาย และปัจจัยที่ส่งผลให้ประสบความสำเร็จ และกระบวนการทำงานแบบใหม่ ๆ ซึ่งเกิดขึ้นจากการปฏิบัติงานจริง โดยไม่ได้คาดหมายล่วงหน้า ทั้งกระบวนการที่เป็นประโยชน์ต่อการทำงาน และกระบวนการที่พึงระมัดระวังในการปฏิบัติงานต่อไป

1. กำหนดแนวปฏิบัติของโรงเรียนให้มีบทบาทวิเคราะห์หลังการปฏิบัติงาน (After Action Review) เพื่อแลกเปลี่ยนเรียนรู้ในการปฏิบัติงานแต่ละครั้ง หรือ แต่ละกิจกรรม ตามความต้องการของโรงเรียน เพื่อนำข้อมูลย้อนกลับ (feedback) มาใช้ประโยชน์ในการปฏิบัติงานครั้งต่อไป รวมทั้งเป็นการกระตุ้นให้คณะทำงานเกิดความตื่นตัว และรู้สึกผูกพันอยู่กับงาน ติดตามปรับปรุงการทำงานแต่ละครั้งอย่างต่อเนื่อง

2. มอบหมายหน้าที่ความรับผิดชอบให้คณะทำงานแต่ละแผนก เพื่อมีเวลาในการเตรียมความพร้อม ในการถอดบทเรียน ทั้งการวางแผนงาน กระบวนการทำงาน กิจกรรม และเป้าหมาย เครื่องมือ วิธีการปฏิบัติ บทบาทของผู้เข้าร่วมงาน ขอบเขตของงาน และผลงานที่ต้องการ เป็นต้น

3. โรงเรียนควรจัดให้มีการถอดบทเรียนของกระบวนการพัฒนาโรงเรียนคุณธรรม และโครงการคุณธรรมที่ประสบความสำเร็จ ควรวิเคราะห์ผลงานที่เกิดขึ้นจริง เปรียบเทียบกับผลที่โรงเรียนคาดหวังไว้ เพื่อทราบสภาพการณ์ที่เกิดขึ้นจริง และผลงานที่เกิดขึ้นจริง รวมทั้งวิเคราะห์ปัจจัยที่เกี่ยวข้อง ทั้งปัจจัยภายใน และปัจจัยภายนอก เพื่อทราบว่าผลงานที่เกิดขึ้นเกิดอย่างไร มีปัจจัยอะไร เสริมหนุนหรือขัดขวาง

4. หลังจากการถอดบทเรียนทุกเรื่อง ควรสังเคราะห์บทเรียนที่ได้รับ ทั้งการวางแผน กระบวนการทำงาน กิจกรรม และเป้าหมาย ฯลฯ เพื่อรู้ว่าสิ่งใดที่ควรทำต่อไป สิ่งใดที่ควรละเว้น สิ่งใดที่ควรนำมาปรับปรุง ก่อนนำไปทำต่อไป และสรุปข้อเสนอแนะ เพื่อประโยชน์ในการนำไปใช้จริง

ขั้นตอนที่ 6.8 การประชาสัมพันธ์

การประชาสัมพันธ์จะช่วยขยายผลการพัฒนาโรงเรียนคุณธรรมให้กว้างขวางมากยิ่งขึ้น เป็นประโยชน์แก่โรงเรียนที่อยู่ใกล้เคียง ช่วยให้รู้วิธีการในการปฏิบัติงานพัฒนาโรงเรียนคุณธรรมที่ถูกต้อง และเป็นประโยชน์ต่อภาคีเครือข่ายทั้งภาครัฐ ภาคเอกชน และชุมชน เพื่อให้ความร่วมมือในส่งเสริมสนับสนุนการพัฒนาคุณธรรม ให้แก่เยาวชนของประเทศ

1. โรงเรียนจัดประชาสัมพันธ์และเผยแพร่ผลงานทั้ง สื่อสิ่งพิมพ์ และสื่ออิเล็กทรอนิกส์ใช้ social network สร้างเครือข่าย และสื่อวีดิทัศน์จัดกิจกรรมหน้าเสาธง จัดสื่อตามสายในโรงเรียน

2. บูรณาการกิจกรรมการพัฒนาคุณธรรมสอดแทรกไว้ในกิจกรรมต่าง ๆ ของโรงเรียน

3. จัดเวทีแลกเปลี่ยนเรียนรู้ในระดับต่าง ๆ จัดกิจกรรมพูดคุย เล่าสู่กันฟัง ในกลุ่มย่อยต่าง ๆ จัดนิทรรศการทั้งภายใน ภายนอกโรงเรียน จัดประชุมสัมมนาในกลุ่ม โรงเรียนเครือข่าย ให้ความร่วมมือในการจัดสัมมนารายงานนวัตกรรม โรงเรียนคุณธรรม ที่จัดขึ้นในระดับภูมิภาค และระดับประเทศ

4. เตรียมความพร้อมให้โรงเรียนเป็นแหล่งเรียนรู้ด้านพัฒนาคุณธรรม โดยจัดหา วิทยากรที่มีความสามารถในการนำเสนอผลงานความสำเร็จ และเตรียมข้อมูลการรายงาน ที่กระชับและชัดเจน สะดวกในการนำไปใช้ประโยชน์ เพื่อโรงเรียนได้รับการยอมรับให้เป็น แหล่งเรียนรู้ด้านพัฒนาคุณธรรม

บทบาทของผู้บริหารในการขับเคลื่อนโรงเรียนคุณธรรม

จากการวิเคราะห์ข้อมูลในการลงพื้นที่ที่ติดตามโรงเรียนคุณธรรม พบว่า บทบาท ของผู้บริหารโรงเรียน เป็นปัจจัยความสำเร็จของการพัฒนาโรงเรียนคุณธรรม ผู้บริหาร ที่มีภาวะผู้นำ มีทักษะในการบริหารจัดการโรงเรียน กำกับติดตามการปฏิบัติงาน อย่างสม่ำเสมอ และประเมินการปฏิบัติงานอย่างต่อเนื่อง เป็นหลักประกันให้การพัฒนา โรงเรียนคุณธรรมประสบความสำเร็จ บทบาทของผู้บริหารโรงเรียน ตั้งแต่การกำหนดนโยบาย จัดทำแผนปฏิบัติ ส่งเสริมสนับสนุน เสริมแรงให้แก่ผู้ปฏิบัติสร้างกลไกการมีส่วนร่วม ทั้งโรงเรียน นิเทศติดตามการปฏิบัติงานอย่างสม่ำเสมอ จัดให้มีการประเมินผล และประชาสัมพันธ์ผลงานของโรงเรียนคุณธรรม บทบาทเหล่านี้ส่งผลให้โรงเรียนบรรลุผล สำเร็จตามเป้าหมายที่วางไว้

บทบาทของครอบครัวในการพัฒนาโรงเรียนคุณธรรม

ครอบครัวคุณธรรม หมายถึง กลุ่มบุคคลที่มีความผูกพันและใช้ชีวิตร่วมกัน ให้การเลี้ยงดู ให้การศึกษา อบรม บ่มเพาะให้เยาวชนประพฤติปฏิบัติในสิ่งที่ดีงามจนเป็นนิสัย ช่วยเหลือเกื้อกูล เป็นแบบอย่างที่ดีต่อกัน ตลอดจนช่วยให้มีความรอบรู้ในการประกอบอาชีพ ที่ถูกต้อง เป็นประโยชน์ต่อตนเองและสังคม ครอบครัวจึงเป็นสถาบันหลักที่สำคัญยิ่ง ในการปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรม ครอบครัวจะเป็นโรงเรียนแห่งแรกของลูก พ่อ แม่ และครอบครัว จึงเป็นสิ่งสำคัญที่สุดต่อชีวิตและจิตใจของลูก โดยทำหน้าที่เป็นทั้ง “ต้นแบบ ด้านคุณธรรม” และเป็น “ครูคนแรก” ของลูกในบ้าน โรงเรียนจึงต้องพยายามสร้างกลไก ให้ครอบครัวมีโอกาส มีส่วนร่วมในการสนับสนุนการพัฒนาโรงเรียนคุณธรรม ให้โอกาส ครอบครัวได้รับรู้รับทราบนโยบายการพัฒนา เป็นโรงเรียนคุณธรรม มีส่วนร่วมในกิจกรรม พัฒนาคุณธรรมตามความสนใจ มีส่วนร่วมฝึกอุปนิสัยที่ดีให้นักเรียนเวลาอยู่ที่บ้าน เพื่อช่วย

หล่อหลอมสร้างอุปนิสัยที่ดั่งงามจนเกิดเป็นวิถีชีวิตคุณธรรมในการดำรงชีวิตประจำวัน อันจะเป็นประโยชน์แก่ประเทศชาติสืบต่อไป

บทบาทของครูในการพัฒนาโรงเรียนคุณธรรม

บทบาทในการจัดการเรียนการสอนโดยใช้ปัญหาเป็นฐานการเรียนรู้ (Problem-Based Learning: PBL) โดยใช้ลักษณะการตั้งปัญหาเป็นประเด็นนำกระตุ้นให้มีการคิดวิเคราะห์ ตั้งสมมติฐาน ค้นหาสาเหตุ และค้นคว้าความรู้พื้นฐานที่เกี่ยวข้อง โดยการเรียนรู้จากปัญหา ซึ่งอาจเป็นสถานการณ์จริง เพื่อนำไปสู่การแก้ปัญหาด้วยวิธีการที่ถูกต้อง การเรียนรู้แบบ PBL จะเน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง ให้อำนาจการทำงานร่วมกันเป็นทีม ลักษณะสำคัญของแนวคิดนี้ได้แก่

1. มีการเรียนรู้ความรู้พื้นฐานที่เกี่ยวข้องกับปัญหานั้น ๆ เน้นกระบวนการคิดอย่างมีเหตุผลและเป็นระบบ
2. เนื้อหาสาระจะเป็นลักษณะบูรณาการ โดยผสมผสานเนื้อหาของหลาย ๆ สาระวิชาเข้าด้วยกัน เพื่อที่จะอธิบายปัญหา
3. เรียนรู้เป็นกลุ่มย่อย โดยมีวิทยากรประจำกลุ่ม (Facilitator) เป็นผู้สนับสนุน และกระตุ้นให้ร่วมกันสร้างบรรยากาศที่ส่งเสริมการเรียนรู้ให้เกิดขึ้นในกลุ่ม
4. การเรียนรู้และค้นคว้าหาความรู้เป็นไปตามวัตถุประสงค์ที่ตนเอง หรือ กลุ่มตั้งไว้ (Self-directed learning)

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ณัฐพร สังศรี (2561) ศึกษาการบริหารจัดการโรงเรียนคุณธรรมของโรงเรียนกลุ่มเครือข่ายบ้านโป่งที่ 3 ผลการวิจัยพบว่า แนวทางการพัฒนาการบริหารจัดการโรงเรียนคุณธรรม ของโรงเรียนกลุ่มเครือข่ายบ้านโป่ง ที่ 3 ประกอบด้วยแนวทาง ดังนี้ 1) ด้านการวางแผนงานคุณธรรม โดยร่วมดำเนินการ SWOT analysis และให้ความสำคัญกับทุกความคิดเห็น และข้อเสนอแนะในการประชุมระดมสมอง ใช้เป็นแนวทางในการวางแผนงานคุณธรรม 2) ด้านการสร้างกลไกการลงมือปฏิบัติงาน โดยประพฤติตนเป็นแบบอย่างที่ดีให้นักเรียน ปฏิบัติตนตามแนวทางของคุณธรรมเป้าหมายและพฤติกรรมบ่งชี้เชิงบวก และร่วมกำหนดเกณฑ์การประเมิน ใช้เป็นแนวปฏิบัติอย่างมีทิศทาง 3) ด้านการกำหนดการติดตามนิเทศงานโดยให้คำแนะนำอย่างเป็นกัลยาณมิตร และแนะนำส่งเสริมให้เกิดการสร้างนวัตกรรม/กิจกรรมมาใช้ในการพัฒนางานคุณธรรมของโรงเรียน 4) ด้านการประเมินผลการปฏิบัติงาน โดยกำหนดตัวชี้วัดภาพความสำเร็จ ในการปฏิบัติงานที่ชัดเจน ส่งเสริมองค์ความรู้

ให้แก่ครู เพื่อนำมาใช้ในการจัดกิจกรรม และส่งเสริมกระบวนการการมีส่วนร่วมในการปฏิบัติงาน

เกรียงไกร ผาดโตดง (2562) ศึกษาแนวทางการส่งเสริมการบริหารโรงเรียนคุณธรรมสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม ผลการวิจัยพบว่า 1) สภาพการดำเนินงานที่เป็นอยู่จริงของการบริหารโรงเรียนคุณธรรมภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง และสภาพที่ควรจะเป็นของการบริหารโรงเรียนคุณธรรมภาพรวมอยู่ในระดับมาก 2) แนวทางการส่งเสริมการบริหารโรงเรียนคุณธรรม ตามการจัดลำดับความต้องการจำเป็นมากที่สุด ได้แก่

1. ด้านการปฏิบัติงานตามแผน
2. ด้านการนิเทศติดตาม
3. ด้านการประเมินผลการปฏิบัติงาน
4. ด้านการวางแผนงานคุณธรรม
 - 4.1 การสร้างการรับรู้และการยอมรับ
 - 4.2 การสร้างครูและนักเรียนแกนนำ
 - 4.3 การกำหนดคุณธรรมอัตลักษณ์ของโรงเรียน
 - 4.4 การกำหนดวิธีบรรลुकคุณธรรมอัตลักษณ์ของโรงเรียน ตามลำดับ

พงษ์พันธ์ ดิยะบุตร (2562) ศึกษาการศึกษาการดำเนินงานโครงการโรงเรียนคุณธรรมของ สถานศึกษาชั้นพื้นฐาน ในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา ผลการวิจัยพบว่า 1) สภาพการดำเนินงานโครงการโรงเรียนคุณธรรม โดยภาพรวมมีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยการปฏิบัติสูงสุด คือ ด้านโรงเรียน และด้านที่มีค่าเฉลี่ยการปฏิบัติต่ำสุด คือ ด้านครู 2) ปัญหาการดำเนินงานโครงการโรงเรียนคุณธรรม โดยภาพรวมมีปัญหาอยู่ในระดับน้อย และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยปัญหาสูงสุด คือ ด้านครู และด้านที่มีค่าเฉลี่ยปัญหาสูงสุด คือ ด้านโรงเรียน และ 3) แนวทางพัฒนาการดำเนินงานโครงการโรงเรียนคุณธรรม ประกอบด้วย 4 ด้าน คือ ด้านที่ 1 โรงเรียนมีกิจกรรมการดำเนินงาน 4 ประการ เช่น การประชุมระหว่างคณะกรรมการสถานศึกษาผู้บริหารโรงเรียน ครูและนักเรียนแกนนำ เพื่อร่วมกันวางแผน กำหนดแผนปฏิบัติงานประจำปีที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาโรงเรียนคุณธรรมทั้งระยะสั้นและยาว ด้านที่ 2 ผู้บริหารมีกิจกรรมการดำเนินงาน 3 ประการ เช่น ผู้บริหารโรงเรียนใช้กระบวนการนิเทศกำกับติดตาม มีการรายงานผลอย่างต่อเนื่องตามระยะเวลา และนำผลการดำเนินงานมาวางแผนการพัฒนาในปีต่อไปให้ดีขึ้น ด้านที่ 3 ครู มีกิจกรรมการดำเนินงาน 5 ประการ เช่น ครูออกแบบแผน

การจัดการเรียนรู้ที่เสริมสร้างคุณธรรมให้ผู้เรียน โดยผ่านโครงการคุณธรรม และกิจกรรมอื่นที่โรงเรียนกำหนดไว้ และด้านที่ 4 นักเรียน มีกิจกรรมการดำเนินงาน 5 ประการ เช่น ครู และนักเรียนร่วมปฏิบัติกิจกรรมละลายพฤติกรรม ด้วยการทำกิจกรรมร่วมกัน แลกเปลี่ยนพฤติกรรมที่ดี และแนวทางแก้ไขปัญหาพฤติกรรมที่ควรพัฒนาเพื่อสร้างแรงบันดาลใจในการทำ

กนกวรรณ ชื่นใจจิตย์ (2561) ศึกษาการบริหารโครงการโรงเรียนคุณธรรมในอำเภอเมือง จังหวัดระยอง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 18 ผลการวิจัยพบว่า แนวทางการบริหารโครงการโรงเรียนคุณธรรมในอำเภอเมือง จังหวัดระยอง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 18 พบว่า ด้านความพอเพียง ควรน้อมนำปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้ในชีวิตประจำของครูโดยการจัดอบรม หรือ ถ่ายทอดจากผู้มีประสบการณ์ ควรสร้างความตระหนักให้ครูจัดทำบัญชีรายรับรายจ่ายของตนเอง เริ่มจากการบันทึกรายได้ กำหนดรายจ่ายในแต่ละเดือน และบันทึกค่าใช้จ่ายที่เกิดขึ้นจริง ติดตามและประเมินผล ด้านความรับผิดชอบ ควรใช้กระบวนการ PDCA คือ Plan (วางแผน) Do (ปฏิบัติ) Check (ตรวจสอบ) และ Act (การดำเนินการให้เหมาะสม) มาช่วยในการทำงานของครู มอบหมายงานให้ชัดเจน และเหมาะสมกับคนที่ได้รับ การที่ครูได้ทำงานที่ถนัดกับความสามารถของตนเองจะช่วยให้การทำงานได้ผลดี และมีประสิทธิภาพมากที่สุด และด้านอุดมการณ์คุณธรรม สร้างวัฒนธรรมองค์กรด้านคุณธรรมให้กับครู โดยคัดเลือกครูรุ่นพี่ที่มีอุดมการณ์คุณธรรมที่เหมาะสมกับองค์กร หรือ สามารถนำมาปรับใช้กับองค์กรได้ มาเป็นตัวอย่างให้กับครูรุ่นน้อง ปลูกฝังคุณธรรมให้กับครู โดยเริ่มจากความพอเพียง เพราะหากครูไม่ต้องวิตกกังวลกับภาระทางการเงิน ครูก็จะมีเวลาคิดเรื่องอื่น และสามารถปฏิบัติตนบนพื้นฐานคุณธรรมด้านอื่นได้ตามมา

สุรพงษ์ ศรีเศรษฐา (2562) ศึกษาการพัฒนาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของนักเรียนสู่ความเป็นโรงเรียนคุณธรรม โดยใช้การวิจัยเชิงปฏิบัติการ กรณีศึกษาโรงเรียนพยุหะภูมิวิทยาคาร ผลการวิจัยพบว่า 1) ผลการศึกษาสภาพปัจจุบันและสภาพที่ต้องการพัฒนาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของนักเรียนโรงเรียนขนาดใหญ่พิเศษ พบว่า คุณลักษณะอันพึงประสงค์ของนักเรียน ด้านความมีวินัย ด้านความใฝ่เรียนใฝ่รู้ และด้านความมุ่งมั่นทำงาน มีระดับสภาพปัจจุบันอยู่ในระดับน้อย ทั้ง 3 ด้าน สมควรได้รับการพัฒนาอย่างเร่งด่วน 2) ผลการพัฒนาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของนักเรียนโรงเรียนพยุหะภูมิวิทยาคารสู่ความเป็นโรงเรียนคุณธรรม พบว่า นักเรียนมีพฤติกรรมการปฏิบัติอยู่ในระดับมากที่สุดทุกด้าน 3) การยืนยันผลการพัฒนาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของนักเรียนโรงเรียนพยุหะภูมิวิทยาคาร

สู่ความเป็นโรงเรียนคุณธรรม พบว่า โรงเรียนพหุศึกษามิวิทยาคารมีความเหมาะสมอย่างยิ่งในการเป็นโรงเรียนคุณธรรม ในด้านความมีวินัย ด้านใฝ่เรียนใฝ่รู้ และด้านมุ่งมั่นในการทำงาน

สุมาลี ผาสุข (2564) ศึกษาการพัฒนาารูปแบบการขับเคลื่อนโรงเรียนคุณธรรม สพฐ. ของโรงเรียนบ้านตรอกสะเดา ผลการวิจัยพบว่า 1) สภาพปัญหาการขับเคลื่อนโรงเรียนคุณธรรม สพฐ. ของโรงเรียนบ้านตรอกสะเดา ภาพรวมมีสภาพปัญหาอยู่ในระดับปานกลาง 2) ผลการพัฒนาารูปแบบประกอบด้วย 6 องค์ประกอบ ได้แก่ สร้างผู้นำ ทีมทำงาน ประสานกิจกรรม นำพลังขับเคลื่อน เตือนด้วยรัก ประจักษ์การนิเทศ 3) ผลการประเมินประสิทธิภาพของรูปแบบจากผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 5 คน ค่าความสอดคล้องของข้อคำถามกับวัตถุประสงค์มีค่า 0.80-1.00 4) ผลการทดลองใช้รูปแบบมีผลการประเมินอยู่ในระดับมากที่สุด และ 5) ผลการประเมินประสิทธิภาพ ประสิทธิผล คุณค่า และความพึงพอใจอยู่ในระดับมากที่สุดทุกด้าน ข้อเสนอแนะการนำผลการวิจัยไปใช้ คือ ควรพัฒนาารูปแบบโดยมุ่งจัดกิจกรรมที่หลากหลายสอดคล้องกับ วิสัยทัศน์ วัตถุประสงค์ และเป้าหมายของโครงการ ควรพัฒนาเป็นนวัตกรรม (Best Practice) ของสถานศึกษา

อภิญา สิงหา (2564) ศึกษากลยุทธ์การบริหารสถานศึกษาเพื่อส่งเสริมการเป็นโรงเรียนคุณธรรม ผลการวิจัยพบว่า กลยุทธ์การบริหารสถานศึกษา เพื่อส่งเสริมการเป็นโรงเรียนคุณธรรม ประกอบด้วย 5 กลยุทธ์ ได้แก่ 1) ผลักดันกระบวนการพัฒนาคุณธรรม จริยธรรมในสถานศึกษา 2) ขับเคลื่อนกระบวนการมีส่วนร่วมในการพัฒนาคุณธรรม จริยธรรม ในสถานศึกษาจากทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้อง (ผู้บริหารสถานศึกษา ครู นักเรียน บุคลากรทางการศึกษา ผู้ปกครอง และชุมชน) 3) เสริมสร้างองค์ความรู้ หรือ นวัตกรรม การส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรม ในสถานศึกษา 4) พัฒนาแหล่งเรียนรู้ของสถานศึกษา และ 5) ส่งเสริมหลักการบริหารสถานศึกษา กลยุทธ์การบริหารสถานศึกษา เพื่อส่งเสริมการเป็นโรงเรียนคุณธรรมมีความถูกต้องเหมาะสมเป็นไปได้ในการนำไปใช้ และเป็นประโยชน์ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด แนวทางการนำกลยุทธ์ ไปสู่การปฏิบัติควรมีการกำหนดทิศทางการบริหารให้มีความชัดเจน ส่งเสริมการพัฒนาบุคลากรที่มี ประสิทธิภาพ รวมถึงการกำกับติดตามอย่างสม่ำเสมอ

พระมหาธศวี อินธิสิทธิ์ (ติกุขปญโญ) (2563) ศึกษาการบริหารโครงการโรงเรียนคุณธรรม สพฐ.ต้นแบบ กรณีศึกษาโรงเรียนในจังหวัดสกลนคร ผลการวิจัยพบว่า บทเรียนการบริหารโครงการโรงเรียนคุณธรรม สพฐ.ต้นแบบ กรณีศึกษาโรงเรียนบ้านกลางนาเดื่อ มี 6 บทเรียนที่ทำให้การดำเนินงานบรรลุผลสำเร็จ ประกอบด้วย 1) การรับรู้และการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วน 2) การบูรณาการคุณธรรมกับการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ในชั้นเรียน

และกิจกรรมเสริมหลักสูตรในโรงเรียน 3) นักเรียนทำได้ตามศักยภาพของตนเอง
4) การแลกเปลี่ยนเรียนรู้และถอดบทเรียน 5) การพัฒนาครูและนักเรียนแกนนำ 6) การนิเทศ
ติดตามประเมินผล และใช้ 4 กลยุทธ์ในการดำเนินงาน ประกอบด้วย 1) กลยุทธ์การพัฒนาครู
และบุคลากร 2) กลยุทธ์การพัฒนานักเรียน 3) กลยุทธ์การพัฒนาสิ่งแวดล้อม 4) กลยุทธ์
การมีส่วนร่วม

ธนายุทธ ช่อมะลิ (2563) ศึกษาปัจจัยทางการบริหารที่ส่งผลต่อความสำเร็จในการ
บริหารงานโรงเรียนคุณธรรม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 2
ผลการวิจัยพบว่า แนวทางการพัฒนาปัจจัยทางการบริหารที่ส่งผลต่อความสำเร็จในการ
บริหารงานโรงเรียนคุณธรรม เสนอแนะไว้มี 5 ปัจจัย ประกอบด้วย ปัจจัยที่ 1 นโยบาย
และการปฏิบัติ ปัจจัยที่ 4 กระบวนการบริหาร ปัจจัยที่ 5 บุคลากร ปัจจัยที่ 8 บรรยากาศ
และวัฒนธรรมองค์การ และปัจจัยที่ 9 สภาพแวดล้อม ชุมชน ท้องถิ่น

จักรี วงศ์อักษร (2562) ศึกษาประสิทธิผลการดำเนินงานโรงเรียนคุณธรรม สพฐ.
สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 23 ผลการวิจัยพบว่า ประสิทธิภาพ
การดำเนินงานโรงเรียนคุณธรรม สพฐ. โดยรวมมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก เรียงลำดับจาก
มากไปหาน้อย ดังนี้ 1) พฤติกรรมที่พึงประสงค์เพิ่มขึ้น 2) เกิดกระบวนการมีส่วนร่วม
3) มีกระบวนการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมทั้งโรงเรียน 4) เป็นแหล่งเรียนรู้ด้านพัฒนา
คุณธรรม 5) มีกลไกคณะทำงาน และใช้โครงการคุณธรรมเป็นเครื่องมือที่ทุกคนมีส่วนร่วม
ในการลงมือปฏิบัติ เพื่อพัฒนาโรงเรียนคุณธรรม 6) มีองค์ความรู้ นวัตกรรมการสร้างเสริม
คุณธรรมและมีการบูรณาการกับการจัดการเรียนรู้ในชั้นเรียน และ 7) พฤติกรรมที่ไม่
พึงประสงค์ลดลง แนวทางการยกระดับประสิทธิผลการดำเนินงานโรงเรียนคุณธรรม สพฐ.
ที่ควรพัฒนา ประกอบด้วย 2 ด้าน คือ 1) มีองค์ความรู้ นวัตกรรม การสร้างเสริมคุณธรรม
และมีการบูรณาการกับการจัดการเรียนรู้ในชั้นเรียน และ 2) พฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์ลดลง

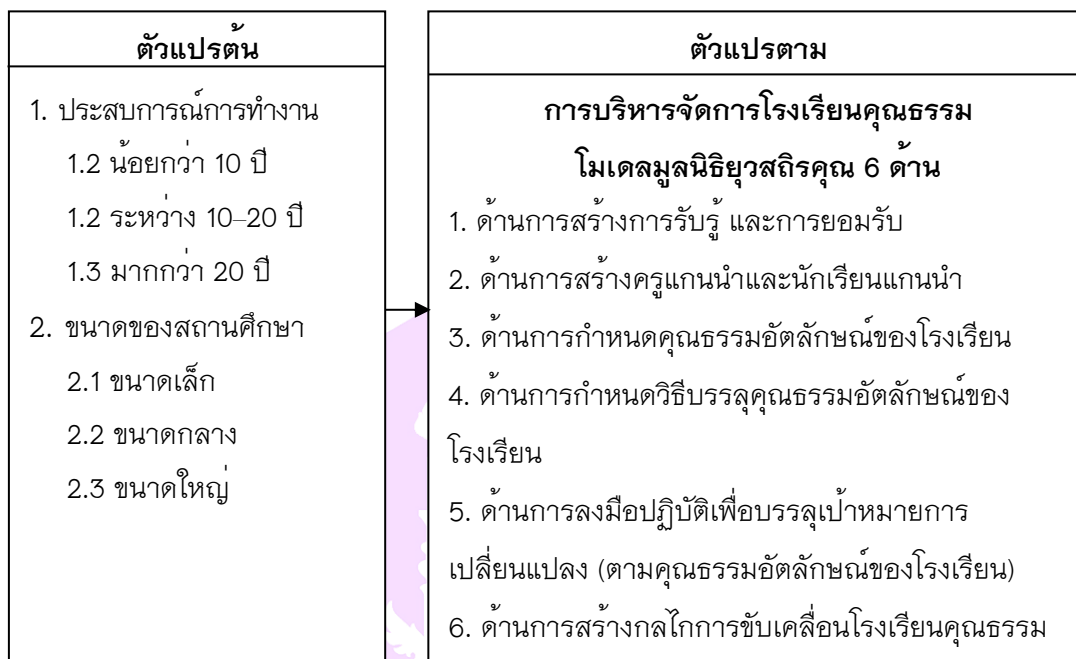
อมรรัตน์ วงศ์ศรียา (2562) ศึกษาการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมนักเรียนในโรงเรียน
คุณธรรม สพฐ. กรณีโรงเรียนบ้านนาแมต สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา
อุบลราชธานี เขต 2 ผลการวิจัยพบว่า แนวทางการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมนักเรียนในโรงเรียน
คุณธรรม สพฐ. กรณีโรงเรียนบ้านนาแมต พัฒนาทั้ง 3 ด้าน ในวงรอบที่ 1 ใช้ 5 กิจกรรม
ประกอบด้วย 1) โครงการคุณธรรม 2) กิจกรรมพี่แกนนำสอนน้องทำดี 3) กิจกรรมสอน
สอดแทรกคุณธรรมจริยธรรมในกลุ่มสาระการเรียนรู้ต่าง ๆ 4) กิจกรรมอบรมจิตพัฒนา
คุณธรรม จริยธรรม วันสุดสัปดาห์ และ 5) กิจกรรมพบพระพบธรรม ในวงรอบที่ 2
ใช้ 4 กิจกรรม ประกอบด้วย 1) โครงการคุณธรรม 2) กิจกรรมพี่แกนนำสอนน้องทำดี

3) กิจกรรมสอนสอดแทรกคุณธรรม จริยธรรม ในกลุ่มสาระการเรียนรู้ต่าง ๆ 4) กิจกรรมอบรมจิตพัฒนาคุณธรรม จริยธรรม วันสุตัสปดาห์ โดยเชิญวิทยากรภายนอกให้ความรู้แก่นักเรียน

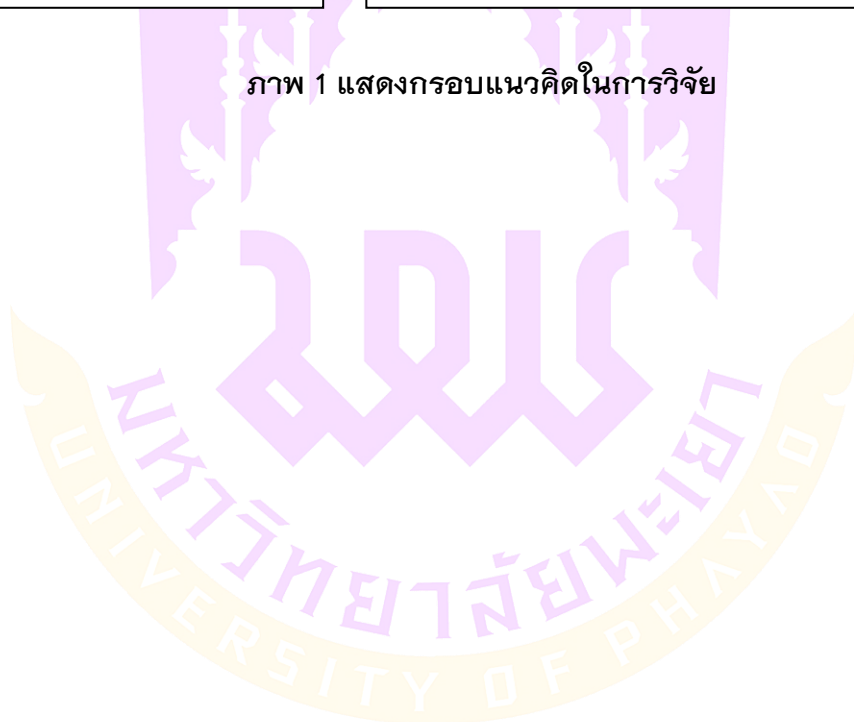
สรุปกรอบแนวคิด

ในการวิจัยในครั้งนี้ผู้วิจัยได้ศึกษาการบริหารจัดการโรงเรียนคุณธรรมของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา ลำพูน เขต 1 โดยศึกษาจากการบริหารจัดการโรงเรียนคุณธรรม โมเดลมูลนิธิยุวสถิรคุณ 6 ด้าน (ศูนย์โรงเรียนคุณธรรมมูลนิธิยุวสถิรคุณ, 2560, หน้า 13) คือ

1. ด้านการสร้างการรับรู้และการยอมรับ
 2. ด้านการสร้างครูแกนนำและนักเรียนแกนนำ
 3. ด้านการกำหนดคุณธรรมอัตลักษณ์ของโรงเรียน
 4. ด้านการกำหนดวิธีบรรลุคุณธรรมอัตลักษณ์ของโรงเรียน
 5. ด้านการลงมือปฏิบัติ เพื่อบรรลุเป้าหมายการเปลี่ยนแปลง (ตามคุณธรรมอัตลักษณ์ของโรงเรียน)
 6. ด้านการสร้างกลไกการขับเคลื่อนโรงเรียนคุณธรรม
- ซึ่งมีการสรุปกรอบแนวคิดไว้ ดังนี้

ภาพ 1 แสดงกรอบแนวคิดในการวิจัย

บทที่ 3

วิธีดำเนินการวิจัย

ในการศึกษาครั้งนี้ เป็นการศึกษารื่องการบริหารการจัดการโรงเรียนคุณธรรมของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลำพูน เขต 1 ผู้วิจัยได้กำหนดวิธีดำเนินการวิจัย ดังนี้

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง
2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย
3. การเก็บรวบรวมข้อมูล
4. การวิเคราะห์ข้อมูล

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากร

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ ครูผู้สอนในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลำพูน เขต 1 จำนวน 79 โรงเรียน (ข้อมูล ณ วันที่ 22 มิถุนายน 2565) จำนวน 541 คน

กลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ ครูผู้สอนในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลำพูน เขต 1 กำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่างโดยใช้ตารางสำเร็จรูปของเครจซี่และมอร์แกน (Krejcie and Morgan, อ้างถึงใน ธานินทร์ ศิลป์จารุ, 2557, หน้า 49) ด้วยวิธีการสุ่มตัวอย่างแบบแบ่งชั้น (Stratified Random Sampling) ได้กลุ่มตัวอย่างจำนวน 226 คน

ตาราง 5 แสดงจำนวนประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ที่	ชื่อโรงเรียน	ประชากร	กลุ่มตัวอย่าง
1	โรงเรียนบ้านมะเขือแจ้	9	2
2	โรงเรียนบ้านฮ่อมกอม่วง	8	2
3	โรงเรียนวัดบ้านแจ่ม	3	2

ตาราง 5 (ต่อ)

ที่	ชื่อโรงเรียน	ประชากร	กลุ่มตัวอย่าง
4	โรงเรียนบ้านสันป่าเหียง	10	4
5	โรงเรียนวัดสันคะยอม	10	4
6	โรงเรียนวัดขี้เหล็ก	9	2
7	โรงเรียนบ้านจำบอน	5	4
8	โรงเรียนวัดบ้านม้า	10	4
9	โรงเรียนวัดหนองหล่ม	3	2
10	โรงเรียนวัดทุ่งยาว	4	2
11	โรงเรียนวัดสันป่าสัก	9	2
12	โรงเรียนวัดห้วยม้าโค้ง	2	1
13	โรงเรียนวัดน้ำพุ	5	3
14	โรงเรียนวัดหนองซิว	10	4
15	โรงเรียนตำบลบ้านแป้น	9	2
16	โรงเรียนวัดสันต้นธง	5	4
17	โรงเรียนบ้านศรีชัย	9	2
18	โรงเรียนอนุบาลลำพูน	51	25
19	โรงเรียนวัดป่าแดด	5	4
20	โรงเรียนบ้านหนองช่างคีน	9	2
21	โรงเรียนบ้านศรีสุพรรณ	5	4
22	โรงเรียนวัดศรีบังวัน	5	4
23	โรงเรียนตำบลริมปิง	10	4
24	โรงเรียนวัดป่ายาง	3	2
25	โรงเรียนอนุบาลเมืองลำพูน	12	4
26	โรงเรียนบ้านป่าเส้า	4	2
27	โรงเรียนเซตวันหนองหมู	4	2
28	โรงเรียนวัดฮ่องกอก	3	2
29	โรงเรียนบ้านต้นผึ้ง	9	2
30	โรงเรียนวัดเหมืองง่า	10	4

ตาราง 5 (ต่อ)

ที่	ชื่อโรงเรียน	ประชากร	กลุ่มตัวอย่าง
31	โรงเรียนบ้านศรีบุญยืน-วังทอง	5	4
32	โรงเรียนชุมชนบ้านเหมืองจี้	4	2
33	โรงเรียนบ้านห้วยส้ม	6	3
34	โรงเรียนวัดป่าตึงเซตวัน	3	2
35	โรงเรียนวัดต้นโชค	2	1
36	โรงเรียนวัดกุสุมา	5	4
37	โรงเรียนบ้านป่าซาง	9	2
38	โรงเรียนบ้านฉางข้าวน้อย	2	1
39	โรงเรียนบ้านล่องหนองหอย	3	2
40	โรงเรียนบ้านดอนตอง	2	1
41	โรงเรียนบ้านหนองเงือก	9	2
42	โรงเรียนบ้านกองงาม	4	2
43	โรงเรียนวัดช้างค้ำ	5	3
44	โรงเรียนบ้านป่าตาล	6	3
45	โรงเรียนบ้านสะบุง	3	2
46	โรงเรียนวัดบ้านเรื่อน	4	2
47	โรงเรียนวัดบ้านก้อง	5	3
48	โรงเรียนบ้านหนองบัว	6	3
49	โรงเรียนบ้านหนองเกิด	10	4
50	โรงเรียนบ้านไร่ดง	5	3
51	โรงเรียนบ้านเหล่าป่าก้อย	8	2
52	โรงเรียนวัดน้ำดิบ	10	3
53	โรงเรียนบ้านน้ำย้อย	9	2
54	โรงเรียนบ้านโป่งรุ	6	3
55	โรงเรียนบ้านโทกน้ำกัต	3	2
56	โรงเรียนวัดนครเจดีย์	4	2
57	โรงเรียนวัดหนองสมณะ	2	1

ตาราง 5 (ต่อ)

ที่	ชื่อโรงเรียน	ประชากร	กลุ่มตัวอย่าง
58	โรงเรียนบ้านท่าปาลัก	7	2
59	โรงเรียนบ้านผาดั้ง	4	2
60	โรงเรียนบ้านดอยแก้ว	9	2
61	โรงเรียนบ้านหลายทา	4	2
62	โรงเรียนบ้านศาลาแม่ทา	5	3
63	โรงเรียนบ้านร่องเรือ	2	1
64	โรงเรียนบ้านดงสารภี	3	2
65	โรงเรียนวัดอรุญญาราม	6	3
66	โรงเรียนบ้านหนองยางโคกล	4	2
67	โรงเรียนบ้านเหมืองลึก	7	4
68	โรงเรียนบ้านแพะยันต์ดอยแซ่	9	2
69	โรงเรียนบ้านดอยคำ	10	4
70	โรงเรียนบ้านป่าเลา	5	3
71	โรงเรียนบ้านศรีบ้าน	8	2
72	โรงเรียนบ้านแม่เมย	9	2
73	โรงเรียนบ้านปางแม่ลอบ	10	4
74	โรงเรียนวัดบ้านธิ	9	2
75	โรงเรียนวัดสันทราย	10	4
76	โรงเรียนวัดป่าสัก	9	2
77	โรงเรียนวัดศรีดอนชัย	3	2
78	โรงเรียนบ้านห้วยไซ	9	2
79	โรงเรียนวัดป่าตึง-ห้วยยาบ	9	3
รวม		541	226

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยในครั้งนี้เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับการบริหารจัดการโรงเรียนคุณธรรมของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลำพูน เขต 1 โดยแบ่งออกเป็น 2 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 เป็นแบบสอบถามสภาพทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ลักษณะของแบบสอบถามเป็นแบบสำรวจรายการ (Checklist)

ตอนที่ 2 เป็นแบบสอบถามความคิดเห็นของครูผู้สอนในโรงเรียนเกี่ยวกับการบริหารจัดการโรงเรียนคุณธรรมของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลำพูน เขต 1 แบบสอบถามเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) มีจำนวน 30 ข้อ จำแนกเป็น 6 ด้าน ได้แก่

1. ด้านการสร้างการรับรู้และการยอมรับ
2. ด้านการสร้างครูแกนนำและนักเรียนแกนนำ
3. ด้านการกำหนดคุณธรรมอัตลักษณ์ของโรงเรียน
4. ด้านการกำหนดวิธีบรรลุคุณธรรมอัตลักษณ์ของโรงเรียน
5. ด้านการลงมือปฏิบัติเพื่อบรรลุเป้าหมายการเปลี่ยนแปลง (ตามคุณธรรมอัตลักษณ์ของโรงเรียน)
6. ด้านการสร้างกลไกการขับเคลื่อนโรงเรียนคุณธรรม

แบบสอบถามเป็นแบบมาตราส่วนประเมินค่า (Rating Scale) 5 ระดับ ตามวิธีคิดของลิเคิร์ต (Likert's) โดยให้คะแนนแต่ละข้อ ดังนี้

- 5 หมายถึง มีระดับการบริหารจัดการโรงเรียนคุณธรรมในระดับมากที่สุด
- 4 หมายถึง มีระดับการบริหารจัดการโรงเรียนคุณธรรมในระดับมาก
- 3 หมายถึง มีระดับการบริหารจัดการโรงเรียนคุณธรรมในระดับปานกลาง
- 2 หมายถึง มีระดับการบริหารจัดการโรงเรียนคุณธรรมในระดับน้อย
- 1 หมายถึง มีการบริหารจัดการโรงเรียนคุณธรรมในระดับน้อยที่สุด

การสร้างและการหาคุณภาพเครื่องมือ

การสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการศึกษานี้ ผู้วิจัยได้ดำเนินการสร้างและการหาคุณภาพเครื่องมือ ดังนี้

1. ศึกษาเอกสาร ตำรา แนวคิด ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการบริหารจัดการโรงเรียนคุณธรรม เพื่อเป็นแนวทางในการนำข้อมูลมากำหนดขอบเขตการสร้างเครื่องมือ

2. นำข้อมูลที่ได้ศึกษามากำหนดกรอบแนวคิดในการวิจัยให้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของการวิจัย เรื่องการบริหารจัดการโรงเรียนคุณธรรมของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลำพูน เขต 1

3. สร้างแบบสอบถามตามกรอบแนวคิดของการวิจัยแล้วนำเสนออาจารย์ที่ปรึกษาเพื่อพิจารณาตรวจสอบเนื้อหาให้ข้อเสนอแนะและนำข้อเสนอแนะมาปรับปรุงแก้ไข

4. นำเครื่องมือที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นให้ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบหาความเที่ยงตรงของเครื่องมือ จำนวน 3 ท่าน คือ

4.1 ผศ.ดร.สันติ บุรณะชาติ อาจารย์ประจำวิทยาลัยการศึกษา

มหาวิทยาลัยพะเยา

4.2 นางสาวกานดาภา ญานะศร ผู้อำนวยการโรงเรียนวัดเหมืองง่า

4.3 นายศิวกร ไชยธรรมาภักดิ์ ผู้อำนวยการโรงเรียนบ้านต้นผึ้ง

ตรวจสอบความเที่ยงตรงตามเนื้อหาด้วยวิธีการหาค่าดัชนีความสอดคล้อง IOC (Index of Item Objective Congruence) กำหนดค่า IOC ตั้งแต่ 0.5 ขึ้นไป ค่า IOC ที่ได้เท่ากับ 1.0 ทุกข้อ ซึ่งมีความเที่ยงตรงของเนื้อหา นำแบบสอบถามมาปรับปรุงตามข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญและเสนอต่ออาจารย์ที่ปรึกษาพิจารณาอีกครั้ง แล้วนำมาแก้ไขปรับปรุงให้สมบูรณ์ยิ่งขึ้น

5. จากนั้นนำแบบสอบถามที่ได้รับการแก้ไขปรับปรุงแล้ว ไปทดลองใช้ (Try Out) กับครูผู้สอนในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลำพูน เขต 2 จำนวน 30 คน เพื่อหาค่าความเชื่อมั่นของเครื่องมือ (Reliability) โดยหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา ($\alpha - Coefficient$) ตามวิธีของครอนบาค (Cronbach) กำหนดให้ค่าความเชื่อถือได้ของสัมประสิทธิ์แอลฟาไว้ที่ 0.70 ขึ้นไป ได้ผลการวิเคราะห์ค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามเท่ากับ 0.96

6. ปรับปรุงแบบสอบถามให้เป็นฉบับสมบูรณ์ และนำไปดำเนินการเก็บข้อมูลตามขั้นตอนการวิจัยต่อไป

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยได้ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล ดังนี้

1. ผู้วิจัยบันทึกข้อความเสนอต่อวิทยาลัยการศึกษา มหาวิทยาลัยพะเยา ออกหนังสือขอความร่วมมือในการตอบแบบสอบถามถึงผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่

การศึกษาประเมินศึกษาลำพูน เขต 1 เพื่อขอความอนุเคราะห์ในการเก็บรวบรวมข้อมูลจากครูผู้สอนในโรงเรียน

2. ผู้วิจัยนำหนังสือขอความร่วมมือในการตอบแบบสอบถามจากวิทยาลัยการศึกษามหาวิทยาลัยพะเยา ไปเก็บรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างด้วยวิธีการแจกแบบสอบถามด้วยตัวเองจำนวน 226 ฉบับ ได้รับกลับคืนมา 226 ฉบับ คิดเป็น ร้อยละ 100

3. ผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลกับกลุ่มตัวอย่างเสร็จสิ้นเรียบร้อยแล้ว ตรวจสอบความครบถ้วน และความถูกต้องของข้อมูลในแบบสอบถาม และนำข้อมูลที่ได้ไปทำการวิเคราะห์ข้อมูลต่อไป

การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยได้วิเคราะห์ข้อมูลในครั้งนี้ โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปเพื่อดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลในการศึกษา ซึ่งใช้ค่าสถิติ ดังนี้

1. วิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ตอนที่ 1 โดยการแจกแจงความถี่และค่าร้อยละแล้วนำเสนอในรูปแบบตาราง

2. วิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับการบริหารจัดการโรงเรียนคุณธรรมของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลำพูน เขต 1 ใน 6 ด้าน คือ 1) ด้านการสร้างการรับรู้และการยอมรับ 2) ด้านการสร้างครูแกนนำและนักเรียนแกนนำ 3) ด้านการกำหนดคุณธรรมอัตลักษณ์ของโรงเรียน 4) ด้านการกำหนดวิธีบรรลुकุณธรรมอัตลักษณ์ของโรงเรียน 5) ด้านการลงมือปฏิบัติเพื่อบรรลุเป้าหมายการเปลี่ยนแปลง (ตามคุณธรรมอัตลักษณ์ของโรงเรียน) และ 6) ด้านการสร้างกลไกการขับเคลื่อนโรงเรียนคุณธรรม โดยใช้ค่าเฉลี่ย (Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) เกณฑ์ในการแปลความหมายค่าตามรายละเอียด ดังนี้ (กฤษพล อัมระนันท์, 2559, หน้า 70)

ค่าเฉลี่ย 4.50–5.00 มีระดับการบริหารจัดการโรงเรียนคุณธรรมในระดับมากที่สุด

ค่าเฉลี่ย 3.50–4.49 มีระดับการบริหารจัดการโรงเรียนคุณธรรมในระดับมาก

ค่าเฉลี่ย 2.50–3.49 มีระดับการบริหารจัดการโรงเรียนคุณธรรมในระดับปานกลาง

ค่าเฉลี่ย 1.50–2.49 มีระดับการบริหารจัดการโรงเรียนคุณธรรมในระดับน้อย

ค่าเฉลี่ย 1.00–1.49 มีระดับการบริหารจัดการโรงเรียนคุณธรรมในระดับน้อยที่สุด

3. วิเคราะห์เปรียบเทียบการบริหารจัดการโรงเรียนคุณธรรมของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลำพูน เขต 1 จำแนกตามประสบการณ์การทำงาน และขนาดของโรงเรียน โดยวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว

(One-way ANOVA) เมื่อพบความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ผู้วิจัยจะดำเนินการตรวจสอบความแตกต่างเป็นรายคู่ โดยใช้วิธีของเชฟเฟ (Scheffe's Method)

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

1. สถิติที่ใช้ในการตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ

1.1 การวิเคราะห์หาความตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) ใช้การวิเคราะห์หาดัชนีความสอดคล้อง (Index of Item Objective Congruence: IOC) โดยให้ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา โดยพิจารณาข้อคำถามสอดคล้องกับนิยามศัพท์หรือไม่ ซึ่งในการวิจัยในครั้งนี้ได้ค่าดัชนีความสอดคล้อง เท่ากับ 1.00 (บุญชม ศรีสะอาด, 2553)

1.2 ค่าความเชื่อมั่น (Reliability) ด้วยวิธีการหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของ Cronbach (Cronbach's Alpha Coefficient) พิจารณาจากค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามที่เกิน 0.96 ขึ้นไป (บุญชม ศรีสะอาด, 2553)

2. สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐาน

2.1 ร้อยละ (Percentage) คำนวณจากสูตร (บุญชม ศรีสะอาด, 2553)

2.2 ค่าเฉลี่ย (Mean) คำนวณจากสูตร (บุญชม ศรีสะอาด, 2553)

2.3 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard deviation) คำนวณจากสูตร (บุญชม ศรีสะอาด, 2553)

3. สถิติที่ใช้ในการทดสอบสมมติฐาน

การวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (One – Way Analysis of Variance : ANOVA) เมื่อพบความแตกต่างใช้วิธีทดสอบความแตกต่างรายคู่ตามวิธีของเชฟเฟ (Scheffe's)

บทที่ 4

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

การศึกษาเรื่อง การบริหารจัดการโรงเรียนคุณธรรมของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลำพูน เขต 1 ผู้วิจัยได้นำเสนอผลการวิจัยครั้งนี้ โดยได้เสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลแบ่งเป็น 3 ตอนดังนี้

ตอนที่ 1 แสดงผลการวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

ตอนที่ 2 แสดงผลการวิเคราะห์การบริหารจัดการโรงเรียนคุณธรรมของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลำพูน เขต 1

ตอนที่ 3 แสดงผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบการบริหารจัดการโรงเรียนคุณธรรมของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลำพูน เขต 1 จำแนกตามประสบการณ์การทำงาน และขนาดของโรงเรียน

สัญลักษณ์ที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

n	แทน	จำนวนกลุ่มตัวอย่าง
\bar{X}	แทน	ค่าคะแนนเฉลี่ย
S. D.	แทน	ความเบี่ยงเบนมาตรฐาน
*	แทน	ค่าความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05
SS	แทน	ค่าผลรวมของคะแนนเบี่ยงเบนแต่ละตัวยกกำลังสองความแปรปรวน
MS	แทน	ค่าความแปรปรวนเฉลี่ย
df	แทน	ขั้นของความอิสระ
t	แทน	ค่าสถิติการแจกแจงแบบที
F	แทน	ค่าสถิติการแจกแจงแบบเอฟ
Sig	แทน	ค่า Significant (ระดับนัยสำคัญ)

ตอนที่ 1 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

ตาราง 6 แสดงจำนวนและร้อยละของกลุ่มตัวอย่าง จำแนกตามประสบการณ์การทำงาน

ประสบการณ์การทำงาน	จำนวน	ร้อยละ
น้อยกว่า 10 ปี	105	46.50
ระหว่าง 10-20 ปี	70	31.00
มากกว่า 20 ปี	51	22.60
รวม	226	100

จากตาราง 6 พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามมีจำนวนทั้งสิ้น 226 คน ประสบการณ์การทำงานน้อยกว่า 10 ปี จำนวน 105 คน คิดเป็นร้อยละ 46.50 ประสบการณ์การทำงานระหว่าง 10-20 ปี จำนวน 70 คน คิดเป็นร้อยละ 31.00 ประสบการณ์การทำงานมากกว่า 20 ปี จำนวน 51 คน คิดเป็นร้อยละ 22.60

ตาราง 7 แสดงจำนวนและร้อยละของกลุ่มตัวอย่าง จำแนกตามขนาดของโรงเรียน

ขนาดของโรงเรียน	จำนวน	ร้อยละ
ขนาดเล็ก	111	49.10
ขนาดกลาง	90	39.80
ขนาดใหญ่	25	11.10
รวม	226	100

จากตาราง 7 พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามมีจำนวนทั้งสิ้น 226 คน ผู้ที่มาจากโรงเรียนขนาดเล็ก จำนวน 111 คน คิดเป็นร้อยละ 49.10 โรงเรียนขนาดกลาง จำนวน 90 คน คิดเป็นร้อยละ 39.80 โรงเรียนขนาดใหญ่ จำนวน 25 คน คิดเป็นร้อยละ 11.10

ตอนที่ 2 ผลการวิเคราะห์การบริหารจัดการโรงเรียนคุณธรรมของผู้บริหารสถานศึกษา
สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลำพูน เขต 1

ตาราง 8 แสดงค่าเฉลี่ย และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน ของการบริหารจัดการโรงเรียน
คุณธรรมของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา
ประถมศึกษาลำพูน เขต 1 โดยภาพรวม

การบริหารจัดการโรงเรียนคุณธรรม ของผู้บริหารสถานศึกษา	n = 226		การแปลผล
	\bar{X}	S.D.	
1. ด้านการสร้างการรับรู้และการยอมรับ	4.40	0.58	มาก
2. ด้านการสร้างครูแกนนำและนักเรียนแกนนำ	4.40	0.50	มาก
3. ด้านการกำหนดคุณธรรมอัตลักษณ์ของโรงเรียน	4.25	0.59	มาก
4. ด้านการกำหนดวิธีบรรลुकุณธรรมอัตลักษณ์ของ โรงเรียน	4.41	0.50	มาก
5. ด้านการลงมือปฏิบัติเพื่อบรรลุเป้าหมาย การเปลี่ยนแปลง(ตามคุณธรรมอัตลักษณ์ ของโรงเรียน)	4.32	0.50	มาก
6. ด้านการสร้างกลไกการขับเคลื่อนโรงเรียนคุณธรรม	4.20	0.61	มาก
รวมเฉลี่ย	4.33	0.48	มาก

จากตาราง 8 พบว่า ระดับการบริหารจัดการโรงเรียนคุณธรรมของผู้บริหาร
สถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลำพูน เขต 1 ในภาพรวมอยู่ใน
ระดับมาก ($\bar{X} = 4.33$) เมื่อพิจารณารายด้านพบว่า การบริหารจัดการโรงเรียนคุณธรรมของ
ผู้บริหารสถานศึกษา อยู่ในระดับมากทุกด้าน ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านการกำหนดวิธี
บรรลुकุณธรรมอัตลักษณ์ของโรงเรียน ($\bar{X} = 4.41$) รองลงมาคือ ด้านการสร้างการรับรู้
และการยอมรับ ($\bar{X} = 4.40$) ด้านการสร้างครูแกนนำและนักเรียนแกนนำ ($\bar{X} = 4.40$) ด้านการ
ลงมือปฏิบัติเพื่อบรรลุเป้าหมายการเปลี่ยนแปลง(ตามคุณธรรมอัตลักษณ์ของโรงเรียน)
($\bar{X} = 4.32$) ด้านการกำหนดคุณธรรมอัตลักษณ์ของโรงเรียน คุณธรรม ($\bar{X} = 4.25$) ตามลำดับ
ส่วนด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ด้านการสร้างกลไกการขับเคลื่อนโรงเรียนคุณธรรม ($\bar{X} = 4.20$)

ตาราง 9 แสดงค่าเฉลี่ย และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน ของการบริหารจัดการโรงเรียน
คุณธรรมของผู้บริหารสถานศึกษา ด้านการสร้างการรับรู้และการยอมรับ

การบริหารจัดการโรงเรียนคุณธรรมของผู้บริหาร สถานศึกษา ด้านการสร้างการรับรู้และการยอมรับ	n = 226		การแปลผล
	\bar{X}	S.D.	
1. ผู้บริหารสถานศึกษามีการจัดประชุมชี้แจงให้ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องทราบ เพื่อสร้างความตระหนักและความเข้าใจเรื่องโรงเรียนคุณธรรม	4.35	0.68	มาก
2. ผู้บริหารสถานศึกษากระตุ้นสร้างการรับรู้อย่างสม่ำเสมอ โดยชี้แจงกระบวนการดำเนินงานการพัฒนาโรงเรียนคุณธรรม	4.47	0.67	มาก
3. ผู้บริหารสถานศึกษาปลูกจิตสำนึกให้บุคลากรในโรงเรียน รวมทั้งนักเรียนตระหนักถึงพระราชดำรัสของในหลวงรัชกาลที่ 9	4.40	0.66	มาก
4. ผู้บริหารสถานศึกษาชี้แจงหน้าที่ความรับผิดชอบที่โรงเรียนต้องดำเนินงานพัฒนาคุณธรรมให้นักเรียน	4.34	0.68	มาก
5. ผู้บริหารสถานศึกษาสร้างการรับรู้ให้แก่บุคคลภายนอก เช่น ผู้ปกครอง และชุมชน เป็นต้น	4.44	0.63	มาก
รวมเฉลี่ย	4.40	0.58	มาก

จากตาราง 9 พบว่า ระดับการบริหารจัดการโรงเรียนคุณธรรมของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลำพูน เขต 1 ด้านการสร้างการรับรู้และการยอมรับ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.40$) เมื่อพิจารณารายข้อพบว่า ข้อที่มีระดับความคิดเห็นเฉลี่ยสูงสุด คือ ผู้บริหารสถานศึกษากระตุ้นสร้างการรับรู้อย่างสม่ำเสมอ โดยชี้แจงกระบวนการดำเนินงานการพัฒนาโรงเรียนคุณธรรม ($\bar{X} = 4.47$) อยู่ในระดับมาก รองลงมาคือ ผู้บริหารสถานศึกษาสร้างการรับรู้ให้แก่บุคคลภายนอก เช่น ผู้ปกครอง และชุมชน เป็นต้น ($\bar{X} = 4.44$) อยู่ในระดับมาก ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุดคือ ผู้บริหารสถานศึกษาชี้แจงหน้าที่ความรับผิดชอบที่โรงเรียนต้องดำเนินงานพัฒนาคุณธรรมให้นักเรียน ($\bar{X} = 4.34$) อยู่ในระดับมาก

ตาราง 10 แสดงค่าเฉลี่ย และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน ของการบริหารจัดการโรงเรียน
คุณธรรมของผู้บริหารสถานศึกษา ด้านการสร้างครูแกนนำและนักเรียน
แกนนำ

การบริหารจัดการโรงเรียนคุณธรรมของผู้บริหาร สถานศึกษา ด้านการสร้างครูแกนนำและนักเรียนแกนนำ	n = 226		การแปลผล
	\bar{X}	S.D.	
1. ผู้บริหารสถานศึกษาคัดเลือกครูแกนนำโดยพิจารณาตาม ความเหมาะสม	4.47	0.62	มาก
2. ครูแกนนำมีภาวะผู้นำ มีทัศนคติที่ดีต่อการพัฒนาคุณธรรม มีมนุษยสัมพันธ์ที่ดี	4.45	0.66	มาก
3. ครูแกนนำมีการทำงานเป็นทีม มีส่วนร่วมในการทำงาน และแบ่งหน้าที่ได้ชัดเจนและครอบคลุม	4.42	0.60	มาก
4. ผู้บริหารสถานศึกษาส่งเสริม และพัฒนาครูแกนนำ ให้สามารถดำเนินงานตามแนวทางของโรงเรียนคุณธรรม	4.45	0.60	มาก
5. นักเรียนแกนนำแสวงหาโอกาสในการปฏิบัติงาน เพื่อพัฒนาตนเองด้านคุณธรรมอยู่เสมอ	4.23	0.62	มาก
รวมเฉลี่ย	4.40	0.50	มาก

จากตาราง 10 พบว่า ระดับการบริหารจัดการโรงเรียนคุณธรรมของผู้บริหาร
สถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลำพูน เขต 1 ด้านการสร้างครู
แกนนำและนักเรียนแกนนำ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.40$) เมื่อพิจารณารายข้อ
พบว่า ข้อที่มีระดับความคิดเห็นเฉลี่ยสูงสุด คือ ผู้บริหารสถานศึกษาคัดเลือกครูแกนนำโดย
พิจารณาตามความเหมาะสม ($\bar{X} = 4.47$) อยู่ในระดับมาก รองลงมาคือ ครูแกนนำมีภาวะผู้นำ
มีทัศนคติที่ดีต่อการพัฒนาคุณธรรม มีมนุษยสัมพันธ์ที่ดี ($\bar{X} = 4.45$) อยู่ในระดับมาก ส่วนข้อที่
มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ นักเรียนแกนนำแสวงหาโอกาสในการปฏิบัติงาน เพื่อพัฒนาตนเองด้าน
คุณธรรมอยู่เสมอ ($\bar{X} = 4.23$) อยู่ในระดับมาก

ตาราง 11 แสดงค่าเฉลี่ย และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน ของการบริหารจัดการโรงเรียน
คุณธรรมของผู้บริหารสถานศึกษา ด้านการกำหนดคุณธรรมอัตลักษณ์ของ
โรงเรียน

การบริหารจัดการโรงเรียนคุณธรรม ของผู้บริหารสถานศึกษา ด้านการกำหนดคุณธรรม อัตลักษณ์ของโรงเรียน	n = 226		การแปลผล
	\bar{X}	S.D.	
1. โรงเรียนมีการจัดประชุมกลุ่มผู้บริหาร กลุ่มครู กลุ่มนักเรียน เพื่อค้นหาคุณธรรมเป้าหมายและพฤติกรรมบ่งชี้เชิงบวกของ แต่ละกลุ่ม	4.19	0.69	มาก
2. ผู้บริหารสถานศึกษา ครู นักเรียนมีการกำหนดนโยบายหรือ ข้อตกลงร่วมกันเกี่ยวกับคุณธรรมอัตลักษณ์	4.19	0.72	มาก
3. โรงเรียนมีการกำหนดพฤติกรรมบ่งชี้/ข้อปฏิบัติ ที่เกี่ยวข้องกับคุณธรรมเป้าหมาย	4.23	0.71	มาก
4. ครูมีส่วนร่วมในการรวบรวมและจัดกลุ่มพฤติกรรม ที่พึงประสงค์และไม่พึงประสงค์ของนักเรียน	4.34	0.67	มาก
5. ครูมีส่วนร่วมในการส่งเสริมพฤติกรรมที่พึงประสงค์และ หาแนวทางแก้ไขพฤติกรรมที่พึงประสงค์และไม่พึงประสงค์ของ นักเรียน	4.31	0.65	มาก
รวมเฉลี่ย	4.25	0.59	มาก

จากตาราง 11 ระดับการบริหารจัดการโรงเรียนคุณธรรมของผู้บริหารสถานศึกษา
สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลำพูน เขต 1 ด้านการกำหนดคุณธรรม
อัตลักษณ์ของโรงเรียน โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.25$) เมื่อพิจารณารายข้อพบว่า
ข้อที่มีระดับความคิดเห็นเฉลี่ยสูงสุด คือ ครูมีส่วนร่วมในการรวบรวมและจัดกลุ่มพฤติกรรม
ที่พึงประสงค์และไม่พึงประสงค์ของนักเรียน ($\bar{X} = 4.34$) อยู่ในระดับมาก รองลงมาคือ ครูมี
ส่วนร่วมในการส่งเสริมพฤติกรรมที่พึงประสงค์และหาแนวทางแก้ไขพฤติกรรมที่พึงประสงค์
และไม่พึงประสงค์ของนักเรียน ($\bar{X} = 4.31$) อยู่ในระดับมาก ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด
คือ โรงเรียนมีการจัดประชุมกลุ่มผู้บริหาร กลุ่มครู กลุ่มนักเรียน เพื่อค้นหาคุณธรรมเป้าหมาย
และพฤติกรรมบ่งชี้เชิงบวกของแต่ละกลุ่ม ($\bar{X} = 4.19$) อยู่ในระดับมาก

ตาราง 12 แสดงค่าเฉลี่ย และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน ของการบริหารจัดการโรงเรียน
คุณธรรมของผู้บริหารสถานศึกษา ด้านการกำหนดวิธีบรรลুকุณธรรม
อัตลักษณ์ของโรงเรียน

การบริหารจัดการโรงเรียนคุณธรรม ของผู้บริหารสถานศึกษา ด้านการกำหนดวิธีบรรลুকุณธรรม อัตลักษณ์ของโรงเรียน	n = 226		การแปลผล
	\bar{X}	S.D.	
1. โรงเรียนส่งเสริมให้นักเรียนมีส่วนร่วมคิดโครงการคุณธรรม ที่สอดคล้องกับคุณธรรมเป้าหมายที่กำหนดไว้	4.41	0.63	มาก
2. โรงเรียนส่งเสริมให้นักเรียนมีส่วนร่วมลงมือปฏิบัติโครงการ/น/ กิจกรรมด้านคุณธรรมของโรงเรียน	4.27	0.66	มาก
3. โรงเรียนมีการจัดโครงการ/กิจกรรมด้านคุณธรรม อย่างต่อเนื่อง	4.44	0.60	มาก
4. ระบุปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ดีด้านคุณธรรมให้กับนักเรียน	4.45	0.58	มาก
5. ครุณำกิจกรรมด้านคุณธรรมมาใช้ในการจัดการเรียนรู้ กับนักเรียนกับวิชาต่าง ๆ บูรณาการคุณธรรมในการจัด กิจกรรมพัฒนาผู้เรียน รวมทั้งจัดสภาพแวดล้อมที่เอื้อ ต่อการพัฒนาคุณธรรมในชั้นเรียน	4.48	0.58	มาก
รวมเฉลี่ย	4.41	0.50	มาก

จากตาราง 12 ระดับการบริหารจัดการโรงเรียนคุณธรรมของผู้บริหารสถานศึกษา
สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลำพูน เขต 1 ด้านการกำหนดวิธีบรรลুকุณธรรม
อัตลักษณ์ของโรงเรียน โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.41$) เมื่อพิจารณารายข้อ
พบว่า ข้อที่มีระดับความคิดเห็นเฉลี่ยสูงสุด คือ ครุณำกิจกรรมด้านคุณธรรมมาใช้ในการ
จัดการเรียนรู้กับนักเรียนกับวิชาต่าง ๆ บูรณาการคุณธรรมในการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน
รวมทั้งจัดสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการพัฒนาคุณธรรมในชั้นเรียน ($\bar{X} = 4.48$)อยู่ในระดับมาก
รองลงมาคือ ระบุปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ดีด้านคุณธรรมให้กับนักเรียน ($\bar{X} = 4.45$) อยู่ใน
ระดับมาก ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ โรงเรียนส่งเสริมให้นักเรียนมีส่วนร่วมลงมือปฏิบัติ
โครงการ/กิจกรรมด้านคุณธรรมของโรงเรียน ($\bar{X} = 4.27$) อยู่ในระดับมาก

ตาราง 13 แสดงค่าเฉลี่ย และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน ของการบริหารจัดการโรงเรียน
คุณธรรมของผู้บริหารสถานศึกษา ด้านการลงมือปฏิบัติเพื่อบรรลุเป้าหมาย
การเปลี่ยนแปลง (ตามคุณธรรมอัตลักษณ์ของโรงเรียน)

การบริหารจัดการโรงเรียนคุณธรรมของผู้บริหาร สถานศึกษา ด้านการลงมือปฏิบัติเพื่อบรรลุเป้าหมาย การเปลี่ยนแปลง (ตามคุณธรรมอัตลักษณ์ของโรงเรียน)	n = 226		การแปลผล
	\bar{X}	S.D.	
1. โรงเรียนมีการร่วมมือกับหน่วยงานภายนอก เพื่อขับเคลื่อนการบริหารโรงเรียนคุณธรรม	4.23	0.68	มาก
2. โรงเรียนสามารถปฏิบัติตามโครงการ/กิจกรรม โดยให้ความสำคัญกับนักเรียนเป็นหลัก	4.35	0.59	มาก
3. ครูมีส่วนร่วมในการส่งเสริมเพื่อนร่วมงานร่วมกัน พัฒนาโรงเรียนคุณธรรม	4.29	0.60	มาก
4. ครูลงมือปฏิบัติงานในโครงการคุณธรรมตามขั้นตอน ที่วางแผนไว้อย่างเป็นระบบขั้นตอน	4.38	0.56	มาก
5. ครูสามารถปฏิบัติตามแผนงานโครงการคุณธรรม ตามระยะเวลาที่กำหนด	4.38	0.57	มาก
รวมเฉลี่ย	4.32	0.50	มาก

จากตาราง 13 ระดับการบริหารจัดการโรงเรียนคุณธรรมของผู้บริหารสถานศึกษา
สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลำพูน เขต 1 ด้านการลงมือปฏิบัติ เพื่อบรรลุ
เป้าหมายการเปลี่ยนแปลง(ตามคุณธรรมอัตลักษณ์ของโรงเรียน) โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก
($\bar{X} = 4.32$) เมื่อพิจารณารายข้อพบว่า ข้อที่มีระดับความคิดเห็นเฉลี่ยสูงสุด คือ ครูสามารถ
ปฏิบัติตามแผนงานโครงการคุณธรรมตามระยะเวลาที่กำหนด ($\bar{X} = 4.38$) อยู่ในระดับมาก
รองลงมาคือ ครูลงมือปฏิบัติงานในโครงการคุณธรรมตามขั้นตอนที่วางแผนไว้อย่างเป็นระบบ
ขั้นตอน ($\bar{X} = 4.38$) อยู่ในระดับมาก ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ โรงเรียนมีการร่วมมือกับ
หน่วยงานภายนอก เพื่อขับเคลื่อนการบริหารโรงเรียนคุณธรรม ($\bar{X} = 4.23$) อยู่ในระดับมาก

ตาราง 14 แสดงค่าเฉลี่ย และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน ของการบริหารจัดการโรงเรียน
คุณธรรมของผู้บริหารสถานศึกษา ด้านการสร้างกลไกการขับเคลื่อนโรงเรียน
คุณธรรม

การบริหารจัดการโรงเรียนคุณธรรม ของผู้บริหารสถานศึกษา ด้านการสร้างกลไก การขับเคลื่อนโรงเรียนคุณธรรม	n = 226		การแปลผล
	\bar{X}	S.D.	
1. โรงเรียนมีการนิเทศติดตามภายในให้กับบุคลากร อย่างสม่ำเสมอ	4.14	0.69	มาก
2. โรงเรียนมีการสร้างระบบการจัดการความรู้ของโรงเรียน คุณธรรม	4.12	0.71	มาก
3. โรงเรียนมีการนำคุณธรรมเป้าหมายมาใช้เป็นเป้าหมาย ในการประเมินโครงการ/กิจกรรมคุณธรรม	4.29	0.63	มาก
4. ครูมีส่วนร่วมในการพัฒนาโรงเรียนคุณธรรมจาก ผลการประเมินโครงการ/กิจกรรมคุณธรรม	4.27	0.63	มาก
5. ครูร่วมประเมินผลและถอดบทเรียนความสำเร็จ การบริหารโรงเรียนคุณธรรม	4.17	0.61	มาก
รวมเฉลี่ย	4.20	0.48	มาก

จากตาราง 14 ระดับการบริหารจัดการโรงเรียนคุณธรรมของผู้บริหารสถานศึกษา
สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลำพูน เขต 1 ด้านการสร้างกลไกการ
ขับเคลื่อนโรงเรียนคุณธรรม โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.20$) เมื่อพิจารณารายข้อ
พบว่า ข้อที่มีระดับความคิดเห็นเฉลี่ยสูงสุด คือ โรงเรียนมีการนำคุณธรรมเป้าหมายมาใช้เป็น
เป้าหมายในการประเมินโครงการ/กิจกรรมคุณธรรม ($\bar{X} = 4.29$) อยู่ในระดับมาก รองลงมาคือ
ครูมีส่วนร่วมในการพัฒนาโรงเรียนคุณธรรมจากผลการประเมินโครงการ/กิจกรรมคุณธรรม
($\bar{X} = 4.27$) อยู่ในระดับมาก ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ โรงเรียนมีการสร้างระบบการ
จัดการความรู้ของโรงเรียนคุณธรรม ($\bar{X} = 4.12$) อยู่ในระดับมาก

ตอนที่ 3 ผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบการบริหารจัดการโรงเรียนคุณธรรมของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลำพูน เขต 1 จำแนกตามประสบการณ์การทำงาน และขนาดของโรงเรียน

ตาราง 15 แสดงผลการเปรียบเทียบการบริหารจัดการโรงเรียนคุณธรรมของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลำพูน เขต 1 จำแนกตามประสบการณ์การทำงาน

การบริหารจัดการโรงเรียนคุณธรรมของ ผู้บริหารสถานศึกษา	แปรปรวน	SS	df	MS	F	Sig
1. ด้านการสร้างการรับรู้และการยอมรับ	ระหว่างกลุ่ม	0.13	2	0.07	0.20	0.822*
	ภายในกลุ่ม	75.19	223	0.33		
	รวม	75.32	225			
2. ด้านการสร้างครูแกนนำและนักเรียนแกนนำ	ระหว่างกลุ่ม	0.29	2	0.14	0.57	0.564*
	ภายในกลุ่ม	56.11	223	0.25		
	รวม	56.40	225			
3. ด้านการกำหนดคุณธรรมอัตลักษณ์ของโรงเรียน	ระหว่างกลุ่ม	0.73	2	0.36	1.05	0.352*
	ภายในกลุ่ม	77.08	223	0.35		
	รวม	77.80	225			
4. ด้านการกำหนดวิธีบรรลुकุณธรรมอัตลักษณ์ของโรงเรียน	ระหว่างกลุ่ม	0.58	2	0.29	1.16	0.315*
	ภายในกลุ่ม	55.88	223	0.25		
	รวม	56.46	225			
5. ด้านการลงมือปฏิบัติเพื่อบรรลุเป้าหมายการเปลี่ยนแปลง (ตามคุณธรรมอัตลักษณ์ของโรงเรียน)	ระหว่างกลุ่ม	0.45	2	0.23	0.90	0.406*
	ภายในกลุ่ม	56.07	223	0.25		
	รวม	56.52	225			
6. ด้านการสร้างกลไกการขับเคลื่อนโรงเรียนคุณธรรม	ระหว่างกลุ่ม	0.90	2	0.45	1.20	0.304*
	ภายในกลุ่ม	83.98	223	0.38		
	รวม	84.88	225			
	ระหว่างกลุ่ม	0.45	2	0.226	0.99	0.372*
	ภายในกลุ่ม	50.80	223	0.228		
	รวม	51.24	225			

จากตาราง 15 แสดงให้เห็นว่า เมื่อเปรียบเทียบความคิดเห็นของครูผู้สอน เกี่ยวกับการบริหารจัดการโรงเรียนคุณธรรมของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลำพูน เขต 1 จำแนกตามประสบการณ์การทำงาน โดยภาพรวมมีความคิดเห็นไม่แตกต่างกัน เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า มีความคิดเห็นไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ .05 ในทุกด้าน ได้แก่ ด้านการสร้างการรับรู้และการยอมรับ ด้านการสร้างครูแกนนำและนักเรียนแกนนำ ด้านการกำหนดคุณธรรมอัตลักษณ์ของโรงเรียน ด้านการกำหนดวิธีบรรลुकุณธรรมอัตลักษณ์ของโรงเรียน ด้านการลงมือปฏิบัติเพื่อบรรลुकุณธรรมเป้าหมายการเปลี่ยนแปลง (ตามคุณธรรมอัตลักษณ์ของโรงเรียน) และด้านการสร้างกลไกการขับเคลื่อนโรงเรียนคุณธรรม

ตาราง 16 แสดงผลการเปรียบเทียบการบริหารจัดการโรงเรียนคุณธรรมของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลำพูน เขต 1 จำแนกตามขนาดของโรงเรียน

การบริหารจัดการโรงเรียนคุณธรรม ของผู้บริหารสถานศึกษา	แปรปรวน	SS	df	MS	F	Sig
1. ด้านการสร้างการรับรู้และ การยอมรับ	ระหว่างกลุ่ม	1.10	2	0.55	1.66	0.193*
	ภายในกลุ่ม	74.22	223	0.33		
	รวม	75.32	225			
2. ด้านการสร้างครูแกนนำและ นักเรียนแกนนำ	ระหว่างกลุ่ม	0.79	2	0.40	1.60	0.206*
	ภายในกลุ่ม	55.60	223	0.25		
	รวม	56.40	225			
3. ด้านการกำหนดคุณธรรม อัตลักษณ์ของโรงเรียน	ระหว่างกลุ่ม	0.62	2	0.31	0.89	0.410*
	ภายในกลุ่ม	77.18	223	0.35		
	รวม	77.80	225			
4. ด้านการกำหนดวิธีบรรลुकุณธรรม อัตลักษณ์ของโรงเรียน	ระหว่างกลุ่ม	0.89	2	0.45	1.79	0.170*
	ภายในกลุ่ม	55.57	223	0.25		
	รวม	56.46	225			
5. ด้านการลงมือปฏิบัติเพื่อบรรลुकุณธรรม เป้าหมายการเปลี่ยนแปลง (ตามคุณธรรมอัตลักษณ์ของโรงเรียน)	ระหว่างกลุ่ม	0.29	2	0.14	0.57	0.568*
	ภายในกลุ่ม	56.23	223	0.25		
	รวม	56.52	225			

ตาราง 16 (ต่อ)

การบริหารจัดการโรงเรียนคุณธรรม ของผู้บริหารสถานศึกษา	แปรปรวน	SS	df	MS	F	Sig
6. ด้านการสร้างกลไกการขับเคลื่อน โรงเรียนคุณธรรม	ระหว่างกลุ่ม	1.20	2	0.60	1.60	0.203*
	ภายในกลุ่ม	83.67	223	0.37		
	รวม	84.88	225			
	ระหว่างกลุ่ม	0.75	2	0.38	1.67	0.191*
	ภายในกลุ่ม	50.49	223	0.23		
	รวม	51.24	225			

จากตาราง 16 แสดงให้เห็นว่า เมื่อเปรียบเทียบความคิดเห็นของครูผู้สอน เกี่ยวกับการบริหารจัดการโรงเรียนคุณธรรมของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลำพูน เขต 1 จำแนกตามขนาดของโรงเรียน โดยภาพรวมมีความคิดเห็นไม่แตกต่างกัน เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า มีความคิดเห็นไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ .05 ในทุกด้าน ได้แก่ ด้านการสร้างการรับรู้และการยอมรับ ด้านการสร้างครูแกนนำและนักเรียนแกนนำ ด้านการกำหนดคุณธรรมอัตลักษณ์ของโรงเรียน ด้านการกำหนดวิธีบรรลुकุณธรรมอัตลักษณ์ของโรงเรียน ด้านการลงมือปฏิบัติเพื่อบรรลุเป้าหมายการเปลี่ยนแปลง (ตามคุณธรรมอัตลักษณ์ของโรงเรียน) และด้านการสร้างกลไกการขับเคลื่อนโรงเรียนคุณธรรม

บทที่ 5

บทสรุป

การศึกษาเรื่อง การบริหารจัดการโรงเรียนคุณธรรมของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลำพูน เขต 1 ซึ่งผู้วิจัยได้นำเสนอโดยเรียงลำดับหัวข้อ ดังนี้

1. สรุปผลการวิจัย
2. อภิปรายผลการวิจัย
3. ข้อเสนอแนะ

สรุปผลการวิจัย

ผลการศึกษากิจการบริหารจัดการโรงเรียนคุณธรรมของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลำพูน เขต 1 ผลการวิจัยสรุปได้ ดังนี้

1. การบริหารจัดการโรงเรียนคุณธรรมของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลำพูน เขต 1 ในภาพรวม การบริหารจัดการโรงเรียนคุณธรรมของผู้บริหารสถานศึกษา อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาการบริหารจัดการโรงเรียนคุณธรรมของผู้บริหารสถานศึกษา เป็นรายด้าน พบว่า การบริหารจัดการโรงเรียนคุณธรรมของผู้บริหารสถานศึกษา อยู่ในระดับมาก ทั้ง 6 ด้าน ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านการกำหนดวิธีบรรลुकุณธรรมอัตลักษณ์ของโรงเรียน รองลงมา คือ ด้านการสร้างการรับรู้และการยอมรับ ด้านการสร้างครูแกนนำและนักเรียนแกนนำ ด้านการลงมือปฏิบัติเพื่อบรรลุเป้าหมายการเปลี่ยนแปลง (ตามคุณธรรมอัตลักษณ์ของโรงเรียน) ด้านการกำหนดคุณธรรมอัตลักษณ์ของโรงเรียน ตามลำดับ ส่วนด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ด้านการสร้างกลไกการขับเคลื่อนโรงเรียนคุณธรรม โดยแต่ละด้านมีรายละเอียด ดังนี้

- 1.1 ด้านการสร้างการรับรู้และการยอมรับ ระดับการบริหารจัดการโรงเรียนคุณธรรมของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลำพูน เขต 1 ในภาพรวม พบว่า อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายข้อ พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ผู้บริหารสถานศึกษากระตุ้นสร้างการรับรู้อย่างสม่ำเสมอ โดยชี้แจงกระบวนการดำเนินงานการพัฒนาโรงเรียนคุณธรรม อยู่ในระดับมาก รองลงมา คือ ผู้บริหารสถานศึกษาสร้างการรับรู้ให้แก่บุคคลภายนอก เช่น ผู้ปกครอง ชุมชน เป็นต้น อยู่ในระดับมาก ผู้บริหาร

สถานศึกษาปลูกจิตสำนึกให้บุคลากรในโรงเรียน รวมทั้งนักเรียนตระหนักถึงพระราชดำริของในหลวงรัชกาล ที่ 9 อยู่ในระดับมาก ผู้บริหารสถานศึกษามีการจัดประชุมชี้แจงให้ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องทราบ เพื่อสร้างความตระหนักและความเข้าใจเรื่องโรงเรียนคุณธรรม อยู่ในระดับมาก ตามลำดับ ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ ผู้บริหารสถานศึกษาชี้แจงหน้าที่ความรับผิดชอบที่โรงเรียนต้องดำเนินงานพัฒนาคุณธรรมให้นักเรียน อยู่ในระดับมาก

1.2 ด้านการสร้างครูแกนนำและนักเรียนแกนนำ ระดับการบริหารจัดการโรงเรียนคุณธรรมของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลำพูน เขต 1 ในภาพรวม พบว่า อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ผู้บริหารสถานศึกษาคัดเลือกครูแกนนำโดยพิจารณาตามความเหมาะสม อยู่ในระดับมาก รองลงมา คือ ครูแกนนำมีภาวะผู้นำ มีทัศนคติที่ดีต่อการพัฒนาคุณธรรม มีมนุษยสัมพันธ์ที่ดี อยู่ในระดับมาก ผู้บริหารสถานศึกษาส่งเสริม และพัฒนาครูแกนนำให้สามารถดำเนินงานตามแนวทางของโรงเรียนคุณธรรม อยู่ในระดับมาก ครูแกนนำมีการทำงานเป็นทีม มีส่วนร่วมในการทำงานและแบ่งหน้าที่ได้ชัดเจนและครอบคลุม อยู่ในระดับมาก ตามลำดับ ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ นักเรียนแกนนำแสวงหาโอกาสในการปฏิบัติงาน เพื่อพัฒนาตนเอง ด้านคุณธรรมอยู่เสมอ อยู่ในระดับมาก

1.3 ด้านการกำหนดคุณธรรมอัตลักษณ์ของโรงเรียน ระดับการบริหารจัดการโรงเรียนคุณธรรมของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลำพูน เขต 1 ในภาพรวม พบว่า อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ครูมีส่วนร่วมในการรวบรวมและจัดกลุ่มพฤติกรรมที่พึงประสงค์และไม่พึงประสงค์ของนักเรียน อยู่ในระดับมาก รองลงมา คือ ครูมีส่วนร่วมในการส่งเสริมพฤติกรรมที่พึงประสงค์และหาแนวทางแก้ไขพฤติกรรมที่พึงประสงค์และไม่พึงประสงค์ของนักเรียน อยู่ในระดับมาก โรงเรียนมีการกำหนดพฤติกรรมบ่งชี้/ข้อปฏิบัติที่เกี่ยวข้องกับคุณธรรมเป้าหมาย อยู่ในระดับมาก ผู้บริหารสถานศึกษา ครู นักเรียนมีการกำหนดนโยบายหรือข้อตกลงร่วมกันเกี่ยวกับคุณธรรมอัตลักษณ์ อยู่ในระดับมาก ตามลำดับ ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ โรงเรียนมีการจัดประชุมกลุ่มผู้บริหาร กลุ่มครู กลุ่มนักเรียน เพื่อค้นหาคุณธรรมเป้าหมายและพฤติกรรมบ่งชี้เชิงบวกของแต่ละกลุ่ม อยู่ในระดับมาก

1.4 ด้านการกำหนดวิธีบรรลुकคุณธรรมอัตลักษณ์ของโรงเรียน ระดับการบริหารจัดการโรงเรียนคุณธรรมของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลำพูน เขต 1 ในภาพรวม พบว่า อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ครูนำกิจกรรมด้านคุณธรรมมาใช้ในการจัดการเรียนรู้กับนักเรียนกับ

วิชาต่าง ๆ บูรณาการคุณธรรมในการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน รวมทั้งจัดสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการพัฒนาคุณธรรมในชั้นเรียน อยู่ในระดับมาก รองลงมา คือ ครูปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ดี ด้านคุณธรรมให้กับนักเรียน อยู่ในระดับมาก โรงเรียนมีการจัดโครงการ/กิจกรรมด้านคุณธรรมอย่างต่อเนื่อง อยู่ในระดับมาก โรงเรียนส่งเสริมให้นักเรียนมีส่วนร่วมคิดโครงการคุณธรรมที่สอดคล้องกับคุณธรรมเป้าหมายที่กำหนดไว้ อยู่ในระดับมากตามลำดับ ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ โรงเรียนส่งเสริมให้นักเรียนมีส่วนร่วมลงมือปฏิบัติโครงการ/กิจกรรมด้านคุณธรรมของโรงเรียน อยู่ในระดับมาก

1.5 ด้านการลงมือปฏิบัติเพื่อบรรลุเป้าหมายการเปลี่ยนแปลง (ตามคุณธรรมอัตลักษณ์ของโรงเรียน) ระดับการบริหารจัดการโรงเรียนคุณธรรมของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลำพูน เขต 1 ในภาพรวม พบว่า อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ครูสามารถปฏิบัติตามแผนงานโครงการคุณธรรมตามระยะเวลาที่กำหนด อยู่ในระดับมาก รองลงมา คือ ครูลงมือปฏิบัติงานในโครงการคุณธรรมตามขั้นตอนที่วางแผนไว้อย่างเป็นระบบขั้นตอน อยู่ในระดับมาก โรงเรียนสามารถปฏิบัติตามโครงการ/กิจกรรม โดยให้ความสำคัญกับนักเรียนเป็นหลัก อยู่ในระดับมาก ครูมีส่วนร่วมในการส่งเสริมเพื่อนร่วมงานร่วมกันพัฒนาโรงเรียนคุณธรรม อยู่ในระดับมาก ตามลำดับ ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ โรงเรียนมีการร่วมมือกับหน่วยงานภายนอก เพื่อขับเคลื่อนการบริหารโรงเรียนคุณธรรม อยู่ในระดับมาก

1.6 ด้านการสร้างกลไกการขับเคลื่อนโรงเรียนคุณธรรม ระดับการบริหารจัดการโรงเรียนคุณธรรมของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลำพูน เขต 1 ในภาพรวม พบว่า อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ โรงเรียนมีการนำคุณธรรมเป้าหมายมาใช้เป็นเป้าหมายในการประเมินโครงการ/กิจกรรมคุณธรรม อยู่ในระดับมาก รองลงมา คือ ครูมีส่วนร่วมในการพัฒนาโรงเรียนคุณธรรมจากผลการประเมินโครงการ/กิจกรรมคุณธรรม อยู่ในระดับมาก ครูร่วมประเมินผลและถอดบทเรียนความสำเร็จการบริหารโรงเรียนคุณธรรม อยู่ในระดับมาก โรงเรียนมีการนิเทศติดตามภายในให้กับบุคลากรอย่างสม่ำเสมอ อยู่ในระดับมาก ตามลำดับ ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ โรงเรียนมีการสร้างระบบการจัดการความรู้ของโรงเรียนคุณธรรม อยู่ในระดับมาก

2. จากผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบความคิดเห็นของครูผู้สอน เกี่ยวกับการบริหารจัดการโรงเรียนคุณธรรมของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลำพูน เขต 1 จำแนกตามประสบการณ์การทำงาน และขนาดของโรงเรียน ดังนี้

2.1 จากการเปรียบเทียบความคิดเห็นของครูผู้สอน เกี่ยวกับการบริหารจัดการโรงเรียนคุณธรรมของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลำพูน เขต 1 จำแนกตามประสบการณ์การทำงาน โดยภาพรวม พบว่า มีความคิดเห็นไม่แตกต่างกัน เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า มีความคิดเห็นไม่แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ .05 ในทุกด้าน

2.2 เมื่อเปรียบเทียบความคิดเห็นของครูผู้สอน เกี่ยวกับการบริหารจัดการโรงเรียนคุณธรรมของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลำพูน เขต 1 จำแนกตามขนาดของโรงเรียน โดยภาพรวม พบว่า มีความคิดเห็นไม่แตกต่างกัน เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า มีความคิดเห็นไม่แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ .05 ในทุกด้าน

อภิปรายผลการวิจัย

การอภิปรายผลการวิจัย ผู้วิจัยได้มีประเด็นสำคัญมาอภิปราย ดังนี้

1. การบริหารจัดการโรงเรียนคุณธรรมของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลำพูน เขต 1 โดยภาพรวมการบริหารจัดการโรงเรียนคุณธรรมของผู้บริหารสถานศึกษา อยู่ในระดับมาก ทุกด้าน โดยมีรายละเอียดดังนี้

1.1 จากการศึกษาด้านการสร้างการรับรู้และการยอมรับ ผลการศึกษาพบว่า การบริหารจัดการโรงเรียนคุณธรรมของผู้บริหารสถานศึกษา อยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า ผู้บริหารมีการประชุมเพื่อสร้างความรู้ความเข้าใจให้กับคณะกรรมการสถานศึกษา คณะครู นักเรียน และผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้อง เพื่อให้มีความเข้าใจที่ตรงกันในการพัฒนาโรงเรียนคุณธรรม ผู้บริหาร มีการกระตุ้นสร้างการรับรู้อย่างสม่ำเสมอ โดยชี้แจงกระบวนการดำเนินงานการพัฒนาโรงเรียนคุณธรรม ตลอดจนชี้แจงหน้าที่ความรับผิดชอบที่โรงเรียนต้องดำเนินการพัฒนาคุณธรรมให้คณะครูทราบ และผู้บริหารมีการสร้างการรับรู้ให้แก่บุคคลภายนอก เช่น ผู้ปกครอง ชุมชน เป็นต้น ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ธนายุทธ ช่อมะลี (2563) ได้ศึกษาเรื่อง ปัจจัยทางการบริหารที่ส่งผลต่อความสำเร็จในการบริหารงานโรงเรียนคุณธรรม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 2 พบว่า การบริหารจัดการโรงเรียนคุณธรรมของผู้บริหารสถานศึกษา ด้านการสร้างการรับรู้และการยอมรับ

อยู่ในระดับมาก และสอดคล้องกับงานวิจัยของ จักรี วงศ์อักษร (2562) ได้ศึกษาเรื่อง ประสิทธิภาพการดำเนินงานโรงเรียนคุณธรรม สพฐ. สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา มัธยมศึกษา เขต 23 พบว่า การบริหารจัดการโรงเรียนคุณธรรมของผู้บริหารสถานศึกษา ด้านการสร้างการรับรู้และการยอมรับ อยู่ในระดับมาก

1.2 จากการศึกษาด้านการสร้างครูแกนนำและนักเรียนแกนนำ ผลการศึกษา พบว่า การบริหารจัดการโรงเรียนคุณธรรมของผู้บริหารสถานศึกษา อยู่ในระดับมาก ทั้งนี้ อาจเป็นเพราะว่า ผู้บริหารคัดเลือกครูแกนนำโดยพิจารณาตามความเหมาะสม เพื่อให้ทำหน้าที่เป็นวิทยากรของโรงเรียน ในการจัดอบรมเพื่อนครูและนักเรียนแกนนำ ผู้บริหารและครูแกนนำมีภาวะผู้นำ มีทัศนคติที่ดีต่อกระบวนการพัฒนาโรงเรียนคุณธรรม นอกจากนี้ ผู้บริหารมีการแบ่งหน้าที่ในการทำงานอย่างชัดเจน ครอบคลุม เน้นการทำงานเป็นทีมและการมีส่วนร่วม ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ธนายุทธ ช่อมะลิ (2563) ได้ศึกษาเรื่อง ปัจจัยทางการบริหารที่ส่งผลต่อความสำเร็จในการบริหารงานโรงเรียนคุณธรรม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 2 พบว่า การบริหารจัดการโรงเรียนคุณธรรมของผู้บริหารสถานศึกษา ด้านการสร้างครูแกนนำและนักเรียนแกนนำ อยู่ในระดับมาก และไม่สอดคล้องกับงานวิจัยของ สุมาลี ผาสุข (2564) ได้ศึกษาเรื่อง การพัฒนารูปแบบการขับเคลื่อนโรงเรียนคุณธรรม สพฐ. ของโรงเรียนบ้านตรอกสะเดา พบว่า การบริหารจัดการโรงเรียนคุณธรรมของผู้บริหารสถานศึกษา ด้านการสร้างครูแกนนำและนักเรียนแกนนำ อยู่ในระดับปานกลาง

1.3 จากการศึกษาด้านการกำหนดคุณธรรมอัตลักษณ์ของโรงเรียน ผลการศึกษา พบว่า การบริหารจัดการโรงเรียนคุณธรรมของผู้บริหารสถานศึกษา อยู่ในระดับมาก ทั้งนี้ อาจเป็นเพราะว่า ผู้บริหาร ครู นักเรียน ร่วมกันกำหนดเป้าหมายของการพัฒนาโรงเรียนคุณธรรมและร่วมกันกำหนดพฤติกรรมบ่งชี้เชิงบวกที่มุ่งแก้ไขพฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์ของนักเรียนและมีส่วนร่วมในการส่งเสริมพฤติกรรมที่พึงประสงค์ของนักเรียน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ญัฐพร ส่งศรี (2561) ได้ศึกษาเรื่อง การบริหารจัดการโรงเรียนคุณธรรมของโรงเรียนกลุ่มเครือข่ายบ้านโป่ง ที่ 3 พบว่า การบริหารจัดการโรงเรียนคุณธรรมของผู้บริหารสถานศึกษา ด้านการกำหนดคุณธรรมอัตลักษณ์ของโรงเรียน อยู่ในระดับมาก ซึ่งไม่สอดคล้องกับงานวิจัยของ เกரியงไกร ผาดไธสง (2562) ได้ศึกษาเรื่อง แนวทางการส่งเสริมการบริหารจัดการโรงเรียนคุณธรรม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี พบว่า การบริหารจัดการโรงเรียนคุณธรรมของผู้บริหารสถานศึกษา ด้านการกำหนดคุณธรรมอัตลักษณ์ของโรงเรียน อยู่ในระดับปานกลาง

1.4 จากการศึกษาด้านการกำหนดวิธีบรรลุคุณธรรมอัตลักษณ์ของโรงเรียน ผลการศึกษาพบว่า การบริหารจัดการโรงเรียนคุณธรรมของผู้บริหารสถานศึกษา อยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า ผู้บริหาร และครู มีเป้าหมายของการปฏิบัติงานอย่าง ชัดเจน มีการใช้เครื่องมือและวิธีการช่วยให้บรรลุตามเป้าหมาย โดยส่งเสริมให้นักเรียนมีส่วนร่วม คิดโครงการคุณธรรมที่สอดคล้องกับเป้าหมายที่กำหนดไว้ ครูปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ดี ด้านคุณธรรมให้กับนักเรียน ครูนำกิจกรรมด้านคุณธรรมมาใช้ในการจัดการเรียนรู้กับนักเรียน ในรายวิชาต่าง ๆ บูรณาการคุณธรรมเข้ากับกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน รวมทั้งจัดสภาพแวดล้อม ที่เอื้อต่อการพัฒนาคุณธรรมในชั้นเรียน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ เกรียงไกร ผาดโอง (2562) ได้ศึกษาเรื่อง แนวทางการส่งเสริมการบริหารจัดการโรงเรียนคุณธรรม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี พบว่า การบริหารจัดการโรงเรียน คุณธรรมของผู้บริหารสถานศึกษา ด้านการกำหนดวิธีบรรลุคุณธรรมอัตลักษณ์ของโรงเรียน อยู่ในระดับมาก และไม่สอดคล้องกับงานวิจัยของ พงษ์พันธ์ ดิยะบุตร (2562) ได้ศึกษาเรื่อง การดำเนินงานโครงการโรงเรียนคุณธรรมของสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในจังหวัด พระนครศรีอยุธยา พบว่า การบริหารจัดการโรงเรียนคุณธรรมของผู้บริหารสถานศึกษา ด้านการกำหนดวิธีบรรลุคุณธรรมอัตลักษณ์ของโรงเรียน อยู่ในระดับน้อย

1.5 จากการศึกษาด้านการลงมือปฏิบัติเพื่อบรรลุเป้าหมายการเปลี่ยนแปลง (ตามคุณธรรมอัตลักษณ์ของโรงเรียน) ผลการศึกษาพบว่า การบริหารจัดการโรงเรียน คุณธรรมของผู้บริหารสถานศึกษา อยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า ผู้บริหารมีการกระตุ้น สร้างการมีส่วนร่วมจากทุกฝ่าย เพื่อให้เกิดการปฏิบัติทั้งโรงเรียน โรงเรียนมีการร่วมมือกับ หน่วยงานภายนอก เพื่อขับเคลื่อนการบริหารโรงเรียนคุณธรรม ครูมีส่วนร่วมในการส่งเสริม เพื่อนร่วมงานร่วมกันพัฒนาโรงเรียนคุณธรรม โดยสามารถปฏิบัติงานในโครงการคุณธรรม ได้อย่างเป็นระบบขั้นตอนและตามระยะเวลาที่กำหนด ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ พงษ์พันธ์ ดิยะบุตร (2562) ได้ศึกษาเรื่อง การดำเนินงานโครงการโรงเรียนคุณธรรมของ สถานศึกษาขั้นพื้นฐานในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา พบว่า การบริหารจัดการโรงเรียน คุณธรรมของผู้บริหารสถานศึกษา ด้านการลงมือปฏิบัติเพื่อบรรลุเป้าหมายการเปลี่ยนแปลง (ตามคุณธรรมอัตลักษณ์ของโรงเรียน) อยู่ในระดับมาก และสอดคล้องกับงานวิจัยของ จักรี วงศ์อักษร (2562) ได้ศึกษาเรื่อง ประสิทธิภาพการดำเนินงานโรงเรียนคุณธรรม สพฐ. สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 23 พบว่า การบริหารจัดการโรงเรียน คุณธรรมของผู้บริหารสถานศึกษา ด้านการลงมือปฏิบัติเพื่อบรรลุเป้าหมายการเปลี่ยนแปลง (ตามคุณธรรมอัตลักษณ์ของโรงเรียน) อยู่ในระดับมาก

1.6 จากการศึกษาด้านการสร้างกลไกการขับเคลื่อนโรงเรียนคุณธรรม ผลการศึกษาพบว่า การบริหารจัดการโรงเรียนคุณธรรมของผู้บริหารสถานศึกษา อยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า ผู้บริหารมีเครื่องมือที่เป็นกลไกสำคัญในการขับเคลื่อนโรงเรียนคุณธรรมที่ช่วยให้โรงเรียนประสบความสำเร็จ โดยมีการนิเทศติดตามภายในให้กับบุคลากรอย่างสม่ำเสมอ มีการนำคุณธรรมเป้าหมายมาใช้เป็นเป้าหมายในการประเมินโครงการ/กิจกรรมคุณธรรม ครูร่วมประเมินผลและถอดบทเรียนความสำเร็จของการบริหารโรงเรียนคุณธรรม ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ สุมาลี ผาสุข (2564) ได้ศึกษาเรื่อง การพัฒนารูปแบบการขับเคลื่อนโรงเรียนคุณธรรม สพฐ. ของโรงเรียนบ้านตรอกสะเดา พบว่า การบริหารจัดการโรงเรียนคุณธรรมของผู้บริหารสถานศึกษา ด้านการสร้างกลไกการขับเคลื่อนโรงเรียนคุณธรรม อยู่ในระดับมาก และสอดคล้องกับงานวิจัยของ ญัฐพร สังศรี (2561) ได้ศึกษาเรื่อง การบริหารจัดการโรงเรียนคุณธรรมของโรงเรียนกลุ่มเครือข่ายบ้านโป่งที่ 3 พบว่า การบริหารจัดการโรงเรียนคุณธรรมของผู้บริหารสถานศึกษา ด้านการสร้างกลไกการขับเคลื่อนโรงเรียนคุณธรรม อยู่ในระดับมาก

2. จากผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบความคิดเห็นของครูผู้สอน เกี่ยวกับการบริหารจัดการโรงเรียนคุณธรรมของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลำพูน เขต 1 จำแนกตามประสบการณ์การทำงาน และขนาดของโรงเรียน สามารถอภิปรายผลได้ดังนี้

2.1 จากผลการเปรียบเทียบความคิดเห็นของครูผู้สอน เกี่ยวกับการบริหารจัดการโรงเรียนคุณธรรมของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลำพูน เขต 1 จำแนกตามประสบการณ์การทำงาน โดยภาพรวมมีความคิดเห็นไม่แตกต่างกัน เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า

2.1.1 จากผลการเปรียบเทียบประสบการณ์การทำงาน ด้านการสร้างการรับรู้และการยอมรับ มีความคิดเห็นไม่แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ .05 ทั้งนี้ อาจเป็นเพราะว่า ผู้บริหารมีการประชุมเพื่อสร้างความเข้าใจให้กับคณะกรรมการสถานศึกษา ครู นักเรียน และผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้อง เพื่อให้มีความเข้าใจที่ตรงกันในการพัฒนาโรงเรียนคุณธรรม ผู้บริหารมีการกระตุ้นในกระบวนการทำงาน และมีการสร้างการรับรู้ให้แก่บุคคลภายนอก เช่น ผู้ปกครอง ชุมชน เป็นต้น ซึ่งไม่สอดคล้องกับงานวิจัยของ กนกวรรณ ชื่นใจจิตต์ (2561) ได้ศึกษาเรื่อง การบริหารโครงการโรงเรียนคุณธรรมในอำเภอเมือง จังหวัดระยอง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 18 พบว่า ผลการเปรียบเทียบการบริหารโครงการโรงเรียนคุณธรรมในอำเภอเมือง จังหวัดระยอง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่

การศึกษามัธยมศึกษา เขต 18 จำแนกตามประสบการณ์การทำงาน ด้านการสร้างการรับรู้และการยอมรับ มีความคิดเห็นแตกต่างกัน

2.1.2 จากผลการเปรียบเทียบประสบการณ์การทำงาน ด้านการสร้างครูแกนนำและนักเรียนแกนนำ มีความคิดเห็นไม่แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ .05 ทั้งนี้ อาจเป็นเพราะว่า ผู้บริหารคัดเลือกครูแกนนำโดยพิจารณาตามความเหมาะสม เพื่อให้ทำหน้าที่เป็นวิทยากรของโรงเรียนในการจัดอบรมเพื่อนครูและนักเรียนแกนนำ ผู้บริหารมีการแบ่งหน้าที่ในการทำงานอย่างชัดเจน ครอบคลุม เน้นการทำงานเป็นทีม และการมีส่วนร่วมของทุกฝ่าย ซึ่งไม่สอดคล้องกับงานวิจัยของ กนกวรรณ ชื่นใจจิตต์ (2561) ได้ศึกษาเรื่อง การบริหารโครงการโรงเรียนคุณธรรมในอำเภอเมือง จังหวัดระยอง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 18 พบว่า ผลการเปรียบเทียบการบริหารโครงการโรงเรียนคุณธรรมใน อำเภอเมือง จังหวัดระยอง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 18 จำแนกตามประสบการณ์การทำงาน ด้านการสร้างครูแกนนำและนักเรียนแกนนำมีความคิดเห็นแตกต่างกัน

2.1.3 จากผลการเปรียบเทียบประสบการณ์การทำงาน ด้านการกำหนดคุณธรรมอัตลักษณ์ของโรงเรียน มีความคิดเห็นไม่แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ .05 ทั้งนี้ อาจเป็นเพราะว่า ผู้บริหารมีการจัดประชุมร่วมกับคณะครูและนักเรียน เพื่อกำหนดคุณธรรมเป้าหมาย พฤติกรรมบ่งชี้เชิงบวก และนโยบายหรือข้อตกลงร่วมกันเกี่ยวกับคุณธรรมอัตลักษณ์ของโรงเรียน ซึ่งไม่สอดคล้องกับงานวิจัยของ จักรี วงศ์อักษร (2562) ได้ศึกษาเรื่อง ประสิทธิผลการดำเนินงานโรงเรียนคุณธรรม สพฐ. สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 23 พบว่า ผลการเปรียบเทียบประสิทธิผลการดำเนินงานโรงเรียนคุณธรรม สพฐ. สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 23 จำแนกตามประสบการณ์การทำงาน ด้านการกำหนดคุณธรรมอัตลักษณ์ของโรงเรียน มีความคิดเห็นแตกต่างกัน

2.1.4 จากผลการเปรียบเทียบประสบการณ์การทำงาน ด้านการกำหนดวิธีบรรลुकุณธรรมอัตลักษณ์ของโรงเรียน มีความคิดเห็นไม่แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ .05 ทั้งนี้ อาจเป็นเพราะว่า ผู้บริหารและครู มีเป้าหมายของการปฏิบัติงานอย่างชัดเจน มีการใช้เครื่องมือและวิธีการช่วยให้บรรลุตามเป้าหมาย โดยส่งเสริมให้นักเรียนมีส่วนร่วมคิดโครงการคุณธรรมที่สอดคล้องกับเป้าหมายที่กำหนดไว้ ซึ่งไม่สอดคล้องกับงานวิจัยของ กนกวรรณ ชื่นใจจิตต์ (2561) ได้ศึกษาเรื่อง การบริหารโครงการโรงเรียนคุณธรรมในอำเภอเมือง จังหวัดระยอง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 18 พบว่า ผลการเปรียบเทียบการบริหารโครงการโรงเรียนคุณธรรมในอำเภอเมือง จังหวัดระยอง สังกัด

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 18 จำแนกตามประสบการณ์การทำงาน ด้านการกำหนดวิธีบรรลुकุณธรรมอัตลักษณ์ของโรงเรียน มีความคิดเห็นแตกต่างกัน

2.1.5 จากผลการเปรียบเทียบประสบการณ์การทำงาน ด้านการลงมือปฏิบัติ เพื่อบรรลุเป้าหมายการเปลี่ยนแปลง (ตามคุณธรรมอัตลักษณ์ของโรงเรียน) มีความคิดเห็นไม่แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ .05 ทั้งนี้ อาจเป็นเพราะว่า ผู้บริหารมีการกระตุ้นสร้างการมีส่วนร่วมจากทุกฝ่าย เพื่อให้เกิดการปฏิบัติทั้งโรงเรียน มีการร่วมมือกับหน่วยงานภายนอก เพื่อขับเคลื่อนการบริหารโรงเรียนคุณธรรม ครูมีส่วนร่วมในการส่งเสริมเพื่อนร่วมงานให้สามารถร่วมกันพัฒนาโรงเรียนคุณธรรม โดยปฏิบัติงานในโครงการคุณธรรมได้อย่างเป็นระบบขั้นตอนและตามระยะเวลาที่กำหนด ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ธนายุทธ ช่อมะลิ (2563) ได้ศึกษาเรื่อง ปัจจัยทางการบริหารที่ส่งผลต่อความสำเร็จในการบริหารงานโรงเรียนคุณธรรม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 2 พบว่า ผลการเปรียบเทียบปัจจัยทางการบริหารที่ส่งผลต่อความสำเร็จในการบริหารงานโรงเรียนคุณธรรม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 2 จำแนกตามประสบการณ์ในการปฏิบัติงาน ด้านการลงมือปฏิบัติเพื่อบรรลุเป้าหมายการเปลี่ยนแปลง (ตามคุณธรรมอัตลักษณ์ของโรงเรียน) มีความคิดเห็นไม่แตกต่างกัน

2.1.6 จากผลการเปรียบเทียบประสบการณ์การทำงาน ด้านการสร้างกลไกการขับเคลื่อนโรงเรียนคุณธรรม มีความคิดเห็นไม่แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ .05 ทั้งนี้ อาจเป็นเพราะว่า ผู้บริหารมีเครื่องมือที่เป็นกลไกสำคัญในการขับเคลื่อนโรงเรียนคุณธรรมที่ช่วยให้โรงเรียนประสบความสำเร็จ โดยมีการนิเทศติดตามภายในให้กับบุคลากรอย่างสม่ำเสมอ จากนั้นครูร่วมกันประเมินผลโครงการและถอดบทเรียนความสำเร็จการบริหารโรงเรียนคุณธรรม ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ธนายุทธ ช่อมะลิ (2563) ได้ศึกษาเรื่อง ปัจจัยทางการบริหารที่ส่งผลต่อความสำเร็จในการบริหารงานโรงเรียนคุณธรรม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 2 พบว่า ผลการเปรียบเทียบปัจจัยทางการบริหารที่ส่งผลต่อความสำเร็จในการบริหารงานโรงเรียนคุณธรรม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 2 จำแนกตามประสบการณ์ในการปฏิบัติงาน ด้านการสร้างกลไกการขับเคลื่อนโรงเรียนคุณธรรม มีความคิดเห็นไม่แตกต่างกัน

2.2 จากผลการเปรียบเทียบความคิดเห็นของครูผู้สอน เกี่ยวกับการบริหารจัดการโรงเรียนคุณธรรมของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลำพูน เขต 1 จำแนกตามขนาดของโรงเรียน โดยภาพรวมมีความคิดเห็นไม่แตกต่างกัน เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า

2.2.1 จากผลการเปรียบเทียบขนาดของโรงเรียน ด้านการสร้างการรับรู้และการยอมรับ มีความคิดเห็นไม่แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ .05 ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า ผู้บริหารมีการประชุมเพื่อสร้างความเข้าใจให้กับคณะกรรมการสถานศึกษา ครู นักเรียน และผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้อง เพื่อให้มีความเข้าใจที่ตรงกันในการพัฒนาโรงเรียน คุณธรรม มีการสร้างการรับรู้ให้แก่บุคคลภายนอก เช่น ผู้ปกครอง ชุมชน เป็นต้น ซึ่งไม่สอดคล้องกับงานวิจัยของ กนกวรรณ ชื่นใจจิตต์ (2561) ได้ศึกษาเรื่อง การบริหารโครงการโรงเรียนคุณธรรมในอำเภอเมือง จังหวัดระยอง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 18 พบว่า ผลการเปรียบเทียบการบริหารโครงการโรงเรียนคุณธรรมในอำเภอเมือง จังหวัดระยอง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 18 จำแนกตามขนาดของโรงเรียน ด้านการสร้างการรับรู้และการยอมรับ มีความคิดเห็นแตกต่างกัน

2.2.2 จากผลการเปรียบเทียบขนาดของโรงเรียน ด้านการสร้างครูแกนนำ และนักเรียนแกนนำ มีความคิดเห็นไม่แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ .05 ทั้งนี้ อาจเป็นเพราะว่า ผู้บริหารคัดเลือกครูแกนนำโดยพิจารณาตามความเหมาะสม เพื่อให้ทำหน้าที่เป็นวิทยากรของโรงเรียนในการจัดอบรมเพื่อนครูและนักเรียนแกนนำ ผู้บริหาร ส่งเสริมและพัฒนาครูแกนนำให้สามารถดำเนินงานตามแนวทางของโรงเรียนคุณธรรม ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ กนกวรรณ ชื่นใจจิตต์ (2561) ได้ศึกษาเรื่อง การบริหารโครงการโรงเรียนคุณธรรมในอำเภอเมือง จังหวัดระยอง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 18 พบว่า ผลการเปรียบเทียบการบริหารโครงการโรงเรียนคุณธรรมในอำเภอเมือง จังหวัดระยอง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 18 จำแนกตามขนาดของโรงเรียน ด้านการสร้างครูแกนนำและนักเรียนแกนนำ มีความคิดเห็นไม่แตกต่างกัน

2.2.3 จากผลการเปรียบเทียบขนาดของโรงเรียน ด้านการกำหนดคุณธรรมอัตลักษณ์ของโรงเรียน มีความคิดเห็นไม่แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ .05 ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า ผู้บริหารมีการจัดประชุมร่วมกับคณะครูและนักเรียน เพื่อกำหนดคุณธรรมเป้าหมาย พฤติกรรมบ่งชี้เชิงบวก และนโยบายหรือข้อตกลงร่วมกันเกี่ยวกับคุณธรรมอัตลักษณ์ของโรงเรียน ครูมีส่วนร่วมในการส่งเสริมพฤติกรรมที่พึงประสงค์และหาแนวทางแก้ไขพฤติกรรมที่พึงประสงค์และไม่พึงประสงค์ของนักเรียน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ จักรี วงศ์อักษร (2562) ได้ศึกษาเรื่อง ประสิทธิภาพการดำเนินงานโรงเรียนคุณธรรม สพฐ. สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 23 พบว่า ผลการเปรียบเทียบประสิทธิภาพการดำเนินงานโรงเรียนคุณธรรม สพฐ. สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา

มัธยมศึกษา เขต 23 จำแนกตามขนาดของโรงเรียน ด้านการกำหนดคุณธรรมอัตลักษณ์ของโรงเรียน มีความคิดเห็นไม่แตกต่างกัน

2.2.4 จากผลการเปรียบเทียบขนาดของโรงเรียน ด้านการกำหนดวิธีบรรลุนคุณธรรมอัตลักษณ์ของโรงเรียน มีความคิดเห็นไม่แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ .05 ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า ผู้บริหาร และครูส่งเสริมให้นักเรียนมีส่วนร่วมในการคิดโครงการคุณธรรมที่สอดคล้องกับคุณธรรมเป้าหมายที่กำหนดไว้ นอกจากนี้ผู้บริหารและครูยังปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ดีด้านคุณธรรมให้กับนักเรียน ซึ่งไม่สอดคล้องกับงานวิจัยของ กนกวรรณ ชื่นใจจิตต์ (2561) ได้ศึกษาเรื่อง การบริหารโครงการโรงเรียนคุณธรรมในอำเภอเมือง จังหวัดระยอง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 18 พบว่า ผลการเปรียบเทียบการบริหารโครงการโรงเรียนคุณธรรมในอำเภอเมือง จังหวัดระยอง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 18 จำแนกตามขนาดของโรงเรียน ด้านการกำหนดวิธีบรรลุนคุณธรรมอัตลักษณ์ของโรงเรียน มีความคิดเห็นแตกต่างกัน

2.2.5 จากผลการเปรียบเทียบขนาดของโรงเรียน ด้านการลงมือปฏิบัติ เพื่อบรรลุเป้าหมายการเปลี่ยนแปลง (ตามคุณธรรมอัตลักษณ์ของโรงเรียน) มีความคิดเห็นไม่แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ .05 ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า ผู้บริหารมีการกระตุ้นสร้างการมีส่วนร่วมจากทุกฝ่าย เพื่อให้เกิดการปฏิบัติทั้งโรงเรียน ครูมีส่วนร่วมในการส่งเสริมเพื่อนร่วมงานให้สามารถร่วมกันพัฒนาโรงเรียนคุณธรรม โดยปฏิบัติงานในโครงการคุณธรรมได้อย่างเป็นระบบขั้นตอนและตามระยะเวลาที่กำหนด ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ธนาอุทิศ ช่อมะลี (2563) ได้ศึกษาเรื่อง ปัจจัยทางการบริหารที่ส่งผลต่อความสำเร็จในการบริหารงานโรงเรียนคุณธรรม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาศงขลา เขต 2 พบว่า ผลการเปรียบเทียบปัจจัยทางการบริหารที่ส่งผลต่อความสำเร็จในการบริหารงานโรงเรียนคุณธรรม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาศงขลา เขต 2 จำแนกตามขนาดโรงเรียน ด้านการลงมือปฏิบัติเพื่อบรรลุเป้าหมายการเปลี่ยนแปลง (ตามคุณธรรมอัตลักษณ์ของโรงเรียน) มีความคิดเห็นไม่แตกต่างกัน

2.2.6 จากผลการเปรียบเทียบขนาดของโรงเรียน ด้านการสร้างกลไกการขับเคลื่อนโรงเรียนคุณธรรม มีความคิดเห็นไม่แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ .05 ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า ผู้บริหารมีเครื่องมือที่เป็นกลไกสำคัญในการขับเคลื่อนโรงเรียนคุณธรรมที่ช่วยให้โรงเรียนประสบความสำเร็จ โดยมีการนิเทศติดตามภายในให้กับบุคลากรอย่างสม่ำเสมอ จากนั้นนำมาสร้างเป็นระบบการจัดการความรู้ของโรงเรียนคุณธรรม ซึ่งไม่สอดคล้องกับงานวิจัยของ ธนาอุทิศ ช่อมะลี (2563) ได้ศึกษาเรื่อง ปัจจัยทางการบริหาร

ที่ส่งผลต่อความสำเร็จในการบริหารงานโรงเรียนคุณธรรม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาสกลนคร เขต 2 พบว่า ผลการเปรียบเทียบปัจจัยทางการบริหารที่ส่งผล ต่อความสำเร็จในการบริหารงานโรงเรียนคุณธรรม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาสกลนคร เขต 2 จำแนกตามขนาดโรงเรียน ด้านการสร้างกลไกการขับเคลื่อน โรงเรียนคุณธรรม มีความคิดเห็นแตกต่างกัน

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

จากการศึกษาการบริหารจัดการโรงเรียนคุณธรรมของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลำพูน เขต 1 มีข้อเสนอแนะ ดังนี้

1. ด้านการสร้างการรับรู้และการยอมรับ

1.1 ควรส่งเสริมให้ผู้บริหารมีการวางแผนการดำเนินงานในการกำหนดเป้าหมาย และมองภาพในอนาคตที่นำไปสู่การพัฒนาโรงเรียนคุณธรรม

1.2 ควรส่งเสริมให้บุคลากรที่มีส่วนเกี่ยวข้องเข้าร่วมประชุมอย่างต่อเนื่องผู้บริหาร ควรชี้แจงบทบาทหน้าที่ความรับผิดชอบให้ชัดเจน

2. ด้านการสร้างครูแกนนำและนักเรียนแกนนำ

2.1 ควรส่งเสริมให้ครูแกนนำและนักเรียนแกนนำแสวงหาโอกาสพัฒนาตนเองด้าน คุณธรรมอย่างสม่ำเสมอ

2.2 ควรส่งเสริมให้เกิดกระบวนการทำงานเป็นทีม ให้ทุกคนมีส่วนร่วมในการ ทำงานและแบ่งหน้าที่ได้ชัดเจนและครอบคลุม

3. ด้านการกำหนดคุณธรรมอัตลักษณ์ของโรงเรียน

3.1 ควรส่งเสริมให้ผู้บริหารมีการแนะนำและให้คำปรึกษาอย่างมีส่วนร่วมที่มุ่งเน้น การกำหนดนโยบายหรือข้อตกลงเกี่ยวกับการกำหนดคุณธรรมอัตลักษณ์ของโรงเรียน

3.2 ควรส่งเสริมให้มีการจัดประชุมกลุ่มผู้บริหาร กลุ่มครู กลุ่มนักเรียนอย่าง สม่ำเสมอเพื่อค้นหาคุณธรรมเป้าหมายและพฤติกรรมบ่งชี้เชิงบวกของแต่ละกลุ่ม

4. ด้านการกำหนดวิธีบรรลुकุณธรรมอัตลักษณ์ของโรงเรียน

4.1 ควรส่งเสริมให้ผู้บริหารมีความคิดกว้างไกล คิดริเริ่ม และนำวิธีการ แปลกใหม่มาใช้ในการกำหนดวิธีบรรลुकุณธรรมอัตลักษณ์ของโรงเรียน

4.2 ควรกำหนดให้มีโครงการด้านคุณธรรมอย่างต่อเนื่องลงในแผนพัฒนาคุณภาพ การศึกษา ระยะ 5 ปี

5. ด้านการลงมือปฏิบัติเพื่อบรรลุเป้าหมายการเปลี่ยนแปลง (ตามคุณธรรม
อัตลักษณ์ของโรงเรียน)

5.1 ควรส่งเสริมให้ผู้บริหารสร้างการทำงานร่วมกับผู้อื่น ทั้งในและนอก
สถานศึกษาเป็นอย่างดี

5.2 ควรส่งเสริมให้ผู้บริหารมีการกำหนดบทบาท และหน้าที่การทำงานของ
ผู้ใต้บังคับบัญชาให้ทุกคนมีส่วนร่วมอย่างเป็นระบบ และชัดเจน

6. ด้านการสร้างกลไกการขับเคลื่อนโรงเรียนคุณธรรม

6.1 ควรส่งเสริมให้ผู้บริหารมีความสามารถในการบูรณาการวิธีการนิเทศ
ติดตามที่หลากหลาย โดยอาศัยการเชื่อมโยงความรู้และประสบการณ์เดิมอย่างสร้างสรรค์

6.2 ควรส่งเสริมให้มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้แนวปฏิบัติที่ดีจากการประเมิน
โครงการหรือกิจกรรมคุณธรรม เพื่อนำไปพัฒนาโรงเรียนคุณธรรมต่อไป

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรศึกษาปัจจัยความสำเร็จที่ส่งผลต่อการบริหารจัดการโรงเรียนคุณธรรม
ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลำพูน เขต 1

2. ควรมีการศึกษาการพัฒนารูปแบบการบริหารจัดการโรงเรียนคุณธรรม
ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลำพูน เขต 1

บรรณานุกรม

บรรณานุกรม

- กนกวรรณ ชื่นใจจิตย์. (2561). การบริหารโครงการโรงเรียนคุณธรรมในอำเภอเมือง จังหวัด
ระยอง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 18. วิทยานิพนธ์ กศ.
ม., มหาวิทยาลัยบูรพา, ชลบุรี.
- กระทรวงศึกษาธิการ. (2545). พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 (ฉบับ
ที่ 2) และที่แก้ไขเพิ่มเติม พุทธศักราช 2545. กรุงเทพฯ:
สยามสปอร์ตซินดิเคท.
- กฤษพล อัมระนันท์. (2559). การศึกษาภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษาใน
อำเภอแมวก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครสวรรค์ เขต
2. การค้นคว้าอิสระ ค.ม., มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์, นครสวรรค์.
- เกรียงไกร ผาดไธสง. (2562). แนวทางการส่งเสริมการบริหารโรงเรียนคุณธรรม
สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี. วิทยานิพนธ์ ศษ.ม.,
มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี, ปทุมธานี.
- จักรี วงศ์อักษร. (2562). ประสิทธิผลการดำเนินงานโรงเรียนคุณธรรม สพฐ.
สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 23. (วิทยานิพนธ์ ค.ม.,
มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร, สกลนคร.
- ณัฐพร สังศรี. (2561). การบริหารจัดการโรงเรียนคุณธรรม ของโรงเรียนกลุ่มเครือข่ายบ้าน
โป่งที่ 3. วิทยานิพนธ์ ศษ.ม., มหาวิทยาลัยศิลปากร, กรุงเทพฯ.
- ธนายุทธ ช่อมะลิ. (2563). ปัจจัยทางการบริหารที่ส่งผลต่อความสำเร็จในการบริหารงาน
โรงเรียนคุณธรรม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต
2. วิทยานิพนธ์ ค.ม., มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร, สกลนคร.
- ธานินทร์ ศิลป์จารุ. (2557). การวิจัยและวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติด้วย SPSS และ AMOS
(พิมพ์ครั้งที่ 15). กรุงเทพฯ: บิสซิเนสอาร์แอนด์ดี.
- นงลักษณ์ วิรัชชัย. (2551). การวิจัยและตัวบ่งชี้คุณธรรมจริยธรรม. กรุงเทพฯ:
ศูนย์ส่งเสริมและพัฒนาพลังแผ่นดินเชิงคุณธรรม.
- บุญชม ศรีสะอาด. (2553). การวิจัยเบื้องต้น (พิมพ์ครั้งที่ 9). กรุงเทพฯ: สุวีริยาสาส์น.
- ป๋วย อึ๊งภากรณ์. (2545). ทศนะว่าด้วยเศรษฐกิจ. กรุงเทพฯ: มูลนิธิโกมลคีมทอง.
- พงษ์พันธ์ ดิยะบุตร. (2562). การศึกษาการดำเนินงานโครงการโรงเรียนคุณธรรมของ

- สถานศึกษาขั้นพื้นฐานในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา.** วิทยานิพนธ์ ค.ม.,
มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา, พระนครศรีอยุธยา.
- พงษ์พันธ์ ดิยะบุตร. (2562). **การศึกษาการดำเนินงานโครงการโรงเรียนคุณธรรมของ
สถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา.** วิทยานิพนธ์ ค.ม.,
มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา, พระนครศรีอยุธยา.
- พระธรรมปิฎก (ป.อ.ปยุตโต). (2540). **ธรรมนุญชีวิต: พุทธจริยธรรมเพื่อชีวิตที่ดีงาม.**
กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว.
- พระบำรุง ปญญาพิไล. (2555). **ปัจจัยที่มีผลต่อการปลูกฝังคุณธรรม และจริยธรรมของ
นักศึกษาวิทยาลัยเทคโนโลยีสยาม เขตบางกอกใหญ่กรุงเทพมหานคร.**
วิทยานิพนธ์ พท.ม., มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, พระนครศรีอยุธยา.
- พระมหาภคศรี อินธิสิทธิ์ (ติกุชปญโญ). (2563). **การบริหารโครงการโรงเรียนคุณธรรมสพฐ.
ต้นแบบ: กรณีศึกษาโรงเรียนในจังหวัดสกลนคร.** วิทยานิพนธ์ ค.ม., มหาวิทยาลัย
ราชภัฏสกลนคร, สกลนคร.
- พระมหาอาจารย์พงษ์ คำตัน. (2554). **การปฏิบัติตนด้านคุณธรรม จริยธรรม และค่านิยมที่พึง
ประสงค์ของนักเรียนโรงเรียนมัธยมศึกษาในเขตจังหวัดนครปฐม.** วิทยานิพนธ์ ศษ.
ม., มหาวิทยาลัยศิลปากร, กรุงเทพฯ.
- พระเมธีธรรมภรณ์ (ประยูร ธรรมจิตโต). (2541). **คุณธรรมสำหรับนักบริหาร
(พิมพ์ครั้งที่ 2).** กรุงเทพฯ: สหธรรมิก.
- ยนต์ ชุ่มจิต. (2550). **ความเป็นครู (พิมพ์ครั้งที่ 4).** กรุงเทพฯ: โอเดียนสโตร์.
- ราชบัณฑิตยสถาน. (2555). **พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2554
(พิมพ์ครั้งที่ 2).** กรุงเทพฯ: อรุณการพิมพ์.
- วคิน อินทสระ. (2549). **เพื่อความสุขใจ (พิมพ์ครั้งที่ 27).** กรุงเทพฯ: เม็ดทราย.
- ศูนย์โรงเรียนคุณธรรม มุลินธิยุวสถิรคุณ. (2559). **คู่มือปฏิบัติโรงเรียนคุณธรรม
(พิมพ์ครั้งที่ 2).** กรุงเทพฯ: สหมิตรพรินติ้งแอนด์พับลิชชิ่ง.
- ศูนย์ส่งเสริมและพัฒนาพลังแผ่นดินเชิงคุณธรรม. (2551). **รายงานประจำปี 2551
ศูนย์ส่งเสริมและพัฒนาพลังแผ่นดินเชิงคุณธรรม.** กรุงเทพฯ: ศูนย์ส่งเสริมและ
พัฒนาพลังแผ่นดินเชิงคุณธรรม.
- สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา. (2547). **พระราชบัญญัติการศึกษา
แห่งชาติ พุทธศักราช 2542 (ฉบับที่ 2) และที่แก้ไขเพิ่มเติม พุทธศักราช 2545.**

- กรุงเทพฯ: สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา.
- สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลำพูน เขต 1. (2564). **กลยุทธ์ วิสัยทัศน์ พันธกิจ
เป้าประสงค์ จุดเน้น**. สืบค้นเมื่อ 20 มิถุนายน 2565, จาก
<http://lamphun1.go.th/index.php/vision/>
- สุมาลี ผาสุข. (2564). **การพัฒนารูปแบบการขับเคลื่อนโรงเรียนคุณธรรม สพลู.
ของโรงเรียนบ้านตรอกสะเดา**. วิทยานิพนธ์ ศษ.ม., มหาวิทยาลัยคริสเตียน,
นครปฐม.
- สุรพงษ์ ศรีเศรษฐา. (2562). **การพัฒนาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของนักเรียนสู่
ความเป็นโรงเรียนคุณธรรม โดยใช้การวิจัยเชิงปฏิบัติการ:
กรณีศึกษาโรงเรียนพัคฆภูมิวิทยาคาร**. วิทยานิพนธ์ ค.ม.,
มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม, มหาสารคาม.
- อภิญา สิงหา. (2564). **กลยุทธ์การบริหารสถานศึกษาเพื่อส่งเสริมการเป็นโรงเรียน
คุณธรรม**. วิทยานิพนธ์ ค.ด., มหาวิทยาลัยราชภัฏนครปฐม, นครปฐม.
- อมรรัตน์ วงศ์ศรียา. (2562). **การพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมนักเรียนในโรงเรียนคุณธรรม
สพลู.: กรณีโรงเรียนบ้านนาแมต สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา
อุบลราชธานี เขต 2**. วิทยานิพนธ์ ค.ม., มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร, สกลนคร.

ภาคผนวก

ภาคผนวก ก รายชื่อผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

1. ผศ.ดร.สันติ บุรณะชาติ	อาจารย์ประจำวิทยาลัยการศึกษามหาวิทยาลัยพะเยา
2. นางสาวกานดาภา ญานะศรี	ผู้อำนวยการชำนาญการพิเศษโรงเรียนวัดเหมืองง่า
3. นายศิวกร ไชยธนภักดี	ผู้อำนวยการชำนาญการโรงเรียนบ้านต้นผึ้ง (บ้านวงศ์ประชานุกูล)

ภาคผนวก ข แบบสอบถามเพื่อการวิจัย

แบบสอบถามเพื่อการวิจัย

เรื่อง การบริหารจัดการโรงเรียนคุณธรรมของผู้บริหารสถานศึกษา
สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลำพูน เขต 1

คำชี้แจง

1. แบบสอบถามเพื่อการวิจัย เรื่อง การบริหารจัดการโรงเรียนคุณธรรมของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลำพูน เขต 1

2. แบบสอบถามเพื่อการวิจัยนี้ มีวัตถุประสงค์ เพื่อศึกษาการบริหารจัดการโรงเรียนคุณธรรมของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลำพูน เขต 1 และเพื่อเปรียบเทียบการบริหารจัดการโรงเรียนคุณธรรมของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลำพูน เขต 1 จำแนกตามประเภทการดำเนินงานและขนาดของสถานศึกษา

3. แบบสอบถามเพื่อการวิจัยฉบับนี้ แบ่งออกเป็น 2 ตอน คือ

ตอนที่ 1 สถานภาพทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม จำแนกตามประเภทการทำงาน และขนาดของโรงเรียน เป็นแบบตรวจสอบรายการ

ตอนที่ 2 การบริหารจัดการโรงเรียนคุณธรรมของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลำพูน เขต 1 เป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า

4. คำตอบที่ได้จะนำไปใช้ประโยชน์ในการวิจัยเท่านั้น ดังนั้นผลการวิจัยจึงไม่มีผลกระทบต่อตัวท่านแต่ประการใด

5. การเก็บรักษาข้อมูลในการตอบแบบสอบถามของท่านไว้เป็นความลับ และผลการวิจัยจะนำเสนอในลักษณะภาพรวม ไม่ระบุชื่อ/ข้อมูลส่วนตัวของท่าน จึงไม่เกิดผลกระทบต่อการใช้งานของท่านแต่ประการใด

ผู้วิจัยหวังเป็นอย่างยิ่งว่าคงได้รับความร่วมมือจากท่านด้วยดี และขอขอบพระคุณท่านเป็นอย่างสูงที่ได้เสียสละเวลาตอบแบบสอบถามเพื่อใช้เป็นประโยชน์ต่อการศึกษาในครั้งนี้

นางสาวรวิภา ทาร์ตัน

นิสิตปริญญาโท หลักสูตรการศึกษามหาบัณฑิต

สาขาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยพะเยา

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

คำชี้แจง โปรดทำเครื่องหมาย ✓ ลงใน หน้าข้อความที่ตรงกับความเป็นจริงของท่าน

1. ประสบการณ์การทำงาน

- น้อยกว่า 10 ปี
- ระหว่าง 10-20 ปี
- มากกว่า 20 ปี

2. ขนาดของสถานศึกษา

- ขนาดเล็ก
- ขนาดกลาง
- ขนาดใหญ่

ตอนที่ 2 แบบสอบถามความคิดเห็นของครูผู้สอนในโรงเรียนเกี่ยวกับการบริหารจัดการโรงเรียนคุณธรรมของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาลำพูน เขต 1

คำชี้แจง โปรดพิจารณาข้อความที่กำหนดให้ว่าตรงกับความคิดเห็นของท่านเกี่ยวกับการบริหารจัดการโรงเรียนคุณธรรม โปรดทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องระดับความคิดเห็นตามความเป็นจริง ที่ท่านเห็นสมควรในทุกข้อคำถาม ซึ่งแต่ละช่องมีความหมาย

- ระดับ 5 หมายถึง มีระดับการบริหารจัดการโรงเรียนคุณธรรมในระดับมากที่สุด
 ระดับ 4 หมายถึง มีระดับการบริหารจัดการโรงเรียนคุณธรรมในระดับมาก
 ระดับ 3 หมายถึง มีระดับการบริหารจัดการโรงเรียนคุณธรรมในระดับปานกลาง
 ระดับ 2 หมายถึง มีระดับการบริหารจัดการโรงเรียนคุณธรรมในระดับน้อย
 ระดับ 1 หมายถึง มีระดับการบริหารจัดการโรงเรียนคุณธรรมในระดับน้อยที่สุด

ที่	การบริหารจัดการโรงเรียนคุณธรรมของผู้บริหารสถานศึกษา	ระดับความคิดเห็น				
		5	4	3	2	1
ด้านการสร้างการรับรู้และการยอมรับ						
1	ผู้บริหารสถานศึกษามีการจัดประชุมชี้แจงให้ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องทราบเพื่อสร้างความตระหนักและความเข้าใจเรื่องโรงเรียนคุณธรรม					
2	ผู้บริหารสถานศึกษากระตุ้นสร้างการรับรู้อย่างสม่ำเสมอโดยชี้แจงกระบวนการดำเนินงานการพัฒนาโรงเรียนคุณธรรม					
3	ผู้บริหารสถานศึกษาปลูกจิตสำนึกให้บุคลากรในโรงเรียนรวมทั้งนักเรียนตระหนักถึงพระราชดำรัสของในหลวงรัชกาลที่ 9					
4	ผู้บริหารสถานศึกษาชี้แจงหน้าที่ความรับผิดชอบที่โรงเรียนต้องดำเนินงานพัฒนาคุณธรรมให้นักเรียน					
5	ผู้บริหารสถานศึกษาสร้างการรับรู้ให้แก่บุคคลภายนอก เช่น ผู้ปกครอง และชุมชนเป็นต้น					

ที่	การบริหารจัดการโรงเรียนคุณธรรมของ ผู้บริหารสถานศึกษา	ระดับความคิดเห็น				
		5	4	3	2	1
ด้านการสร้างครูแกนนำและนักเรียนแกนนำ						
6	ผู้บริหารสถานศึกษาคัดเลือกครูแกนนำ โดยพิจารณาตามความเหมาะสม					
7	ครูแกนนำมีภาวะผู้นำ มีทัศนคติที่ดีต่อการพัฒนาคุณธรรม มีมนุษยสัมพันธ์ที่ดี					
8	ครูแกนนำมีการทำงานเป็นทีม มีส่วนร่วมในการทำงาน และแบ่งหน้าที่ได้ชัดเจนและครอบคลุม					
9	ผู้บริหารสถานศึกษาส่งเสริม และพัฒนาครูแกนนำให้สามารถดำเนินงานตามแนวทางของโรงเรียนคุณธรรม					
10	นักเรียนแกนนำแสวงหาโอกาสในการปฏิบัติงาน เพื่อพัฒนาตนเองด้านคุณธรรมอยู่เสมอ					
ด้านการกำหนดคุณธรรมอัตลักษณ์ของโรงเรียน						
11	โรงเรียนมีการจัดประชุมกลุ่มผู้บริหาร กลุ่มครู กลุ่มนักเรียน เพื่อค้นหาคุณธรรมเป้าหมายและพฤติกรรมบ่งชี้เชิงบวกของแต่ละกลุ่ม					
12	ผู้บริหารสถานศึกษา ครู นักเรียนมีการกำหนดนโยบายหรือข้อตกลงร่วมกันเกี่ยวกับคุณธรรมอัตลักษณ์					
13	โรงเรียนมีการกำหนดพฤติกรรมบ่งชี้/ข้อปฏิบัติที่เกี่ยวข้องกับคุณธรรมเป้าหมาย					
14	ครูมีส่วนร่วมในการรวบรวมและจัดกลุ่มพฤติกรรมที่พึงประสงค์และไม่พึงประสงค์ของนักเรียน					
15	ครูมีส่วนร่วมในการส่งเสริมพฤติกรรมที่พึงประสงค์และหาแนวทางแก้ไขพฤติกรรมที่พึงประสงค์และไม่พึงประสงค์ของนักเรียน					
16	โรงเรียนส่งเสริมให้นักเรียนมีส่วนร่วมคิดโครงการคุณธรรมที่สอดคล้องกับคุณธรรมเป้าหมายที่กำหนดไว้					
17	โรงเรียนส่งเสริมให้นักเรียนมีส่วนร่วมลงมือปฏิบัติโครงการ/กิจกรรมด้านคุณธรรมของโรงเรียน					
18	โรงเรียนมีการจัดโครงการ/กิจกรรมด้านคุณธรรมอย่างต่อเนื่อง					
19	ครูปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ดีด้านคุณธรรมให้กับนักเรียน					
20	ครูนำกิจกรรมด้านคุณธรรมมาใช้ในการจัดการเรียนรู้กับนักเรียนกับวิชาต่าง ๆ บูรณาการคุณธรรมในการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน รวมทั้งจัดสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการพัฒนาคุณธรรมในชั้นเรียน					

ที่	การบริหารจัดการโรงเรียนคุณธรรมของ ผู้บริหารสถานศึกษา	ระดับความคิดเห็น				
		5	4	3	2	1
ด้านการลงมือปฏิบัติเพื่อบรรลุเป้าหมายการเปลี่ยนแปลง (ตามคุณธรรมอัตลักษณ์ของโรงเรียน)						
21	โรงเรียนมีการร่วมมือกับหน่วยงานภายนอก เพื่อขับเคลื่อน การบริหารโรงเรียนคุณธรรม					
22	โรงเรียนสามารถปฏิบัติตามโครงการ/กิจกรรม โดยให้ ความสำคัญกับนักเรียนเป็นหลัก					
23	ครูมีส่วนร่วมในการส่งเสริมเพื่อนร่วมงานร่วมกันพัฒนาโรงเรียน คุณธรรม					
24	ครูลงมือปฏิบัติงานในโครงการคุณธรรมตามขั้นตอนที่วางแผนไว้ อย่างเป็นระบบขั้นตอน					
25	ครูสามารถปฏิบัติตามแผนงานโครงการคุณธรรมตามระยะเวลา ที่กำหนด					
ด้านการสร้างกลไกการขับเคลื่อนโรงเรียนคุณธรรม						
26	โรงเรียนมีการนิเทศติดตามภายในให้กับบุคลากรอย่างสม่ำเสมอ					
27	โรงเรียนมีการสร้างระบบการจัดการความรู้ของโรงเรียน คุณธรรม					
28	โรงเรียนมีการนำคุณธรรมเป้าหมายมาใช้เป็นเป้าหมาย ในการประเมินโครงการ/กิจกรรมคุณธรรม					
29	ครูมีส่วนร่วมในการพัฒนาโรงเรียนคุณธรรมจากผลการประเมิน โครงการ/กิจกรรมคุณธรรม					
30	ครูรวมประเมินผลและถอดบทเรียนความสำเร็จการบริหาร โรงเรียนคุณธรรม					

ภาคผนวก ค ดัชนีความสอดคล้องของแบบสอบถาม

ผลการตรวจค่าความสอดคล้องข้อคำถามกับวัตถุประสงค์
ของแบบสอบถามเพื่อการวิจัย (Item Congruence Index: IOC)

สูตร

$$IOC = \frac{\Sigma R}{N}$$

เมื่อ IOC แทน	ดัชนีความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับนิยามศัพท์
ΣR แทน	ผลรวมของคะแนนความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญทั้งหมด
N แทน	จำนวนผู้เชี่ยวชาญ

โดยใช้เกณฑ์การคัดเลือกข้อคำถาม คือ

1. ข้อคำถามที่มีค่า IOC ตั้งแต่ 0.5-1.00 คัดเลือกไว้ใช้
2. ข้อคำถามที่มีค่า IOC ต่ำกว่า 0.5 ควรพิจารณาปรับปรุงหรือตัดทิ้ง

แบบสอบถามสำหรับผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือ
เรื่อง การบริหารจัดการโรงเรียนคุณธรรมของผู้บริหารสถานศึกษา
สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลำพูน เขต 1

.....
คำชี้แจง โปรดทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องที่ตรงกับความคิดเห็นของท่านมากที่สุด
 ในการตรวจสอบเครื่องมือของการค้นคว้าอิสระ โดยมีความหมายดังนี้

+ 1 หมายถึง เนื้อหาสอดคล้อง ถูกต้องและเหมาะสม

0 หมายถึง ไม่แน่ใจ

- 1 หมายถึง ข้อความ เนื้อหา ไม่สอดคล้องและไม่เหมาะสม

ข้อ	การบริหารจัดการโรงเรียนคุณธรรม ของผู้บริหารสถานศึกษา	คะแนนความคิดเห็น ของผู้เชี่ยวชาญคนที่			รวม	ค่า IOC	สรุปผล
		1	2	3			
ด้านการสร้างการรับรู้และการยอมรับ							
1	ผู้บริหารสถานศึกษามีการจัดประชุม ชี้แจงให้ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องทราบเพื่อสร้าง ความตระหนักและความเข้าใจเรื่อง โรงเรียนคุณธรรม	+1	+1	+1	3	1.0	สอดคล้อง
2	ผู้บริหารสถานศึกษากระตุ้นสร้างการรับรู้ อย่างสม่ำเสมอโดยชี้แจงกระบวนการ ดำเนินงานการพัฒนาโรงเรียนคุณธรรม	+1	+1	+1	3	1.0	สอดคล้อง
3	ผู้บริหารสถานศึกษาปลูกจิตสำนึก ให้บุคลากรในโรงเรียนรวมทั้งนักเรียน ตระหนักถึงพระราชดำริของในหลวง รัชกาลที่ 9	+1	+1	+1	3	1.0	สอดคล้อง
4	ผู้บริหารสถานศึกษาชี้แจงหน้าที่ ความรับผิดชอบที่โรงเรียนต้องดำเนินงาน พัฒนาคุณธรรมให้นักเรียน	+1	+1	+1	3	1.0	สอดคล้อง
5	ผู้บริหารสถานศึกษาสร้างการรับรู้ให้แก่ บุคคลภายนอก เช่น ผู้ปกครอง และ ชุมชนเป็นต้น	+1	+1	+1	3	1.0	สอดคล้อง

ข้อ	การบริหารจัดการโรงเรียนคุณธรรม ของผู้บริหารสถานศึกษา	คะแนนความคิดเห็น ของผู้เชี่ยวชาญคนที่			รวม	ค่า IOC	สรุปผล
		1	2	3			
ด้านการสร้างครูแกนนำและนักเรียนแกนนำ							
6	ผู้บริหารสถานศึกษาคัดเลือกครูแกนนำ โดยพิจารณาตามความเหมาะสม	+1	+1	+1	3	1.0	สอดคล้อง
7	ครูแกนนำมีภาวะผู้นำ มีทัศนคติที่ดีต่อ การพัฒนาคุณธรรมมีมนุษยสัมพันธ์ที่ดี	+1	+1	+1	3	1.0	สอดคล้อง
8	ครูแกนนำมีการทำงานเป็นทีม มีส่วนรวม ในการทำงานและแบ่งหน้าที่ได้ชัดเจนและ ครอบคลุม	+1	+1	+1	3	1.0	สอดคล้อง
9	ผู้บริหารสถานศึกษาส่งเสริม และพัฒนา ครูแกนนำให้สามารถดำเนินงานตาม แนวทางของโรงเรียนคุณธรรม	+1	+1	+1	3	1.0	สอดคล้อง
10	นักเรียนแกนนำแสวงหาโอกาส ในการปฏิบัติงาน เพื่อพัฒนาตนเอง ด้านคุณธรรมอยู่เสมอ	+1	+1	+1	3	1.0	สอดคล้อง
ด้านการกำหนดคุณธรรมอัตลักษณ์ของโรงเรียน							
11	โรงเรียนมีการจัดประชุมกลุ่มผู้บริหาร กลุ่มครู กลุ่มนักเรียนเพื่อค้นหาคุณธรรม เป้าหมายและพฤติกรรมบ่งชี้เชิงบวกของ แต่ละกลุ่ม	+1	+1	+1	3	1.0	สอดคล้อง
12	ผู้บริหารสถานศึกษา ครู นักเรียน มีการกำหนดนโยบายหรือข้อตกลง ร่วมกันเกี่ยวกับคุณธรรมอัตลักษณ์	+1	+1	+1	3	1.0	สอดคล้อง
13	โรงเรียนมีการกำหนดพฤติกรรมบ่งชี้/ ข้อปฏิบัติที่เกี่ยวข้องกับคุณธรรมเป้าหมาย	+1	+1	+1	3	1.0	สอดคล้อง
14	ครูมีส่วนร่วมในการรวบรวมและจัดกลุ่ม พฤติกรรมที่พึงประสงค์และไม่พึงประสงค์ ของนักเรียน	+1	+1	+1	3	1.0	สอดคล้อง
15	ครูมีส่วนร่วมในการส่งเสริมพฤติกรรม ที่พึงประสงค์และหาแนวทางแก้ไข พฤติกรรมที่พึงประสงค์และไม่พึงประสงค์ ของนักเรียน	+1	+1	+1	3	1.0	สอดคล้อง

ข้อ	การบริหารจัดการโรงเรียนคุณธรรม ของผู้บริหารสถานศึกษา	คะแนนความคิดเห็น ของผู้เชี่ยวชาญคนที่			รวม	ค่า IOC	สรุปผล
		1	2	3			
ด้านการกำหนดวิธีบรรลুকุณธรรมอัตลักษณ์ของโรงเรียน							
16	โรงเรียนส่งเสริมให้นักเรียนมีส่วนร่วม คิดโครงการคุณธรรมที่สอดคล้องกับ คุณธรรมเป้าหมายที่กำหนดไว้	+1	+1	+1	3	1.0	สอดคล้อง
17	โรงเรียนส่งเสริมให้นักเรียนมีส่วนร่วม ลงมือปฏิบัติโครงการ/กิจกรรม ด้านคุณธรรมของโรงเรียน	+1	+1	+1	3	1.0	สอดคล้อง
18	โรงเรียนมีการจัดโครงการ/กิจกรรม ด้านคุณธรรมอย่างต่อเนื่อง	+1	+1	+1	3	1.0	สอดคล้อง
19	ครูปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ดี ด้านคุณธรรมให้กับนักเรียน	+1	+1	+1	3	1.0	สอดคล้อง
20	ครูนำกิจกรรมด้านคุณธรรมมาใช้ ในการจัดการเรียนรู้กับนักเรียนกับ วิชาต่าง ๆ บูรณาการคุณธรรม ในการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน รวมทั้ง จัดสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการพัฒนา คุณธรรมในชั้นเรียน	+1	+1	+1	3	1.0	สอดคล้อง
ด้านการลงมือปฏิบัติเพื่อบรรลุเป้าหมายการเปลี่ยนแปลง(ตามคุณธรรมอัตลักษณ์ของโรงเรียน)							
21	โรงเรียนมีการร่วมมือกับหน่วยงาน ภายนอก เพื่อขับเคลื่อนการบริหาร โรงเรียนคุณธรรม	+1	+1	+1	3	1.0	สอดคล้อง
22	โรงเรียนสามารถปฏิบัติตามโครงการ/ กิจกรรม โดยให้ความสำคัญกับนักเรียน เป็นหลัก	+1	+1	+1	3	1.0	สอดคล้อง
23	ครูมีส่วนร่วมในการส่งเสริมเพื่อนร่วมงาน ร่วมกันพัฒนาโรงเรียนคุณธรรม	+1	+1	+1	3	1.0	สอดคล้อง
24	ครูลงมือปฏิบัติงานในโครงการคุณธรรม ตามขั้นตอนที่วางแผนไว้อย่างเป็นระบบ ขั้นตอน	+1	+1	+1	3	1.0	สอดคล้อง
25	ครูสามารถปฏิบัติตามแผนงานโครงการ คุณธรรมตามระยะเวลาที่กำหนด	+1	+1	+1	3	1.0	สอดคล้อง

ข้อ	การบริหารจัดการโรงเรียนคุณธรรม ของผู้บริหารสถานศึกษา	คะแนนความคิดเห็น ของผู้เชี่ยวชาญคนที่			รวม	ค่า IOC	สรุปผล
		1	2	3			
ด้านการสร้างกลไกการขับเคลื่อนโรงเรียนคุณธรรม							
26	โรงเรียนมีการนิเทศติดตามภายใน ให้กับบุคลากรอย่างสม่ำเสมอ	+1	+1	+1	3	1.0	สอดคล้อง
27	โรงเรียนมีการสร้างระบบการจัดการ ความรู้ของโรงเรียนคุณธรรม	+1	+1	+1	3	1.0	สอดคล้อง
28	โรงเรียนมีการนำคุณธรรมเป้าหมายมาใช้ เป็นเป้าหมายในการประเมินโครงการ/ กิจกรรมคุณธรรม	+1	+1	+1	3	1.0	สอดคล้อง
29	ครูมีส่วนร่วมในการพัฒนาโรงเรียน คุณธรรมจากผลการประเมินโครงการ/ กิจกรรมคุณธรรม	+1	+1	+1	3	1.0	สอดคล้อง
30	ครูรวมประเมินผลและถอดบทเรียน ความสำเร็จการบริหารโรงเรียนคุณธรรม	+1	+1	+1	3	1.0	สอดคล้อง

ผลความเชื่อมั่นค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค ซึ่งผลการวิเคราะห์ความเชื่อมั่น
เท่ากับ 1.00

ภาคผนวก ง ค่าความเชื่อมั่นของเครื่องมือ

Case Processing Summary

		N	%
Cases	Valid	30	100.0
	Excluded ^a	0	.0
	Total	30	100.0

a. Listwise deletion based on all variables in the procedure.

Reliability Statistics

Cronbach's Alpha	N of Items
.962	30

Item-Total Statistics

ข้อคำถาม	Scale Mean if Item Deleted	Scale Variance if Item Deleted	Corrected Item-Total Correlation	Cronbach's Alpha if Item Deleted
1. ผู้บริหารสถานศึกษามีการจัดประชุมชี้แจงให้ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องทราบ เพื่อสร้างความตระหนักและความเข้าใจเรื่องโรงเรียนคุณธรรม	121.6	169.421	0.624	0.961
2. ผู้บริหารสถานศึกษากระตุ้นสร้างการรับรู้อย่างสม่ำเสมอโดยชี้แจงกระบวนการดำเนินงานการพัฒนาโรงเรียนคุณธรรม	121.6	170.851	0.606	0.961
3. ผู้บริหารสถานศึกษาปลูกจิตสำนึกให้บุคลากรในโรงเรียนรวมทั้งนักเรียนตระหนักถึงพระราชดำรัสของในหลวงรัชกาลที่ 9	121.6	171.482	0.621	0.961

ข้อคำถาม	Scale Mean if Item Deleted	Scale Variance if Item Deleted	Corrected Item-Total Correlation	Cronbach's Alpha if Item Deleted
4. ผู้บริหารสถานศึกษาชี้แจงหน้าที่ความรับผิดชอบที่โรงเรียนต้องดำเนินงานพัฒนาคุณธรรมให้นักเรียน	121.9	168.892	0.765	0.960
5. ผู้บริหารสถานศึกษาสร้างการรับรู้ให้แก่บุคคลภายนอก เช่น ผู้ปกครอง และชุมชนเป็นต้น	121.8	168.234	0.772	0.960
6. ผู้บริหารสถานศึกษาคัดเลือกครูแกนนำ โดยพิจารณาตามความเหมาะสม	121.7	170.631	0.632	0.961
7. ครูแกนนำมีภาวะผู้นำ มีทัศนคติที่ดีต่อการพัฒนาคุณธรรมมีมนุษยสัมพันธ์ที่ดี	121.83	166.557	.828	0.960
8. ครูแกนนำมีการทำงานเป็นทีม มีส่วนร่วมในการทำงานและแบ่งหน้าที่ได้ชัดเจนและครอบคลุม	121.9	168.438	0.762	0.960
9. ผู้บริหารสถานศึกษาส่งเสริม และพัฒนาครูแกนนำให้สามารถดำเนินงานตามแนวทางของโรงเรียนคุณธรรม	121.9	167.334	0.555	0.962
10. นักเรียนแกนนำแสวงหาโอกาสในการปฏิบัติงาน เพื่อพัฒนาด้านคุณธรรมอยู่เสมอ	121.6	167.352	0.746	0.960
11. โรงเรียนมีการจัดประชุมกลุ่มผู้บริหาร กลุ่มครู กลุ่มนักเรียนเพื่อค้นหาคุณธรรมเป้าหมายและพฤติกรรมบ่งชี้เชิงบวกของแต่ละกลุ่ม	121.8	167.730	0.756	0.960
12. ผู้บริหารสถานศึกษา ครู นักเรียน มีการกำหนดนโยบายหรือข้อตกลงร่วมกันเกี่ยวกับคุณธรรมอัตลักษณ์	121.8	166.464	0.734	0.960
13. โรงเรียนมีการกำหนดพฤติกรรมบ่งชี้/ข้อปฏิบัติที่เกี่ยวข้องกับคุณธรรมเป้าหมาย	121.7	170.461	0.677	0.961

ข้อคำถาม	Scale Mean if Item Deleted	Scale Variance if Item Deleted	Corrected Item-Total Correlation	Cronbach's Alpha if Item Deleted
14. ครูมีส่วนร่วมในการรวบรวมและจัดกลุ่มพฤติกรรมที่พึงประสงค์และไม่พึงประสงค์ของนักเรียน	121.6	169.137	0.707	0.961
15. ครูมีส่วนร่วมในการส่งเสริมพฤติกรรมที่พึงประสงค์และหาแนวทางแก้ไขพฤติกรรมที่พึงประสงค์และไม่พึงประสงค์ของนักเรียน	121.9	169.757	0.610	0.961
16. โรงเรียนส่งเสริมให้นักเรียนมีส่วนร่วมคิดโครงการคุณธรรมที่สอดคล้องกับคุณธรรมเป้าหมายที่กำหนดไว้	122.0	172.414	0.377	0.964
17. โรงเรียนส่งเสริมให้นักเรียนมีส่วนร่วมลงมือปฏิบัติโครงการ/กิจกรรมด้านคุณธรรมของโรงเรียน	121.8	168.947	0.559	0.962
18. โรงเรียนมีการจัดโครงการ/กิจกรรมด้านคุณธรรมอย่างต่อเนื่อง	121.8	168.855	.731	0.961
19. ครูปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ดีด้านคุณธรรมให้กับนักเรียน	121.7	170.737	0.593	0.962
20. ครูนำกิจกรรมด้านคุณธรรมมาใช้ในการจัดการเรียนรู้กับนักเรียนกับวิชาต่าง ๆ บูรณาการคุณธรรมในการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน รวมทั้งจัดสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการพัฒนาคุณธรรมในชั้นเรียน	121.8	168.902	0.752	0.960
21. โรงเรียนมีการร่วมมือกับหน่วยงานภายนอก เพื่อขับเคลื่อนการบริหารโรงเรียนคุณธรรม	122.0	168.345	0.666	0.961

ข้อคำถาม	Scale Mean if Item Deleted	Scale Variance if Item Deleted	Corrected Item-Total Correlation	Cronbach's Alpha if Item Deleted
22. โรงเรียนสามารถปฏิบัติตามโครงการ/กิจกรรม โดยให้ความสำคัญกับนักเรียนเป็นหลัก	121.8	168.557	0.705	0.961
23. ครูมีส่วนร่วมในการส่งเสริมเพื่อนร่วมงานร่วมกันพัฒนาโรงเรียนคุณธรรม	121.7	171.151	0.715	0.961
24. ครูลงมือปฏิบัติงานในโครงการคุณธรรมตามขั้นตอนที่วางแผนไว้ อย่างเป็นระบบขั้นตอน	121.7	172.217	0.593	0.962
25. ครูสามารถปฏิบัติตามแผนงานโครงการคุณธรรมตามระยะเวลาที่กำหนด	121.8	167.178	0.728	0.961
26. โรงเรียนมีการนิเทศติดตามภายในให้กับบุคลากรอย่างสม่ำเสมอ	121.9	168.892	0.765	0.960
27. โรงเรียนมีการสร้างระบบการจัดการความรู้ของโรงเรียนคุณธรรม	121.6	169.137	0.707	0.961
28. โรงเรียนมีการนำคุณธรรมเป้าหมายมาใช้เป็นเป้าหมายในการประเมินโครงการ/กิจกรรมคุณธรรม	121.7	172.217	0.593	0.962
29. ครูมีส่วนร่วมในการพัฒนาโรงเรียนคุณธรรมจากผลการประเมินโครงการ/กิจกรรมคุณธรรม	121.8	166.557	0.828	0.960
30. ครูรวมประเมินผลและถอดบทเรียนความสำเร็จการบริหารโรงเรียนคุณธรรม	121.8	168.947	0.559	0.962

ประวัติผู้วิจัย

ประวัติผู้วิจัย

ชื่อ-สกุล	รวิภา ทาร์ตัน
วัน เดือน ปี เกิด	5 มกราคม 2537
สถานที่เกิด	จังหวัดอุดรธานี
วุฒิการศึกษา	พ.ศ. 2560 ค.บ. (การประถมศึกษา), มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่, จังหวัดเชียงใหม่
ที่อยู่ปัจจุบัน	240/1 หมู่ 3 ตำบลเวียงยอง อำเภอเมืองลำพูน จังหวัดลำพูน
ผลงานตีพิมพ์	รวิภา ทาร์ตัน. (ผู้บรรยาย). (30 เมษายน 2566). การบริหารจัดการโรงเรียนคุณธรรมของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลำพูน เขต 1 ในการประชุมวิชาการบัณฑิตศึกษา ครั้งที่ 9 (หน้า 1192-1203). พะเยา: กองบริหารงานวิจัย มหาวิทยาลัยพะเยา.

